

OPINTO- JA KOULUTUSASIOITA KOSKEVAT PÄÄTÖSLAUSELMAT

1. Valtionavun myöntäminen ulkomailla toimivien Suomi-koulujen opetusryhmille ryhmäkoon ollessa vähintään neljä

Opetushallitus jakaa vuosittain noin 333 400 euroa avustusta Suomi-koulujen toimintaan. Avustuksen saamisen yhtenä ehtona on, että opetusryhmiin kuuluu vähintään kuusi oppilasta. Kuuden oppilaan ehto on kaikissa ikäryhmissä. Kokemus on osoittanut, että mitä nuorempia oppilaat ovat, sitä helpompi on saada ryhmä kokoon. Oppilaiden iän lisääntyessä ei aika aina riitä kielikoulussa käymiseen, jolloin ryhmä koko pienenee. Opetusministeriön päätöksellä 248/1995 muutettiin maahanmuuttajien sekä saamenkielisten, romanikielisten ja vieraskielisten oppilaiden täydentävän opetuksen peruskoulussa ja lukiossa myönnettävän valtionavustuksen perusteita. Päätöksen 4 §:n 1. mom. sanotaan:

Valtionavustusta suoritetaan enintään kahdesta opetustunnista viikossa opetusryhmää kohti. Avustuksen saamisen ehtona on, että asianomaisen kielen opetusryhmään on kuulunut lukukauden alussa vähintään neljä oppilasta.

Samana päätöksen 3 §:n 3 mom. mukaan:

Sen lisäksi mitä 1 momentissa määrätään, voidaan suorittaa avustusta ulkomailta muuttaneiden suomalaisten oppilaiden ulkomailla hankkiman kielitaidon ylläpitämiseen tähtäävään opetukseen.

Koska Suomi-koulut ylläpitävät samaisen oppilaan suomen kielen (äidinkielen) taitoa ulkomailla oleskelun aikana, tuntuisi luonnolliselta, että samoja ryhmäkokomääryyksiä sovellettaisiin myös Suomi-kouluihin. Samoin ryhmä koko voisi olla pienempi, jos kaikki ryhmän oppilaat opiskelevat suomea äidinkielenään (ympäristön kielen ollessa heikompi kieli) ja paluumuutto Suomeen asettaa heille toisenlaiset tavoitteet kuin muille Suomi-koululaisille.

Opetusministeriö on asettanut selvityshenkilön tutkimaan Suomi-koulujen toimintaedellytyksiä ja kehittämistarpeita. Selvityshenkilön tehtävänä on mm. selvittää suomea äidinkielenä puhuvien oppilaiden määrät ja kuvata näiden ryhmien väliset erilaiset resurssitarpeet ja arvioida valtion budjettirahoituksen riittävyys toiminnan laajuuden kannalta ja tutkia mahdollisuuksia ulkopuoliseen rahoitukseen. Selvityshenkilön rinnalla toimii tukiryhmä, jossa myös Suomi-Seura on edustettuna. Selvitystyön määräaika on 30.9.2005.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti esittää, että suomalaisten kielikoulujen valtionavun saamisen edellytyksenä oleva vähintään kuuden oppilaan ryhmä koko muutetaan neljän oppilaan vähimmäismääräksi, jolloin se vastaa Suomessa voimassa olevaa käytäntöä.

2. Suomi-koulun nykyisten ikärajojen muuttaminen

Suomi-kouluja on maailmalla noin 150 ja niissä on oppilaita yli 3300. Oppilaat ovat sekä pysyvästi ulkomailla asuvia lapsia (suomen toisena kielenä puhuvia) että suomea äidinkielenä puhuvia tilapäisesti ulkomailla oleskelevia lapsia. Nykyinen opetusministeriön myöntämä ja Opetushallituksen jakama Suomi-koulujen valtionavustus ei ole vuosiin kasvanut, vaikka Suomi-koulujen määrä on kaksinkertaistunut sitten 1980-luvun alun.

Valtionavustus kattaa vain 3-18-vuotiaat lapset. Kuitenkin kaksi- ja monikielisten perheiden kotikielen valinta ja päätös kielellisen kulttuurin ylläpitämisestä tehdään juuri ennen lapsen syntymää tai heti sen jälkeen. Kodin kielikäytäntö vakiintuu ensimmäisen lapsen ensimmäisten vuosien kuluessa ja suomenkielen käyttöä vieraskielisessä ympäristössä tulisi tukea ja rohkaista heti lapsen syntymän jälkeen. Suomi-koulun toimintaan osallistuminen on tärkeää pienen lapsen suomalaisen identiteetin syntymisen, lapsen kasvamisen, kielen oppimisen ja oppimismotivaation kannalta. Suomi-koulujen alle 3-vuotiaiden lasten perheille tarjoama apu niin suomen kielen oppimisessa ja ylläpitämisessä kuin lapsen identiteetin kehityksen kannalta on merkittävää. On myös tärkeää, että ulkomailla asuvan pienen lapsen äiti voi verkostoitua ja luoda yhteyksiä kodin ulkopuolelle. Valtionavun puutteesta johtuen on osa maailmalla toimivista Suomi-kouluista kuitenkin joutunut luopumaan alle 3-vuotiaiden toiminnasta.

Monilla Suomi-kouluissa opiskelevilla nuorilla on mielenkiintoa suorittaa suomen kielen yleinen kielitutkinto. Esteenä on, että juuri ennen Suomi-koulujen yläikärajan, 18 vuotta, täyttymistä oppilaat valmentautuvat asuinmaansa joko ylioppilaskirjoituksiin tai ammattitutkintoon. Näin kielikokeeseen valmistautumiseen on usein aikaa vasta ylioppilaskirjoitusten tai ammattitutkinnon suorittamisen jälkeen, mutta yläikäraja on tällöin jo saavutettu. Tällaisissa tapauksissa yläikärajasta tulisi voida poiketa.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti esittää, että Opetushallituksen Suomi-kouluille myöntämä valtionavustus suomen tai ruotsin kielen täydentävään opetukseen kattaisi myös alle 3-vuotiaat ulkosuomalaiset lapset sekä yleiseen kielitutkintoon valmistautuvat yli 18-vuotiaat nuoret.

3. Ulkosuomenruotsalaisten lasten ja nuorten mahdollisuuksia oppia suomenruotsia, tutustua suomenruotsalaiseen kulttuuriin ja Suomeen on parannettava

Suomi on virallisesti kaksikielinen maa. Suomen perustuslain 17 pykälässä sanotaan mm., että *”julkisen vallan on huolehdittava maan suomen- ja ruotsinkielisen väestön sivistyksellisistä ja yhteiskunnallisista tarpeista samanlaisten perusteiden mukaan”*.

On tärkeää, ettei suomenruotsalaisia unohdeta, kun ulkomailla asuville suomalaisille suunnataan toimenpiteitä. Suhteellisesti katsottuna suomenruotsalaisia on maailmalle lähtenyt enemmän kuin suomen kieltä äidinkielenään puhuvia suomalaisia. Noin joka viides ulkosuomalaisista on suomenruotsalainen. Tämä tosiseikka on syytä ottaa huomioon eri yhteyksissä, esim. kun on kyse tiedottamisesta ja TV Finlandin ja Radio Finlandin tarjonnasta ulkosuomalaisille. On myös tärkeää, että Suomi ottaa huomioon suomenruotsalaiset, kun ulkomaille asuvia suomalaisia lapsia ja nuoria tuetaan, jotta nämä voisivat säilyttää molempien tai toisen vanhemman kielen ja kulttuurin ja oppia tuntemaan tämän päivän Suomea ja suomalaista yhteiskuntaa.

Suomen valtiovalta tukee sekä suomen- että ruotsinkielisiä lapsia ja nuoria erilaisissa ulkomailla toimivissa kouluissa, joiden tehtävänä on välittää kieltä ja kulttuuria eteenpäin. Suomenruotsalaisten lapsilla ja nuorilla ei ole omia Suomi-kouluja, joissa lapsille opetettaisiin suomenruotsia ja kerrotaisiin suomenruotsalaisesta ja suomalaisesta kulttuurista ja yhteiskunnasta. Sen sijaan ulkomailla asuvien suomenruotsalaisten lasten ainoana vaihtoehtona on käydä skandinaavista/ruotsalaista koulua. Näin olleen useimmiten jää vanhempien harteille välittää suomenruotsalaista kulttuuria.

Opetushallitus jakoi vuonna 2004 valtionavustusta Suomi-kouluille, joissa opiskelee yli 3300 lasta. Ainoastaan 23 suomenruotsalaista lasta nautti vastaavasta tuesta skandinaavisissa/ruotsalaisissa kouluissa. Luku vastaa 1 %:a suomenkielisistä. Luku osoittaa, kuinka hankalaa on saavuttaa suomenruotsalaisia perheitä ulkomailla. Tosin melko suuri osa näistä perheistä asuu riikinruotsalaisessa ympäristössä. Todennäköisesti kuitenkin suurella osalla suomenruotsalaisista ei ole aavistustakaan, että heidän lapsensa voisivat saada avustusta ruotsin kielen oppimiseen ja ylläpitämiseen ulkomailla. Ulkomailla asuvien suomenruotsalaisten lasten tilanne tulisikin kartoittaa ja heidän tulisi saada enemmän tietoa mahdollisuuksista saada tukea koulunkäyntiä varten. Opetusministeriö on asettanut selvityshenkilön, jonka tehtävänä on kartoittaa ulkomailla toimivien suomen/ruotsin kielen kerhojen toimintaedellytyksiä. Selvitystyön määräaika on 30.9.2005.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti esittää, että ulkomailla asuvien suomenruotsalaisten lasten ja nuorten tämänhetkinen asema kartoitetaan. Kartoituksen tavoitteena on parantaa mahdollisuuksia välittää suomenruotsalaista ja suomalaista kulttuuria ja kieltä sekä tietoutta suomalaisesta yhteiskunnasta edelleen seuraavalle sukupolvelle. Opetusministeriön, Opetushallituksen ruotsinkielisen koulutuksen linjan, yhteistyössä USP:n suomenruotsalaisen alueen kanssa tulisi parantaa ulkosuomenruotsalaisille suunnattua tiedotusta jo nyt olemassa olevista mahdollisuuksista ylläpitää kieltä ja kulttuuria ulkomailla.

4. Tukea inkeriläisille suomen kielen opettajille

Tällä hetkellä Inkerissä järjestetään suomen kielen opetusta useissa ryhmissä: lapsille on 5 kieliryhmää, aikuisten kieliryhmiä on 22 sekä 5 paluumuuttajaryhmää. Opiskelijoita on noin 15 - 18 / ryhmä. Inkeriläisiä suomen kielen opettajia on yli 20, joista muutamalla on suomen kielen lehtorin pätevyys. Työministeriö kustantaa inkeriläisille suomen kielen opettajille kursseja Inkerissä. Inkerin Liitto neuvottelee työministeriön kanssa suomen kielen opetuksen järjestämisestä ja ryhmien koosta.

Inkerin liitto on myös keskustellut opetusministeriön kanssa siitä, voisiko inkerinsuomalaisilla olla Suomi-kouluja, mutta toistaiseksi vielä tuloksetta. Inkeriläisille suomen kielen opettajille olisi erittäin hyödyllistä, jos he voisivat osallistua Opetushallituksen vuosittain järjestettävälle Suomi-koulujen opettajapäiville. Tämä ei toisi suuria lisäkustannuksia, sillä kysymys on kuitenkin vain noin paristakymmenestä opettajasta.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti esittää, että Inkerin liittojen suomen kielen opettajat voisivat osallistua Opetushallituksen järjestämille Suomi-koulujen opettajien koulutuspäiville. Lisäksi USP kannustaa Inkerin liittoja neuvottelemaan työministeriön kanssa suomen kielen opetusryhmien koosta inkerinsuomalaisille.

5. Kotiperuskoulun materiaalin lähetyskulut

Kotiperuskoulu on ulkomailla asuvien suomalaislasten ja -nuorten oma koulu, jossa voi opiskella Suomen peruskouluaineita kaikkialla maailmassa. Äidinkielen lisäksi Kotiperuskoulussa voi opiskella kaikkia peruskoulun pakollisia lukuaineita. Kansanvalistusseuran (KVS) Kotiperuskoulun tavoitteena on pitää yllä ja kehittää lasten äidinkielen taitoja sekä helpottaa sopeutumista suomalaiseen kouluun, kun perhe palaa kotimaahan. Ulkосуomalaisen lasten kotiperuskoulu saa valtionavustusta opetusministeriöltä. Oppilaita on jo lähes 600 noin 80 eri maassa. Opetusministeriö tukee 65 %:n osuudella kotiperuskoulua. Ministeriön myöntämän tuen avulla kotiperuskoulun hinta on voitu pitää kohtuullisena. Koko luokan kustannus käsittää kaikkien Suomen koulun lukuaineiden opiskelun: ohjaajan oppaat, etätehtävät ja yhdysopettajapalvelun. Yläasteella koko luokan hinta on 120 euroa ja tämä sisältää kymmenen eri aineen materiaalin ja yksilöllisen etäopetuksen. Oppikirjat eivät sisälly hintaan. KVS:n Kotiperuskoulu ostaa kirjat kustantajilta ja myy sitten ne edelleen asiakkaille. Kirjamyynnistä kotiperuskoulu ottaa katteen. Kulut kasvavat huomattavasti, kun materiaali toimitetaan postitse ulkomaille.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti vetoaa opetusministeriöön, että se edelleen tukisi taloudellisesti kotiperuskoulua ja ottaisi tuessaan huomioon materiaalin korkeat lähetyskustannukset ulkomaille.

6. Aurinkorannikon suomalaisen koulun lukiolupa

Aurinkorannikon suomalainen koulu sai kielteisen päätöksen lukiohakemukseen 5.1.2005. Koska lukiokoulutus on kuitenkin tarpeellista ja koululla on mielestään ammatilliset edellytykset järjestää lukiokoulutusta, Aurinkorannikon suomalainen koulu haluaa tehdä Ulkосуomalaisparlamentille aloitteen siitä, että Aurinkorannikon suomalainen koulu saisi lukiokoulutuksen järjestämisluvan.

Liitteenä on taustaa lukiosäädännöstä ja perusteluita lukiohakemukselle.

Lisäksi koulu on tehnyt aiesopimuksen Helsingin normaalilyseon kanssa, josta olisi tarkoitus ostaa opetusta muutamassa oppiaineessa nykyaikaisen teknologian avulla.

Normaalilyseo haluaa yhteistyössä kehittää opetusharjoitteluaan siten, että tulevat opettajat jo opintojensa aikana saisivat valmiuksia uudenlaiseen opetukseen (samanaikaisopetus: oma ryhmä Helsingissä, ruudun takana oleva ryhmä Aurinkorannikolla). Myös

Olympiakomitea on alustavasti tammikuussa 2005 osoittanut kiinnostusta hankettamme kohtaan (nuorten urheilijoiden harjoittelumahdollisuudet ympäri vuoden).

Lukioluvan epäämistä perustellaan opetusministeriön päätöksessä muun muassa sillä, että suunnitellut opetustilat ovat lukiokoulutukseen ahtaat ja epäkäytännölliset. Myös lukion aloittavien opiskelijoiden lukumäärää pidetään suhteellisen vähäisenä. Opetusministeriö ei myöskään pidä riittävän perusteltuna nykymuotoisen suomalaisen lukiokoulutuksen laajentamista Suomen rajojen ulkopuolelle. Lääninhallitus ei puoltanut hakemusta.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti esittää, että opetusministeriö myöntäisi Aurinkorannikon suomalaiselle koululle lukioluvan ja näkisi lukio-opetuksen siten tarpeelliseksi myös siellä asuville nuorille.

7. Erityisopetusta ja tukea oppimisvaikeuksista kärsiville oppilaille

Ulkosuomalaislasten ja -nuorten koulunkäynnin tukeminen

Koulunkäynti on oppimis- ja käyttäytymishäiriöistä kärsiville lapsille vieraalla kielellä erityisen vaikeaa. Erityisopetusta ja -tukea tulisi olla saatavilla äidinkielellä erityisesti silloin, kun oppimisvaikeudet liittyvät oman äidinkielen ja vieraalla kielellä opiskeluun. Mahdollista voisi olla esimerkiksi lisäkoulutuksen järjestäminen paikallisille suomalaisille tukiopettajille ja paikallisten suomalaisten alan ammatti-ihmisten kartoittaminen ja verkostoituminen kielikoulujen alueilla.

Kouluavustajan palkkaus Suomi-kouluihin

Suomi-koulu on avoin kaikille ulkosuomalaislapsille, jotka haluavat säilyttää ja/tai parantaa suomen kielen taitoaan ja lisätä Suomen kulttuuritietouttaan. Jos oppilaalla kuitenkin on keskittymis- ja/tai oppimisvaikeuksia, tämä ei saisi olla esteenä Suomi-koulussa käynnille. Avustaja voi toimia saman koulun kaikkien opettajien kiertävänä avustajana tarpeen mukaan. Näin oppilaiden erityistarpeet voidaan ottaa huomioon entistä paremmin mm. seuraavissa tapauksissa:

- Oppilaalla on keskittymis- ja/tai oppimisvaikeuksia.
- Oppilas on jäänyt jälkeen sairauden vuoksi.
- Oppilaan suomen kielen taito poikkeaa suuresti luokan muiden oppilaiden kielitaidosta ja hän tarvitsee jollakin kielen osa-alueella intensiivisempää ohjausta (myös lähes ummikot).
- Oppilas aloittaa Suomi-koulun kesken lukuvuotta.
- Oppilas on palaamassa takaisin Suomeen ja tarvitsee lisäopetusta esim. tiettyjen oppiaineiden sanaston harjoittelussa.
- Oppilas käy säännöllisesti puheterapeutilla ja tarvitsee myös suomen kielen oikeaa ääntämistä varten erityistä/yksilöllistä harjoittelua.

Ulkosuomalaisten koululaisten erityis- ja tukiopetuksen turvaaminen

Lukuisat ulkosuomalaislapset – ja nuoret opiskelevat Suomen opetushallituksen tukemissa ulkomaankouluissa (arviolta lähes 300 koululaista 7 koulussa) ja Suomi-kouluissa (noin 3 500 lasta yli 130 koulussa). Sen lisäksi lähes 540 ulkosuomalaista lasta ja nuorta käy EU:n komission ja jäsenmaiden yhdessä rahoittamia Eurooppa-kouluja. Viimeksi mainituista noin 400 opiskelee suomenkielisillä osastoilla Brysselissä ja Luxemburgissa. Lisäksi suuri joukko ulkosuomalaisia lapsia ja nuoria eri maissa opiskelee kansainvälisissä kouluissa. Lasten ja nuorten oppimisvaikeudet voivat ilmetä kielellisinä vaikeuksina sekä tarkkaavaisuuteen ja keskittymiseen liittyvinä häiriöinä. Esimerkiksi pelkästään lukemis- ja kirjoittamisvaikeuksia arvellaan määritelmästä riippuen esiintyvän 3-10 prosentilla kouluikäisistä. Vaikeuksien voittamiseksi lapset ja nuoret, heidän vanhempansa ja opettajansa tarvitsevat monenlaista apua.

Oppimisvaikeuksien kartoittamiseksi opettajilla ja vanhemmilla tulee olla mahdollisuus kääntyä asiantuntevien ja olosuhteista perillä olevien lääkäreiden ja psykologien puoleen asuinmaassaan tai Suomessa. Mikäli diagnoosin mukaan oppilaalla on jokin oppimisen erityisvaikeus, hän tarvitsee erityisopetusta (SEN, *Special Educational Needs*). Sen saaminen peruskoulun ala- ja yläasteella on turvattava kouluissa toimivien erityisopettajien avulla tai muilla järjestelyillä. Myös vähäisempien oppimisvaikeuksien hoidon tulisi olla järjestyksessä.

Ulkosuomalaislasten ja nuorten opettajat toimivat usein pienissä koulu-yhteisöissä vailla sitä opastusta ja tukea, joka heidän Suomessa toimiville kollegoilleen on itsestään selvä. Jotta he pystyvät auttamaan oppimisvaikeuksia omaavia oppilaitaan, tulee heidän saada ajanmukaista tietoa ja tukimateriaalia Suomen opetusviranomaisilta.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti esittää, että Opetushallitus rahoittaa kouluavustajan palkkausta niissä Suomi-kouluissa, joissa opetuksen eriytykseen on erityistä tarvetta sekä selvittää mahdollisuudet äidinkielen erityisopetuksen saatavuudesta eri maissa luki-, oppimis- ja käyttäytymishäiriöistä kärsiville, Eurooppa-kouluja käyville suomalaislapsille ja -nuorille.

8. Tukea ulkomailla suomea opiskeleville aikuisoppilaille ja heitä opettavien opettajien täydennyskoulutukselle

Ulkomailla toimivien suomen kielen aikuisopettajien tilanne

Ulkomailla toimivien (vapaan sivistystyön piirissä) suomenkielen aikuisopettajien tilanne on hyvin sekava. Tälle varsin suurelle joukolle, joita on todennäköisesti ainakin yhtä paljon kuin Suomi-koulun opettajia, ei ole olemassa mitään jatko- tai täydennyskoulutusta. Vapaan sivistystyön piirissä toimivien suomen kielen opettajien tukeminen, verkoston luominen ja koulutus loisi myös jatkumon Suomi-kouluista eteenpäin. Monilla nuorilla on tavoitteena suorittaa yleinen kielikoe, mutta he eivät sitä pysty suorittamaan kun 18-vuotiaina putoavat pois Suomi-koulujen tarjoaman opetuksen piiristä.

Ulkomailla suomea aikuisille opettavien opettajien täydennyskoulutuksen tukeminen

Kiinnostus suomen kieleen lisääntyy jatkuvasti. Esimerkiksi Finn Guildin intensiivikursseilla oli viime vuonna yli 80 opiskelijaa, ja Westminsterin yliopiston iltakursseilla on jatkuvasti noin 70 aikuisopiskelijaa. Koko maassa lasketaan olevan yli 250 suomea aktiivisesti opiskelevaa aikuista. Monet heistä suunnittelevat muuttoa Suomeen. Osa on toisen tai kolmannen polven brittiläis-suomalaisia, jotka haluavat oppia sukunsa kielen.

Sveitsissä suomenkielen iltakursseja järjestetään ainakin Bernissä, Zürichissä, Aaraussa ja Baselissa ja yksityisoppilaita ja pienryhmiä lukematon määrä. Kaikissa edellä mainituissa kaupungeissa on tarjolla eri tasoryhmiä. Osa opettajista toimii samalla Suomi-koulun opettajana, osa tekee hyvinkin yksinäistä työtä. Suomi-koulun kautta opettaja pysyy ajan tasalla, koska opetushallitus järjestää vuosittain kesäkoulutuksia ja asuinmaan Suomi-koulut järjestävät omia koulutuksiaan.

Aikuisia opettavien opettajien opetusmateriaalin löytäminen ja didaktisten taitojen omaksuminen on jokaisen opettajan oman innostuksen varassa.

Sveitsissä ei opiskella suomen kieltä missään yliopistossa. Siksi aikuisten kursseilla on myös opiskelijoita, jotka oman pääaineensa ohella haluaisivat opiskella suomea omissa yliopistoissaan.

Aikuisten opetusta ei tueta Suomi-koulujen määrärahoista, vaikka monien Suomi-koulujen yhteydessä esim. Britanniassa on myös aikuisten luokkia. Suomea aikuisille opettavat eivät pääse myöskään UKANin (ulkomaisissa korkeakouluissa ja yliopistoissa suomea opettavien) piiriin, koska heidän koulutustasonsa ei katsota olevan tarpeeksi korkea. Monet opettavat suomea sivutyönään, koska tunteja harvoin riittää päätyöksi asti.

Ulkomailla vakituisesti asuvalla suomenkielen opettajalla tulisi olla tilaisuuksia ammattitaitonsa ylläpitämiseen. Hänen tulisi pystyä seuraamaan kielen kehitystä ja hankkimaan tietoa uusista opetusmateriaaleista ja -menetelmistä. Muuten hän eristyy ja opettaa suomea, jota kukaan ei Suomessa enää puhu.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti esittää, että Suomen Opetushallitus järjestää lisä- ja täydennyskoulutusta esimerkiksi virtuaalikoulutuksena myös vapaan sivistystyön piirissä toimiville suomen kielen opettajille tai suomenruotsia opettaville ruotsinkielen opettajille sekä tukee asiaa julkisin varoin. Opetushallituksen tulee selvittää myös EU-rahoituksen mahdollisuus.

9. Yleiset kielitutkinnot

Opetushallitus on järjestänyt yleisiä kielitutkintoja Suomessa jo usean vuoden ajan. Tämä on lakiin (964/04) ja asetukseen (1163/04) perustuva kielitutkintojärjestelmä.

Yleiset kielitutkinnot järjestetään kaksi kertaa vuodessa valtakunnallisina tutkintopäivinä.

Testipaikkoina toimivat järjestämisluvan saaneet aikuisoppilaitokset (yli 100) ja eräät korkeakoulut. Oppilaitos huolehtii testien käytännön järjestelyistä. Tutkintomaksujen enimmäishinnat määrää opetusministeriö. Tutkintojen järjestäjät perivät tutkintomaksut ja peittävät niillä tutkintojen järjestämisestä aiheutuvat valvonta-, materiaali- ja tiedotuskulut. Testitehtävät ovat samat kaikissa testipaikoissa, joten on samantekevää, missä kielitestin suorittaa. Jyväskylän yliopisto valvoo ja kouluttaa testien laatijoita.

Kielitutkinnot on tarkoitettu kaikille aikuisille riippumatta siitä, missä kielitaito on hankittu. Todellista ikärajaa ei testeihin kuitenkaan ole, vaikka ne ovatkin laadittu aikuisia ja heidän kokemusmaailmaansa silmällä pitäen. Suomen kielen tutkinto on tarkoitettu niille henkilöille, joiden äidinkieli on jokin muu kuin suomi tai ruotsi. Suorittajien joukossa on sekä suomalaisia että maahan muuttaneita ulkomaalaisia.

Yleisten kielitutkintojen todistusta voi käyttää hyödykseen esimerkiksi seuraaviin tarkoituksiin:

- Työpaikan hakuun
- Opiskelupaikan hakuun
- Oman kielitaidon tason osoittamiseen
- Omien kieliopintojen suunnitteluun ja tavoitteen asetteluun

Yleisten kielitutkintojen todistuksen voi huoletta liittää kaikkiin opinto- ja työpaikkahakemuksiin. Se on Suomessa virallinen ja valvottu tutkinto.

Testisuoritusten arvostelijoiksi on koulutettu eri puolilla Suomea asuvia kieltenopettajia.

Yleisissä kielitutkinnoissa arvioidaan puhumisen, puheen ymmärtämisen, tekstin ymmärtämisen ja kirjoittamisen taitoja sekä kielen rakenteiden ja sanaston hallintaa. Testit mittaavat sellaista kielitaitoa, jota yleisten asioiden hallitseminen aikuisilta edellyttää.

Arvosteluasteikko on kuusiportainen taitotasosteikko. Se jakaantuu ensinnäkin peruskeski- ja ylimpään tasoon, joissa jokaisessa on viisi osataittoa. Se merkitsee sitä, että jokaisessa todistuksessa on arvio kielitaidon yleistasosta ja kustakin osataidosta.

Kiinnostus kielitutkintojen suorittamiseen on suuri ulkosuomalaisten keskuudessa.

Esimerkiksi voisimme mainita, että Kreikan ja Kyproksen Suomi-kouluissa opiskelee tällä hetkellä n. 200 oppilasta, joista n. 20 % voisi

suorittaa kielitutkinnon. Lisäksi kiinnostusta löytyy varmasti Suomi-koulujen ulkopuolelta ja jopa paikallisesta väestöstä.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti esittää, että suomen ja ruotsin kielen kielitutkintoja järjestettäisiin kerran vuodessa maailmanlaajuisesti.

10. Suomenkielen tutkinnon hyväksyminen ylimääräisenä vieraana kielenä EU-maiden yo-tutkinnoissa

Aloitteessa 9 käsitellyt yleiset kielentutkinnot ovat Suomessa virallisia ja valvottuja tutkintoja, joita voi käyttää hyväkseen esim. opiskelu- ja työpaikan hakemisessa. Yleisten tutkintojen kansainvälisen vertailtavuuden ja tutkintojen kansainvälisen hyväksynnän edistämiseksi niiden laadinnassa on käytetty pohjana kansainvälistä testaustietämystä. Erityisesti on pyritty varmistamaan yhteismitallisuus Euroopan Neuvoston kehittämän eurooppalaisen viitekehityksen kanssa.

Yo-tutkintona suoritettavan ylimääräisen kielen kokeen voisi siten ulkosuomalaisnuorilla olla mahdollisuus korvata jo aiemmin suoritettulla suomenkielen tutkinnolla. Maakohtaiset neuvottelut kielitutkinnon korvaavuudesta lienevät relevantteja vasta sitten, kun EU-tasolta tulisi tämänsuuntaisia suosituksia EU-maille; tietenkin myös muiden kielten kuin suomenkielen osalta. Kyse olisi siis nimenomaan kaksikielisten nuorten 2. äidinkielestä ja sellaisesta kielitutkinnosta, joka korvaavaksi sovittaisiin. Näin saataisiin kaksikielisten nuorten kielipotentialiaali muodollisesti heti käyttöön.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ei aiheuta toimenpiteitä.

NUORISOASIOITA KOSKEVAT PÄÄTÖSLAUSELMAT

11. Nuorisotyön toimintamallin kehittäminen ulkosuomalaisille suomenkielisen nuorisotyön koordinointi, tehostaminen ja voimavarojen lisääminen

Ulkomailla asuu suuri joukko suomalaisia nuoria. Nuoruus on elämänvaiheena erittäin riskialtis. Tämä nuoruuden elämänvaiheen erityisyys korostuu asuttaessa ulkomailla. Puhutaan kolmannen kulttuurin nuorista (eng. Third culture kids eli TCK) ja nomadinuorista, joka terminä paremmin kuvaa ulkosuomalaisina eläviä nuoria. Lyhyesti tämä tarkoittaa sitä, että nuorten elämään vaikuttavat heidän vanhempiansa kulttuuri, heidän nykyisen asuinmaansa kulttuuri ja näiden kahden em. kulttuurin pohjalta muodostuva oma kolmas kulttuuri. Kolmas kulttuuri ei ole niinkään näkyvä kulttuuri vaan mielentasolla oleva kulttuuri. Tämä asettaa omat vaatimuksensa ja haasteensa nuorten kehittymiselle, mutta myös työlle, jota nuorten parissa tehdään.

1. Merimieskirkon Benelux-maiden perhetyön projektin (alkanut 2003 ja jatkuu 2006) aikana tehdyn kartoituksen mukaan nuoret halusivat enemmän harrastusmahdollisuuksia nimenomaan suomenkielillä. Suomen kielen kautta nuorilla on mahdollisuus löytää oman kulttuurinen identiteettinsä (suomi on tunnekieli) ja myös säilyttää paitsi suomen kielellisiä

myös kulttuurillisia piirteitä omassa elämässään. Tämä myös kiistatta lisää nomadinuorten mahdollisuuksia palata Suomeen ja löytää paikkansa suomalaisessa yhteiskunnassa.

2. Useissa kansainvälisissä tutkimuksissa on myös todettu, että globaalit nomadit (kolmannen kulttuurin lapset), eivät juurikaan pala vanhempiensa kotimaahan. (Mm. Van Reken 2001.) Yhtenä syynä tähän on mm. kielelliset vaikeudet, mutta myös tietämättömyys kuinka vanhempien kulttuurissa syvätasolla toimitaan. Suomi tarvitsee tulevaisuudessa kansainvälistyneessä maailmassa kasvaneita nuoria vahvistamaan suomalaista osaamista. Ulkomailla asuvien nuorten palaamiseen Suomeen voidaan vaikuttaa vain suunnitelmallisella ja pitkäjänteisellä lapsi- ja nuorisotyöllä.

3. Nuorten elämään (samoin lasten) tarvitaan lisää turvallisia aikuisia. Vanhempien aika ulkomailla on työkeskeistä, nuorille ja lapsille jäävä aika on erittäin vähäinen. Useat koulut ulkomailla perustuvat erilaiseen koulujärjestelmään, jotka ovat suomalaista koululaitosta huomattavasti autoritäärisempiä järjestelmiä. Oppilaan tai nuoren tunne-elämän häiriöissä ei ole helppoa löytää neutraalia tukihenkilöä olemaan tukena tilanteen selvittämisessä ja läpikäymisessä. Tässäkään asiassa nuorisotyön tulee kyetä tukemaan nuoria ja heidän kasvattajiaan.

4. Teini-iässä muutto ulkomaille on yksi suurimpia riskitekijöitä yksilön hyvinvoinnille. (Liebkind 1994, 32 - 33.) 12 – 17-vuotiaiden elämässä on paljon muutostekijöitä, kuten fyysiset muutokset, irrottautuminen vanhemmista, tukeutuminen tovereihin, kognitiivisessa kehityksessä siirtyminen abstraktin ajattelun vaiheeseen ja suru lapsen identiteetin häviämisestä. Muuttaminen ulkomaille tai asuminen ulkomailla ei poista näitä em. asioita nuoren elämästä. Tuen puute voi johtaa nuoren käyttäytymishäiriöihin, masennukseen tai muihin mielenterveydenhäiriöihin. On myös tutkittu (mm. Kosonen 1994), että mielenterveysongelmiin sairastumisen riski on suurinta noin vuosi maahanmuuton jälkeen. Toinen riskivaihe on puolestaan usean maassa olovuoden jälkeen, tämä pätee yhtä lailla aikuisiin kuin lapsiin ja nuoriinkin. Tämä vaiheen mielenterveysongelmia voi olla ulkopuolisten hankala havaita, koska muutosta on useita vuosia ja sopeutumisen ajatellaan olevan ohitse. (Kosonen, 1994, 198.)

5. On olemassa jo valmiita nuorisotyön malleja, joita voidaan hyödyntää nuorten parissa tehtävässä työssä. Työtä tekevät ulkomailla monet suomalaisjärjestöt, suomalaisseurakunnat sekä merimieskirkko. Eräs toteutettavissa oleva malli on Avartti - nuoret sen tekevät! Avartti on kansainvälinen 14 - 25 -vuotiaiden toimintaohjelma, joka maailmalla tunnetaan nimellä The International Award for Young People. Ohjelma aloitettiin Isossa-Britanniassa vuonna 1956 ja se toimii nykyään 119 maassa. Vuosittain siihen osallistuu puoli miljoonaa nuorta eri puolilla maailmaa. Avartti perustuu saksalaisen, tohtori Kurt Hahnin kehittämään elämyspedagogiikkaan. Tavoitteellisuus, pitkäjänteisyys, vapaaehtoisuus ja kansainvälisyys ovat Avartin avainsanoja. Avartissa nuori toteuttaa omaa yksilöllistä ohjelmaa kilpailematta muiden osallistujien kanssa, samalla hän kuitenkin voi suunnitella ja toteuttaa toimintaa yhdessä muiden nuorten kanssa. Nuori voi aloittaa uusia harrastuksia tai vaikkapa pukea entiset mielipuuhat Avartti-ohjelman muotoon. Avartin suomalaisen mallin kehittäminen kuuluu opetusministeriön kehittämishankkeisiin. Avartti ei ole järjestö tai yhdistys vaan se on tapa tehdä nuorisotyötä, joka perustuu olemassa olevien järjestöjen ja organisaatioiden yhteistyöhön. Avartin kautta voidaan hyödyntää myös muita kansallisten Avarttijärjestöjen osaamista ympäri maailman. Suomessa opetusministeriö on taho, joka vastaa nuorisotyön toteutumisesta. Suomen Avartti on lupautunut olemaan mukana suunnittelu- ja koulutustyössä jos aloitetta aletaan toteuttaa. Lisätietoja Avartista saa Suomen kansalliselta koordinaattorilta Jukka Ruotsalaiselta. E-mail: jukka.ruotsalainen@avartti.fi tai GSM: +358 50 3431143. Avartin kotisivut ovat osoitteessa www.avartti.fi.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti esittää, että lapsi ja nuorisotyön vähäisyys on selkeä epäkohta ulkosuomalaistyössä, joka vaatii pikaisia toimia.

Ulkosuomalaisparlamentin ehdotus on, että lapsi- ja nuorisotyön toimivuutta tulisi kokeilla ulkomailla asuvien suomalaisnuorten parissa. Eräs malli on kokeilla Avartti-ohjelmaa yhteistyössä jo toimivien suomalaisten ja ulkosuomalaisten järjestöjen kanssa. Erityistä huomiota tulee kiinnittää suomalaisuuden, suomen kielen ja kulttuurin tutustuttamiseen ulkosuomalaisille nuorille. Hankkeen eteenpäin viemiseksi tarvitaan voimavaroja Suomen opetusministeriöltä.

12. Ulkosuomalaisille nuorisojärjestöille oma yleisavustus Suomesta

Ruotsinsuomalaisten Opiskelijajärjestöjen Keskusliitto (ROK) sai pitkään avustusta Suomen opetusministeriön ulkosuomalaismäärärahasta. Osana suurempaa organisaatiomuutosta liittyivät opiskelijajärjestöt Ruotsinsuomalaisten Nuorten Liittoon (RSN) syksyllä 2003 ja ROK lakkautettiin. RSN tiedusteli keväällä 2004 opetusministeriöstä, voiko valtakunnallinen ruotsinsuomalaisen nuorisojärjestö saada valtionavustusta Suomesta. Saimme vastauksen, että osana valtionhallinnon yleisiä pyrkimyksiä rationalisoida ja delegoida toimintaa, on määrärahojen jakaminen ympäri maailmaa oleville ulkosuomalaisyhdistyksille ja heidän hankkeilleen delegeoitu Suomi-Seura ry:lle. Suomi-seura ry jakaa vain projektiavustuksia eikä lainkaan yleisavustuksia. Nuorisojärjestön toimintaa on mahdotonta perustaa pelkästään projektikohtaisille avustuksille, sillä epävarmuus tulevaisuuden rahoituksesta estää toiminnan pitkäjännitteisemmän suunnittelun ja jatkuvuuden. Ulkosuomalaisia nuorisojärjestöjä tukemalla Suomen valtio luo edellytykset suomen kielen ja kulttuurin kehittymiselle Suomen rajojen ulkopuolella sekä samalla edistää koulutetun ja monikielisen nuoren aikuisväestön paluumuuttoa Suomeen.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Valtionavustuslaki ja nuorisotyölaki eivät estä myöntämästä toiminta-avustuksia myös ulkosuomalaisnuorten järjestöille. Käytännössä tuen saaminen on kuitenkin erittäin harvinaista. Ulkosuomalaisparlamentti kehottaa Ulkosuomalaisparlamentin puhemiehistöä yhdessä opetusministeriön ja Suomi-Seura ry:n kanssa selvittämään mahdollisuutta luoda vuotuinen toiminta-avustus ulkosuomalaisille järjestöille nuorisotoimintaan.

13. Ulkosuomalaisnuorten Suomessa tapahtuvan opiskelun tukeminen

Ulkosuomalaisnuoret ovat uusi, vielä aivan riittämättömästi hyödynnetty voimavara Suomessa niin kaupan, teollisuuden kuin kulttuurinkin alueilla. Aikaisemmin on ulkosuomalaisnuoren opiskelu- ja työmahdollisuuksia Suomessa rajoittanut vaatimus Suomen kansalaisuudesta, jonka saaminen aikaisemman kansalaisuuslain mukaan oli erittäin vaikeaa. Uusi kansalaisuuslaki on kuitenkin muuttanut tilanteen ja lisännyt potentiaalista kielitaitoista ulkosuomalaisnuorten joukkoa huomattavasti. Kaikkia ulkosuomalaisnuoria koskee myös elinkustannusten kalleus Suomessa, joka suuresti rajoittaa heidän kiinnostustaan tulla Suomeen opiskelemaan tai lyhytaikaiseen työsuhteeseen.

Ulkosuomalaisparlamentin eräs perustehtävistä on ulkosuomalaisten edunvalvonta Suomessa. Näin ollen on asianmukaista, että USP kehottaa Suomen viranomaisia harkitsemaan keinoja, joilla kielitaitoisten ulkosuomalaisnuorten merkittävää potentiaalia voitaisiin hyödyntää tulevaisuudessa.

Suomen opetusviranomaisten tulisi myös kiinnittää huomio ulkosuomalaisnuorille suunnattuun suomen kielen opetukseen silloin, kun he tulevat opiskelemaan Suomessa. USP toteaa samalla tyydytyksellä SAMOK ry:n (Suomen Ammattikorkeakouluopiskelijajyhdistysten Liitto) positiivisen kannanoton ulkomaalaisten opiskelijoiden aseman parantamiseksi. USP ilmoittaa myös huolestumisensa Suomessa käytävästä keskustelusta, joka tähtää ulkomaalaisilta perittäviin yliopistojen ja muiden korkeakoulujen lukukausimaksuihin. Toteutettuna tämä toimenpide tulee vaikuttamaan niiden ulkosuomalaisnuorten opiskelumahdollisuuksiin, joilla ei ole Suomen kansalaisuutta. Opetusministeriö on asettanut työryhmän selvittämään Euroopan unionin ja Euroopan talousalueen ulkopuolelta tulevien, yliopistoissa tai ammattikorkeakouluissa korkeakoulututkintoa suorittavien opiskelijoiden koulutuskustannusten kattamista tulevaisuudessa maksuilla.

Korkeakoulututkintoon johtava opetus on Suomessa opiskelijalle maksutonta kansalaisuudesta riippumatta.

Työryhmän on arvioitava, miten opintojen maksullisuus vaikuttaisi suomalaisten korkeakoulujen kansainvälistymiseen ja arvioitava maksujen hyötyjä ja haittoja. Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen kansainvälistyminen on nostettu keskeiseksi tavoitteeksi kaikissa Suomen kilpailukykyä pohtineissa selvityksissä ja toimenpideohjelmissa. Keskeinen tavoite ja keino on rakentaa Suomeen riittävän suuri monikulttuurinen korkeakouluyhteisö, ja edistää koulutuksen ja tutkimuksen laatua. Työryhmän tulee selvittää EU- ja ETA-maiden käytäntöjä koulutuksen maksullisuuden suhteen. Sen tehtävänä on selvittää maksujen mahdollisia toteuttamistapoja, selvittää missä laajuudessa ja muodossa suomalaisten yliopistojen olisi tarkoituksenmukaista tarjota maksullista koulutusta EU- ja ETA-maiden ulkopuolelta tuleville opiskelijoille sekä mihin tarkoituksiin maksuilla kerättyjä varoja olisi mahdollista käyttää. Lisäksi työryhmän on pohdittava ulkomaisten opiskelijoiden tieteellisen ja taiteellisen jatkokoulutuksen maksullisuutta, selvittää mahdollisuudet opiskelu- ja toimeentulomahdollisuuksien parantamiseksi Suomessa sekä selvittää opiskelijoiden rekrytointiin ja valintaan liittyviä erityiskysymyksiä. Työryhmän tulee myös laatia mahdolliset ehdotukset lainmuutoksiksi ottaen huomioon perustuslain yhdenvertaisen kohtelun periaatteen.

Työryhmän tulee työssään ottaa huomioon Suomessa tai muissa EU- ja ETA- maissa pitkään laillisesti oleskelleiden ns. kolmansien maiden kansalaisten sekä kaksoiskansalaisuuden omaavien, ulkomailla asuvien Suomen kansalaisten oikeudenmukainen kohtelu. Sen tulee selvitystyössään kuulla työministeriön, sisäasiainministeriön ja työmarkkinajärjestöjen edustajia sekä ulkomaalaisvaltuutettua. Työryhmän työn määräaika on 31.8.2005 mennessä.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti toteaa, että EU/ETA-maiden kansalaisilla tulee olemaan maksuton opiskelumahdollisuus Suomessa, vaikka nykyinen käytäntö muuttuisikin. Ulkosuomalaiset, jotka asuvat EU/ETA-maiden ulkopuolella ja joilla on oikeus Suomen kansalaisuuteen, voivat kansalaisuutta hakemalla saavuttaa oikeuden opiskella Suomessa maksutta.

14a. Ulkосуomalaisnuorille myönnettävä opintotuki Suomessa tapahtuvaa opiskelua varten

Kaksoiskansalaisuuden hyväksyminen Suomen uudistetussa kansalaisuuslaissa tuo mukanaan ulkосуomalaisnuorille uusia mahdollisuuksia opiskeluun suomalaisissa yliopistoissa, korkeakouluissa ja muissa oppilaitoksissa. On myös todettava, että ulkосуomalaisnuoret muodostavat kielitaitoisen ja monikulttuurisen voimavaran, jota Suomi voisi tehokkaasti hyödyntää työvoimaresurssina. Tätä korostaa myös Suomen väestörakenteen muutoksista johtuva maata uhkaava työvoimapula.

Kaksoiskansalaisuuden mukanaan tuomista seurauksista ja hyötynäkökohdista ulkосуomalaisnuorten työ- ja opiskelumahdollisuuksiin tulee tiedottaa tehokkaasti Ulkосуomalaisparlamentin vuoden 2002 päätöslauselman mukaisesti. Kansainvälisen henkilövaihdon keskus CIMO tarjoaa tehokasta ja ajantasaista tiedotustoimintaa koulutus-, kulttuuri- ja nuorisoalan ohjelmista pääsuuntanaan Suomesta ulkomaille suuntautuva opiskelu. Nykyisen lainsäädännön mukaan vaihto-ohjelmien kautta Suomeen opiskelemaan tulevalle opiskelijalle, jolla on suomalainen syntyperä ja Suomen kansalaisuus, ei voida myöntää opintotukea, koska opintotuki myönnetään tutkinnon suorittamiseen, eikä sitä voida myöntää erillisen tutkinnon osan suorittamiseen silloinkaan, kun hakija on Suomen kansalainen. Tämä säännös estää opintotuen myöntämisen sellaisen opiskelun tukemiseen, joka ei johda loppututkintoon Suomessa. Säännöstä tulisi muuttaa siten, että opintotuki sallitaan nimenomaan niille ulkосуomalaisnuorille, jotka ovat syntyperänsä perusteella saaneet Suomen kansalaisuuden ilmoitusmenettelyllä ja jotka omaehtoisesti tai opiskelijoiden vaihto-ohjelmien välityksellä haluavat saada mahdollisuuden opiskella Suomessa ilman, että opiskelun tavoitteena on Suomessa myönnettävä loppututkinto. Toivottavaa on, että uusi hallituksen ehdotus yliopistolaiksi ottaisi huomioon teknologian nopean kehityksen ja kansainvälistymisen haasteet ulkосуomalaisnuorten rekrytoimiseksi yliopistotasoihin opinto-ohjelmiin. Ulkосуomalaisparlamentin kolmannessa varsinaisessa istunnossa 18. – 19.11.2002 käsiteltiin vastaavaa aloite (pätöslauselma nro 11). Opetusministeriö vastasi aloitteeseen lausunnolla, että Suomessa opintotukea myönnetään vain tutkintoon johtavaan opiskeluun.

14b. Ulkосуomalaisopiskelijoiden opintotuki

Ulkосуomalaisparlamenttia pyydetään vielä selventämään opintotuen saantimahdollisuudet lukion käymiseen Suomessa ja opintojen tukemiseen myös silloin, kun kyse tietyistä opintokokonaisuuksista, mutta ei loppututkinnosta.

Opintotukilain mukaan Suomen kansalaisella on oikeus opintotukeen, kun hän harjoittaa Suomessa oppivelvollisuuden jälkeisiä, päätoimisia opintoja, jotka kestävät yhtäjaksoisesti vähintään kaksi kuukautta.

Kansaneläkelaitoksen kotisivuilla osoitteessa www.kela.fi on kattavasti tietoa opintoetuuksista. Tietoa opintojen rahoituksesta saa myös oppilaitoksista. Niiden tehtävänä on hakemusten vastaanotto, tarkistaminen ja toimittaminen Kelalle, opintojen valvonta, koulutusohjelmien selvittäminen Kelalle ja neuvonta. Tehtävät perustuvat opintotukilakiin. Kela julkaisee myös opintotukiesitettä, joka on jakelussa Kelan paikallistoimistoissa. Ulkomailla asuvat voivat tiedustella esitettä myös Suomi-Seurasta. Opintotuen suuruus ja myöntämisehdot ovat erilaiset toisen asteen opinnoissa ja korkeakouluopinnoissa. Korkeakoululla tarkoitetaan yliopistolaissa (645/1997) mainittuja yliopistoja ja ammattikorkeakouluopinnoista annetussa laissa (351/2003) tarkoitettuja ammattikorkeakouluja. Korkeakouluopintoina tuetaan myös korkeakoulujen

täydennyskoulutuskeskusten järjestämää koulutusta, jos se muutoin kuuluu opintotuen piiriin. Toiseen asteeseen kuuluu kaikkien muiden oppilaitosten järjestämä koulutus, jota on ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998) tarkoitettu ammatillinen koulutus, lukiolaissa (629/1998) tarkoitettu lukiokoulutus sekä opintotukiasetuksessa mainittujen muiden oppilaitosten, kuten kansanopistojen, liikunnan koulutuskeskusten ja opintotuen piiriin hyväksytyjen yksityisten oppilaitosten järjestämä koulutus. Opintotuen myöntämisperusteita ovat opiskelun päätoimisuus, oppilaitokseen hyväksyminen, myöhemmin opintojen eteneminen normaalivauhtia, ja taloudellisen tuen tarve.

Päätoimisesti päivälukiassa opiskeleva lukiolainen voi saada opintotukea kolmen ensimmäisen opintovuoden aikana ja lisäanomuksesta myös neljänneksi vuodeksi, jos opinnot jatkuvat vielä päätoimisina. Opinnot katsotaan päätoimiseksi, kun opiskelija lukukauden aikana (puolessa vuodessa) osallistuu vähintään 10 kurssiin tai lukuvuoden aikana 20 kurssiin ja/tai osallistuu kahteen ylioppilastutkintoon kuuluvaan kokeeseen. Opintoja iltalukiassa ei katsota päätoimiseksi opiskeluksi.

Opintotuki koostuu opintorahasta, asumislisästä ja valtion takaamasta opintolainasta. Opintoraha ja asumislisä ovat valtion rahoittamia avustuksia, jotka maksetaan kuukausittain opiskelijan pankkitilille. Opintoraha on veronalaista tuloa. Opiskelijan asumismuoto ja perhesuhteet ratkaisevat, kuuluuko hän asumislisän vai yleisen asumistuen piiriin. Kun lainatakaus on myönnetty, opiskelija hakee opintolainaa valitsemastaan pankista. Opiskelija sopii lainan ehdot pankin kanssa. Koska valtio takaa opintolainan, lainalle ei tarvita muuta vakuutta. Laina maksetaan pankkien varoista. Sen takaisinmaksu alkaa useimmiten opintojen päätyttyä.

Lapsilisään oikeutettu voi saada opintorahaa vasta 17 vuoden täyttämistä seuraavan kuukauden alusta lukien. Itsenäisesti asuvalle alle 17-vuotiaalle voidaan kuitenkin tietyin edellytyksin myöntää asumislisä ja opintolainan valtiontakaus. Opiskelijan omat tulot vaikuttavat oikeuteen saada opintorahaa. Samoin opintorahaa myönnettäessä otetaan huomioon hakijan vanhempien tulot, kun kyse on toisella asteella opiskelevasta, perheettömästä alle 20-vuotiaasta. Näillä opiskelijoilla vanhempien tulot voivat alentaa opintorahaa tai estää sen myöntämisen. Vuonna 2005 tuloraja on 27 300 euroa vuodessa. Jokainen tulorajan ylittävä täysi vähentää opintorahaa ja asumislisää 5 %. Siten opintorahaa ja asumislisää ei enää myönnetä, kun tulot ovat 40 900 euroa tai enemmän. Opintorahaa voi saada korotettuna, jos vanhemmat ovat pienituloiset (tulot enintään 15 179 euroa vuodessa).

Tukien euromäärät ja tulorajat voivat muuttua lukuvuosittain, joten ne kannattaa tarkistaa aina Kelan opintotuen kotisivulta.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Suomen kansalainen voi saada Kelalta opintotukea Suomessa tapahtuviin opintoihin, vaikka hän ei ole asunut Suomessa ennen opintojen alkamista. Suomessa opintotukea myönnetään vain tutkintoon johtaviin opintoihin. Opintotuesta löytyy kattavasti tietoa Kelan kotisivuilta www.kela.fi Näin ollen Ulkosuomalaisparlamentti päätti olla ottamatta kantaa aloitteeseen ja painotti, ettei aloite vaadi toimenpiteitä.

15. Ulkosuomalaisnuorten opiskelumahdollisuudet Suomessa

Ulkomailta tuleville opiskelijoille hakuajat ovat tammikuussa, mikä mahdollisesti merkitsee vuoden lykkäystä opintojen aloittamisessa, sillä yo-tutkinto suoritetaan yleensä vasta keväällä.

Ammattikorkeakoulujen vieraskielinen koulutus ei kuulu yhteishakuun. Kukin ammattikorkeakoulu päättää periaatteessa itse vieraskielisen koulutuksen hakuajoista ja valintaperusteista.

Ammattikorkeakouluissa on kuitenkin virinnyt ajatus yhdenmukaistaa myös vieraskielisen koulutuksen hakuajat ja valintaperusteet. Tätä varten on asetettu oma työryhmä, jonka on määrä selvittää vuoden 2005 loppuun mennessä mahdollisuuksia siirtyä myös vieraskielisessä koulutuksen osalta yhteishakuun.

Yliopistoihin (monialaiset yliopistot sekä tiede- ja taidekorkeakoulut) hakuajat ja käytännöt vaihtelevat yliopistoittain ja yliopistojen sisällä lisäksi tiedekunnittain. Hakukäytännöt ja valintaperusteet tulee aina selvittää hyvissä ajoin sen tiedekunnan valintatoimistosta tai opintoneuvontapalvelusta, minne aikoo hakea.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti toteaa, että ulkosuomalaisten hakukäytännöt Suomen kolmannen asteen oppilaitoksiin ovat hyvin kirjavat. Eteenkin pääsykokeiden ajoitukset keväällä aiheuttavat usein opintojen aloittamisen viivästymisten. Yliopistojen hakukäytännöt vaihtelevat tiedekunnittain. Opiskelijaksi haluavia ulkosuomalaisnuoria kehoitetaan ottamaan yhteyttä suoraan kyseiseen tiedekunnan opintotoimistoon ja neuvotteleman hakuprosessista.

Ulkosuomalaisparlamentin nuorisovaliokunta on jättänyt lausunnon ammattikorkeakoulujen vieraskielisen koulutuksen hakuajoja ja valintaperusteita selvittävälle työryhmälle.

16. Ulkosuomalaisnuorten opintoneuvonta

Ulkosuomalaisparlamenttia pyydetään kartoittamaan opintoneuvonnan saaminen ulkosuomalaisnuorille keskitetysti sisältäen informaation saamisen niin opintotuesta, hakumenettelyistä kuin myös englannin- ja suomenkielisistä opintokokonaisuuksista ja tutkinnoista.

Opintotuesta saa keskitetysti tietoa Kelan kotisivuilta www.kela.fi.

Internetissä olevia koulutukseen liittyviä verkkopalveluja:

www.opintoluotsi.fi

Opintoluotsi on koulutuksen Internet-palvelu, joka kokoaa yhteen verkosta löytyvät koulutustiedot: Sivuille on koottu tietoa koulutusaloittain tutkintoon johtavasta ammatillisesta peruskoulutuksesta, ammattikorkeakoulutuksesta ja yliopistollisesta koulutuksesta. Tutkinnot on jaoteltu koulutusasteittain ja jokaisen tutkinnon yhteydessä kerrotaan muun muassa miten koulutukseen hakeutumisesta, pääsyvaatimuksista, koulutuksen kestosta ja sen sisällöstä. Sivuille esitellään myös suomalaista koulutusjärjestelmää ja sen rakennetta. Sivuille on linkit oppilaitosten WWW-sivuille.

www.suomi.fi

<http://finland.cimo.fi>

"Discover Finland" on Kansainvälisen henkilövaihdon keskuksen CIMOn ylläpitämä www-palvelu, josta löytyy: tietoa opiskelusta Suomessa (koulutusjärjestelmä, yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen yhteystiedot), tietokanta vieraskielisistä opinto-ohjelmista, harjoittelusta Suomessa, Suomen kielen ja kulttuurin opiskelusta Suomessa ja ulkomailla, nuorisovaihdosta Suomeen sekä yleistä elämästä ja kulttuurista Suomessa.

17. Ulkосуomalaisnuorten kesätyöpaikat Suomessa

Ulkosuomalaisparlamenttia kehoitetaan edelleen jatkamaan selvitystyötä vuoden 2002 päätöslauselman 13 toteuttamiseksi, joka kuuluu näin:

Ulkomailla vakituisesti asuvan nuoren on vaikea löytää kesätyöpaikkaa Suomesta, varsinkin jos hän ei osaa suomea eikä hänellä ole entuudestaan kontakteja suomalaisiin työnantajiin. USP esittää, että ulkосуomalaisparlamentin puhemiehistö ja sihteeri yhdessä työ- ja opetusministeriön kanssa ryhtyy kartoittamaan, miten voitaisiin helpottaa ulkосуomalaisnuorten kesä/väliaikaistyöpaikkojen löytämistä/saamista Suomesta. Erityistä huomiota on kiinnitettävä liikkuvuuden esteiden poistamiseen. On myös selvitettävä, mikä taho ryhtyy välittämään au paireja Suomeen.

Pohjoismaiden ministerineuvosto rahoittaa vaihto-ohjelma, joka on tarkoitettu 18 - 26-vuotiaille nuorille. Sen kautta voi saada kesätyöpaikan jostain toisesta Pohjoismaasta. Työskentelyjakso vaihtelee neljästä viikosta neljään kuukauteen 1.5. - 30.9. välisenä aikana. Jokaisessa Pohjoismaassa toimii Norden-yhdistys (Suomessa Pohjola-Norden), joka järjestää Nordjobb-toimintaa ja on palkannut yhteyshenkilön nordjobbareita varten. Yhteyshenkilö järjestää mm. asunnot nordjobbareille. Lisätietoa ositteessa:

www.nordjobb.net

Työnantajat tarvitsevat kesätyöntekijöitä (lähinnä opiskelijoita ja koululaisia) mm. vakituisten työntekijöidensä lomasijaisuuksiin sekä erilaisiin kesäajan kausitöihin. Pääkaupunkiseudulla kesätyöpaikkoja on ollut tarjolla laidasta laitaan aina jäätelönmyyjästä vaativampiin, koulutusta edellyttäviin tehtäviin. Työnantajat ilmoittelevat kesätyöpaikoista vaihtelevasti ja niitä voi etsiä esimerkiksi tuttavien ja sukulaisten kautta, yritysten omilta nettisivuilta, työnvälityspalvelujen internetsivuilta, ottamalla suoraan yhteyttä työnantajiin tai tutustumalla työhallinnon nettisivuihin osoitteessa www.mol.fi.

Ulkomailla vakituisesti asuvan nuoren on vaikea löytää kesätyöpaikkaa Suomesta, varsinkin jos hän ei osaa suomea eikä hänellä ei ole entuudestaan kontakteja suomalaisiin työnantajiin. Mansikanpoimintapaikat voisivat olla yksi mahdollisuus, sillä mansikanviljelijät palkkaavat ulkomaalaisia marjanpoimijoita. EU- ETA –maissa asuvat voivat hakea näitä paikkoja EURES-työnvälitysjärjestelmän kautta (EURES = Euroopan talousalueen maiden yhteinen työnvälitysjärjestelmä). EU- ja ETA-maiden ulkopuolella asuvien tulisi ottaa suoraan yhteyttä työnantajaan, joka hakee heille myös tarvittaessa työ- ja oleskeluluvan paikalliselta viranomaiselta. Mansikanpoimintapaikat ovat haussa yleensä keväällä. Ne löytyvät työhallinnon nettisivuilta.

Suomessa olisi kysyntää erityisesti englantia, espanjaa ja ranskaa äidinkielenä puhuville au paireille. Suomeen au pairiksi haluavat voivat tiedustella mahdollisuuksia Suomi-Seuran neuvontapalvelusta.

Kansainvälisen henkilövaihdon keskuksen CIMOn tehtävänä on edistää suomalaisen yhteiskunnan kansainvälistymistä koulutuksen, kulttuurin ja työelämän alueilla sekä nuorison keskuudessa. CIMO muun muassa hallinnoi erilaisia stipendi- ja vaihto-ohjelmia sekä vastaa useiden Euroopan unionin koulutus- ja nuoriso-ohjelmien kansallisesta toimeenpanosta. CIMOn yhteistyökumppaneita ulkomailla ovat mm. eri maiden opiskelija-, asiantuntija-, harjoittelija- ja nuorisovaihdosta vastaavat viranomaiset ja organisaatiot sekä Suomen edustustot ja kulttuuri-instituutit eripuolilla maailmaa. CIMOn Discover Finland -palvelusta osoitteessa <http://finland.cimo.fi> löytyy tietoa mm. opiskelusta ja harjoittelusta Suomessa, nuorisovaihdosta, suomen kielen opinnoista sekä suomalaisesta kulttuurista ja elämäntavasta. Sieltä löytyvien linkkien avulla voi jatkaa tiedonhankintaa. CIMO välittää eri alojen harjoittelupaikkoja Suomeen tuleville ulkomaalaisille. Paikkoja haetaan CIMOn ulkomaisten yhteistyökumppanien kautta. CIMO on mukana myös eräiden alojen

harjoittelijavaihto-ohjelmissa (esim. IAESTE), joihin hakeudutaan opiskelijan oman korkeakoulun kautta. Esimerkiksi Yhdysvalloissa CIMOn yhteistyötaho on American Scandinavian Organisation.

Vapaaehtoistoihin Suomeen haluavan ulkosuomalaisnuoren tulisi selvittää kotimaassaan ne organisaatiot, jotka välittävät vapaaehtoistyöntekijöitä Suomeen. Suomessa toimivia organisaatioita ovat esim. Kansainvälinen työleirijärjestö ja Allianssi, jotka välittävät Suomessa asuvia nuoria vapaaehtoistoihin maailmalle.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentin sihteeristöä ja ulkosuomalaisjärjestöjä kehotetaan kokoamaan kotisivuilleen linkkikirjastoa Suomessa opiskeluun ja työskentelyyn liittyvistä websivuista. Sihteeristön tulee pitää huolta linkkien päivittämisestä sivuillaan. Ulkosuomalaisedustajia pyydetään välittämään linkkiehdotuksia sihteeristölle.

18. Ulkomailla asuvan Suomen kansalaisen asevelvollisuus

Ulkomailla asuville suomalaisille asevelvollisuusikäisille tulisi tarjota paremmin tietoa asevelvollisuudesta ja ulkosuomalaisen/kaksoiskansalaisen asevelvollisen eri vaihtoehtoista.

Taustaa: Suomen asevelvollisuus suoritetaan 18 – 30 -ikävuoden välillä. Vapaaehtoisesti voi armeijaan astua aikaisintaan 18-vuotiaana. Kutsunanalaisia ovat miespuoliset Suomen kansalaiset, jotka kyseisen vuoden aikana täyttävät 18 vuotta. Kyseisen vuoden keväällä jokainen kutsuntavelvollinen saa puolustusvoimilta kutsuntapakettin kotiosoitteeseen, myös ulkomaille. Kutsuntapaketti sisältää tietoa varusmiespalveluksesta, Varusmies-kirjasen, kyselylomakkeen ja kutsuntakuulutuksen. Kutsuntakuulutus on nähtävissä myös puolustusvoimien internetsivuilla osoitteessa www.mil.fi. Ulkomailla asuvan ei tarvitse tulla Suomeen kutsuntojen takia henkilökohtaisesti, mutta hänen pitää olla kirjeitse tai puhelimitse yhteydessä oman sotilaslääninsä esikuntaan. Jos nuori ei tiedä mihin sotilasläänini hän valvonnallisesti kuuluu, hänen kannattaa olla yhteydessä Helsingin Sotilasläänin Esikuntaan tai Pääesikunnan asevelvollisuusosastoon.

Kutsuntojen yhteydessä voi hakea myös lykkäystä tai vapautusta armeijasta. Tarkemmat ohjeet löytyvät kutsuntapakettista.

Puolustusvoimien Internet-sivuilla www.mil.fi voi tutustua puolustusvoimien vuosittain julkaisemaan oppaaseen Varusmies, josta löytyy hyödyllistä tietoa asepalveluksesta ja eri sijoitusvaihtoehtoista. Englanninkielisiltä sivuilta löytyvät vastaavat oppaat: *Expatriate Finnish men are also liable for military service*, *Social Guide for Conscripts*. Jotta ulkomailla asuvat suomalaiset miehet saisivat kutsuntapakettin, on heidän huolehdittava siitä, että osoite- ja kansalaisuustiedot ovat Suomen rekistereissä oikein. Ulkosuomalaisten on muistettava ilmoittaa jokaisen muuton yhteydessä uusi osoite myös maistraatille Suomeen. Sieltä osoitetiedot välitetään väestörekisterin kautta asevelvollisrekisteriin, josta ne puolestaan poimitaan armeijan kutsuntakirjeeseen. Jos osoitetiedot ovat väärin, kutsuntapaketti ei koskaan tavoita asevelvollista. Asevelvolliselta vaaditaan omaa aktiivisuutta. Pahimmassa tapauksessa ulkosuomalaisnuori julistetaan Suomessa etsintäkuulutetuksi poissaolosta kutsunnasta. Etsintäkuulutus paljastuu yleensä rajalla, kun asevelvollinen tulee lomanviettoon Suomeen tai siinä vaiheessa kun hän hakee Suomen passia.

Ulkosuomalaisille Puolustusvoimat maksaa matkan kotimaasta Suomeen ja paluulennon palveluksen päätyttyä. Suomen edustusto tarkistaa Pääesikunnasta luvan asevelvollisen

lipun kirjoitukseen. Lisäksi Puolustusvoimat maksaa ulkosuomalaiselle yhden tai useamman lomamatkan palveluksen aikana, riippuen matkan ja palvelusajan pituudesta. Euroopan sisällä matkoja voi olla jopa neljäkin.

Myös ulkosuomalaisten naisten on mahdollista hakeutua naisten vapaaehtoiseen asepalvelukseen Suomeen. Heillä on kaikki samat oikeudet ja velvollisuudet kuin muillakin ulkosuomalaisvarusmiehillä. Matkoja valintatilaisuuksiin ei kuitenkaan makseta.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Asevelvollisuus on Suomen kansalaisvelvollisuus. Puolustusvoimat lähettää väestötietojärjestelmästä saatavaan osoitteeseen automaattisesti tietoa asevelvollisuudesta asevelvollisuusikäiselle Suomen kansalaiselle.

Ulkosuomalaisparlamentti kehottaa ulkosuomalaisjärjestöjä ja Suomen edustustoja korostamaan ulkosuomalaisille oikeiden osoitetietojen välittämistä Suomen maistraateille.

KULTTUURIASIOITA KOSKEVAT PÄÄTÖSLAUSELMAT

19. Ulkosuomalaistapahtuman järjestäminen Suomessa

Ulkosuomalaisparlamentin istuntojen hyötynä on, että ne kokoavat Suomeen suomalaista syntyperää olevia ihmisiä kaikkialta maailmasta. Nämä ihmiset jakavat rakkauden esi-isänsä maata kohtaan ja kun he kohtaavat, heillä on mahdollisuus jakaa kokemuksia suomalaisuutensa säilyttämisestä, vaikka asuvatkin eri maissa. Yhteisen suurtapahtuman järjestäminen Suomessa mahdollistaisi eri puolilta maailmaa tulevien henkilöiden tutustumisen Suomeen ja suomalaisiin ja näin jakaa omia kokemuksiaan ja muistojaan. Mikäli suomalaiset kulttuurijärjestöt maailmalla auttaisivat järjestämään tapahtuman osanottajille ryhmämatkoja Suomeen, osanottajien kokemukset saattavat voimistaa suomalaisuuteen liittyviä tuntemuksia ja vahvistaa järjestöjen toimintaa. Yhteinen suurtapahtuma houkuttelee omalla tavallaan monia toteuttamaan pitkäaikaisen haaveen vierailulla Suomessa ja sillä olisi myönteinen vaikutus Suomen matkailuun.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti kehottaa sihteeristöään yhteistyössä muiden sopivien suomalaisten tahojen kanssa ja ottaen huomioon Turun kaupungin valmiuden, ryhtymään toimiin ulkosuomalaissuurtapahtuman järjestämiseksi Suomessa. Suurtapahtuman tarkoituksena on saada suomalaista syntyperää olevat henkilöt eri puolilta maailmaa kokoontumaan yhteiseen tilaisuuteen. Päämääränä on järjestää tapahtuma viimeistään vuonna 2008.

20. Tukea ja apurahaa inkeröiden kielelle Narvusin (Kosemkinan) Inkeriläisessä kunnassa

Inkeröiden kielen ja kulttuurin ylläpitäminen ja tukeminen ovat mahdollisia mm. opettamalla inkeröiden kieltä kouluissa ja iltakursseilla sekä kannustamalla tarinoiden ja

runojen kirjoittamista inkeroisten kielellä. Aloitteen tekijä toivoo omille hankkeilleen apurahaa, mm. kirjaston ja museon ylläpitämiseen sekä inkeroisten kielen opetuksen tukemiseen ja kuorotoiminnan aloittamiseen. Venäjän valtio ei tue hankkeita.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Aloitetta ei voida käsitellä ulkosuomalaisparlamentin istunnossa, koska se ei kuulu sen toimipiiriin. Aloitteen tekijää kehoitetaan siirtämään asia suomalais-ugrialaisten kansojen koordinaatiokomitean kokoukseen, joka järjestetään vuonna 2005 Hanti-Mansiiskissa.

21. Finnairin alennuksia ulkosuomalaisille

Monet ulkosuomalaiset, etenkin Italiassa asuvat, käyttäisivät mielellään Finnairin lentoja matkustaessaan loma- ja sukulaismatkoille Suomeen. Samoin heidän Suomessa asuvat sukulaisena suosisivat mielellään Finnairia lentoyhtiönä. Usein matkat kuitenkin ajoittuvat kesäaikaan tai tärkeimpiin juhlapyhiin, jolloin hintataso on korkeimmillaan. Edullisemmat perheliput ja perhelomamatkat olisivat kaivattu vaihtoehto yleisimpinä loma-aikoina. Myös kesämatkailukohteiden charterlentovalikoimia tulisi lisätä ja lisäksi esitetään, että Finnair myöntäisi Suomi-Seuran jäsenille alennusta sekä perhelipuista että kaikista charterlentoista.

Finnair Oyj:ltä on pyydetty ja saatu asiasta lausunto. Finnair toteaa, että sen julkaisemat hinnat eri markkinoilta Suomeen ovat jo nyt erinomaisen edullisia. Hintahaitari on laaja ja halvimpien hintojen saatavuus rajoittuu kysynnän mukaan. Olemalla joustava matkustusajankohdan suhteen edullisen hinnan löytäminen Finnairin lennoille on mahdollista. Finnair ei näin ollen halua myöntää mitään lisäalennuksia esim. juuri Suomi-Seuran jäsenille. Eri maissa toimivat paikalliset myyntiorganisaatiot antavat mielellään hintatarjouksia ryhmistä. Kokemus on kuitenkin osoittanut, että suomalaisten ryhmämatkat Suomeen usein kaatuvat siihen, että ryhmän jäsenillä on kaikilla omat toiveensa matkustusajankohdan, perillä olemisen jne. suhteen, jolloin ryhmä itse asiassa ei olekaan ryhmä vaan joukko yksittäisiä matkustajia. Tällöin hintakin muodostuu kalliimmaksi kuin yksittäisiä edullisia julkaistuja hintoja käyttäen.

Lisäksi monissa maissa toimii Suomeen suuntautuvan ns. etniset matkustuksen erikoistoimistoja, joilla on edulliset sopimushinnat Finnairin lennoille Suomeen.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Aloite hylätään Finnairin lausunnon perusteella.

22. Inkerinsuomalaisten tukihankkeiden jatkon varmistaminen

Suomen valtio on vuodesta 1992 asti tukenut inkerinsuomalaisia heidän nykyisissä asuinmaissaan eri hankkeiden avulla. Vuosina 1992-95 perustettiin kymmenen vanhusten palvelutaloa Venäjälle ja Viroon Inkeri-projektin puitteissa.

Valtioneuvosto teki 16.10.1997 periaatepäätöksen maahanmuutto- ja pakolaispoliittisesta ohjelmasta. Samassa yhteydessä edellytettiin, että ministeriöt yhteistyössä laativat inkerinsuomalaisten elinolosuhteiden parantamiseen ja heidän kulttuurinsa säilyttämiseen tähtäävän ohjelman.

Tämän päätöksen nojalla perustettiin vuosiksi 1999-2002 Jöhviin seuratalo. Lisäksi järjestettiin paljon ammatillista koulutusta ja Inkerinsuomalaisten tukiprojekti. Sen

puitteissa perustettiin Hatsinaan Venäjälle monitoimikeskus ja Viroon täydennyskursseja. Pietariin avattiin työnvälityspiste. Suomen kielen opettajille järjestettiin täydennyskursseja ja suomen kielen kursseja. Aloitettiin myös muita inkerinsuomalaisten koulutushankkeita. 2003-05 toimii Inkerinsuomalaisten yrittäjyyden ja matkailun kehittämisprojekti, joka on jatkoa vuosina 1999-2002 toteutetulle Inkerinsuomalaisten tukiprojektille. Sen osana on järjestetty yrittämisen perus- ja jatkokurssit Pietarissa ja Virossa. Koulutuksen sisältönä on ollut yrittäjien hautomo- ja infopistetoiminnan kehittäminen, matkailun kehittämisen kurssit ja tiedotustoiminnan kehittäminen.

Kaikki nämä kurssit ovat tukeneet inkerinsuomalaisten taloutta ja työllisyyttä sekä kielen ja kulttuurin kehittymistä heidän asuinalueillaan. Samalla ne ovat olleet osaltaan vähentämässä paluumuuttoa Suomeen. Tällä hetkellä on uhkana, että inkerinsuomalaisten tukihankkeet loppuvat vuonna 2007, koska niiden varat on saatu Ulkoasiainministeriön lähialuemäärärahoista,

Lähialueyhteistyöstrategiaa tarkistetaan vuonna 2006, jonka jälkeen siirrytään todennäköisesti ns. uuteen naapuruuspolitiikkaan, joka ei mahdollista nykyisenkaltaista tukitoimintaa. Siksi on tarpeen luoda uusiin periaatteisiin nojautuva inkerinsuomalaisten tukiprojekti.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti vetoaa Suomen valtiovaltaan, että se tarkistaessaan lähialueyhteistyön strategiaansa vuonna 2006 pyrkii turvaamaan inkerinsuomalaisten tukiprojektien jatkon myös vuoden 2006 jälkeen.

23. Ulkosuomalaisjärjestöjen kirjastovastaavien koulutus

Eri maissa toimivat ulkosuomalaisyhdistykset pitävät usein kirjastoa jäsenilleen. Tasoltaan ja kooltaan kirjastot vaihtelevat suuresti. Yhteistä monelle on kuitenkin, että kirjaston toiminnasta vastaavilla henkilöillä ei ole minkäänlaista koulutusta tehtävän hoitamiseen. Suomessa kirjasto- ja tietopalveluala on vuoden 2000 jälkeen ollut mukana uuden koulutusjärjestelmän kaikilla tasoilla. Alaa voi siis opiskella yliopistossa, ammattikorkeakoulussa tai ammatillisessa koulutuksessa. Kirjastoammatilliselta henkilöstöltä vaaditaan tehtävistä riippuen 20-35 opintoviikon laajuiset kirjasto- ja informaatioalan aine- tai ammatilliset opinnot. Uuden koulutusjärjestelmän myötä alan koulutus on keskittynyt ja samalla on pyritty pääsemään eroon eritasoisten koulutuskeskusten järjestämistä kirjastonhoitajan kursseista. Tämän myötä ovat kaventuneet vapaaehtoisten järjestötyöntekijöiden mahdollisuudet perehtyä kirjastonhoidon teoriaan ja käytäntöön. Eräs mahdollisuus perehtyä kirjastoalan teoriaan ja käytäntöön Suomessa on tiettyjen osioiden suorittaminen 2,5 vuotta kestävästä ammattitutkintoon johtavasta koulutuksesta.

Aloitteessa esitetään, että kirjastonhoidon peruskurssi julkaistaisiin opaskirjan muodossa. Rooman Suomi-Seura esitti vuoden 2002 ulkosuomalaisparlamentin istunnossa kirjastovastaavien koulutusta koskevan aloitteen, josta istunto hyväksyi seuraavansisältöisen päätöslauselman:

'Ulkosuomalaisparlamentti kehottaa Suomen opetushallintoa ryhtymään toimiin, joilla voidaan tukea ulkosuomalaisjärjestöjen kirjastoista vastaavien henkilöiden kirjastoalan koulutusta peruskurssin muodossa.'

Kirjastovastaavien koulutusta koskevassa asiassa on jo vuonna 2003 käännytty opetusministeriön puoleen, joka on ryhtynyt toimenpiteisiin ja antanut asiasta seuraavan lausunnon: 'Alan peruskoulutusta antavia instituutioita on useita ja

etäopiskelumahdollisuuksia kehitetään. Kirjastonhoidon peruskurssien tai kurssien osioiden muokkaaminen etäopiskeluun sopiviksi tai perustietoa antaviksi lyhytkursseiksi on varmasti alan koulutusta antavien laitosten kanssa neuvoteltavissa.'

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentin istunto neuvoo kirjastonhoidon koulutuksesta kiinnostuneita järjestöjä ottamaan suoraan yhteyttä alan koulutusta antaviin oppilaitoksiin.

24. Opetuskirjoja ulkosuomalaisjärjestöille

Suomi-Seura jakaa vuosittain 20 lahjoituskirjaa jäsenjärjestöilleen. Aloitteentekijän mukaan valittavien kirjojen joukossa tulisi olla myös opetuskirjoja suomen kielen opettajille. Lisäksi aloitteentekijä vaatii, että Suomi-Seuran apurahoja tulisi myöntää myös muille kuin Suomi-kouluille erilaisiin materiaalihankintoihin.

Suomi-Seuralla ja opetushallituksella on selkeä roolijako Suomi-koulujen kulujen korvaamisessa: opetushallitus korvaa mm. oppimateriaalista ja palkoista aiheutuneita kuluja ja Suomi-Seura puolestaan tukee Suomi-kouluja myöntämällä apurahoja laitehankintoihin ja esim. askartelu- yms. materiaalin hankintaan. Suomi-Seuran järjestöapurahojen saajakohteena ovat paitsi kaikki ulkosuomalaisjärjestöt myös rajoitetusti suomalaiset esiintyjät, jotka tekevät esiintymismatkoja ulkosuomalaisten tilaisuuksiin. Suomi-Seura käsitteli vuonna 2004 yhteensä 192 järjestöapurahahakemusta. Näistä 46 kpl oli tullut Suomi-kouluilta. Järjestöapurahoja myönnettiin yhteensä 90413 euroa, joista 16310 euroa Suomi-kouluille.

Suomi-Seuran lahjoituskirjavarasto koostuu pitkin vuotta hankittavista alennusmyyntikirjoista, joita saattaa saada hyvinkin edullisesti. Lahjoituskirjoja myönnetään ainoastaan niille jäsenjärjestöille, joilla on kaikille yhdistyksen jäsenille avoin kirjastotila, josta jäsenet voivat vapaasti lainata kirjoja. Kirjoja ei ole tarkoitettu tietyn ryhmän yksityiseen käyttöön. Kirjavalikoima koostuu enimmäkseen suomalaisesta kaunokirjallisuudesta, mutta joukossa on myös suomalaisia tietokirjoja ja suomen kieltä ja sen opetusta käsitteleviä teoksia. Kirjojen hankintahinnat vaihtelevat 2 ja 25 euron välillä, mikä mahdollistaa suurten kappalemäärien hankinnat. Erikoiskirjallisuus, kuten opettajan oppaat, maksaa huomattavasti enemmän ja lohkaisee suuren osan budjetoiduista varoista. Rajoitetusti voidaan harkita myös lahjoituskirjapyyntöjä, joissa on esitetty yksilöityjä toiveita.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisjärjestöt vetoavat Suomi-Seuraan, että se voisi lahjoituskirjoja jakaessaan pyynnöstä hankkia suomen kielen opettajille tarkoitettuja opetuskirjoja.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN SÄÄNTÖJÄ KOSKEVAT PÄÄTÖSLAUSELMAT

25. Yhteisöjen yhteystiedot, yhteydenpito ja USP rekisteri

Ulkosuomalaisparlamentin työhön osallistuu tällä hetkellä 427 yhteisöä 33 maasta. Yhteydenpidon suurin ongelma on se, että yhteisöön ei saada yhteyttä joko muuttuneiden yhteistietojen takia tai sitten siitä syystä, että yhteisö on lakannut olemasta. Tähän saataisiin parannus, jos esimerkiksi täysistuntokutsun yhteydessä lähetettäisiin kaikille yhteisöille yhteystietolomake, joka on palautettava siinäkin tapauksessa, että yhteystiedot ovat pysyneet ennallaan. Yhteydenpitoa helpottaisi ja selkiyttäisi, jos yhteisöillä olisi oma nimetty USP:n yhteishenkilö, jonka kautta yhteydenpito hoituisi. Lomakkeessa voisi lisäksi olla kohta, jossa yhteisö kertoo lyhyesti toiminnastaan.

Yhteistietolomakkeella taataan yhteistietojen paikkansapitävyys, varmistetaan tiedon perillemeno ja poistetaan epävarmuus järjestön olemassaolosta. Jos yhteisö ei ole palauttanut yhteystiedot -lomaketta kahden täysistuntokutsun aikana, sihteeristö voi ehdottaa yhteisön poistamista istunnolle, joka päättää asiasta kuultuaan alueen varapuhemiestä.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti esittää, että sen työhön osallistuvat yhteisöt vastuullisesti ylläpitävät ajantasaista yhteystiedostoa parlamentin käyttöön sekä velvoittaa sihteeristöä julkistamaan yhteystiedot USP:n kotisivulla. Ellei yhteystietoja ole ajantasaistettu kolmen istuntokauden kuluessa, sihteeristön tulee poistaa yhteisö USP:n rekisteristä kuultuaan alueen varapuhemiestä asiassa.

26. Varapuhemiesten toimikauden rajoittaminen

Ulkosuomalaisparlamentin sääntöjen artikla 4:n mukaan "parlamentti valitsee istuntokaudeksi varapuhemiehiä, joiden tulee edustaa eri maantieteellisiä alueita". Säännöissä ei mainita mitään varapuhemiesten toimikauden pituudesta. Näin ollen säännöt sallivat saman henkilön istuvan varapuhemiehenä yhtäjaksoisesti rajoituksetta. Jotta USP säilyisi demokraattisena, elinvoimaisena ja uusiutuvana etujärjestönä, olisi hyvä, että varapuhemiesten vaihtuvuus toteutuisi tietyn väliajoin.

USP:n toiminta-ajatuksena on ollut luoda väljä rakenne ja välttää turhan tiukkoja normeja. Mikäli toimikaudesta säädettäisiin tarkoin säännöissä, voidaan joutua hankalaan tilanteeseen, jos istuvalle varapuhemiehelle ei olisikaan halukkaita jatkajia. Samoin jos sääntöihin kirjataan rajoitus kausista, on mahdollista, että koko puhemiehistö vaihtuisi samaan aikaan kahden tai kolmen istuntokauden jälkeen. Se ei olisi ulkosuomalaisparlamentin toimivuuden kannalta mielekästä, sillä se tarvitsee sekä kokemusta että uusia ideoita.

Varsinaisten istuntojen väli on 2-3 vuotta. Kaksi istuntokautta on varapuhemiehelle liian lyhyt suositusaika, sillä perehtyminen puhemiehistön työhön vie oman aikansa. Kolme yhtäjaksoista istuntokautta voisikin toimia suosituksena varapuhemiehille. Tärkeää on, että USP:n alueilla kasvatetaan ulkosuomalaisparlamentin asioihin perehtynyttä potentiaalia myös sillä silmällä, että joskus on varapuhemiehen vaihdoksen aika.

USP:n sääntöjen artikla 4:n ensimmäiseen lauseeseen todetaan, että ulkosuomalaisparlamentin puhemiehenä toimii Suomi-Seura ry:n puheenjohtaja. USP:n kokoukset ja tapaamiset sovitetaan Suomi-Seuran puheenjohtajan aikataululle sopiviksi.

Siitä syystä ei ole tarvetta määrittää, kuka toimii Suomi-Seuran puheenjohtajan ollessa estyneenä puhemiehenä. Parlamentin istuntoa puolestaan johtaa koko puhemiehistö (USP:n työjärjestys 6 §)

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti esittää suosituksena, että sama henkilö toimii varapuhemiehenä yhtäjaksoisesti korkeintaan kolme istuntokautta ja että asian jatkokäsittely siirretään USP:n puheenmiehistölle käsiteltäväksi seuraavassa USP:n täysistunnossa.

27 a) USP:n aluekokousten tehtävät tulee määritellä myös säännöissä ja varapuhemiesten valintamenettelyä on selkiytettävä

Ulkosuomalaisparlamentin vuoden 2002 päätöslauselmassa 36 todettiin seuraavaa:

Ulkosuomalaisparlamentti toteaa, että parlamentin toiminta-ajatuksena oli luoda väljä rakenne, jossa ei tarvita raskasta ja kallista hallintokoneistoa. Normiston luominen ja alueiden toiminnan keskitetty sääteleminen ei edistä USP:n toimintaa ja olisi tämän toimintaperiaatteen vastaista. USP:n käsikirjaan on kirjattu nykyinen käytäntö aluekokouksienkin osalta. Asia siirretään puheenjohtajiston jatkokäsittelyyn.

Ulkosuomalaisparlamentin puhemiehistö käsitteli päätöslauselmaa vuoden 2004 kevätkokouksessaan ja totesi, että USP:n alueet ovat sekä kooltaan että koostumukseltaan niin erilaisia, ettei olisi mielekästä luoda aluekokouksille tiukkoja sääntöjä. Puhemiehistö katsoi, että aluetoiminnassa on tärkeää kunnioittaa alueiden ominaispiirteitä ja autonomiaa. Esimerkiksi maailmalla asuvien suomenruotsalaisten alueeseen kuuluvat järjestöt toimivat eri puolilla maailmaa ja siksi aluekokouksen järjestäminen on erityisen hankalaa.

Puhemiehistö totesi edelleen, että aluekokousten merkitystä on painotettava aloitteiden tekemisessä ja varapuhemiehen valinnassa. Aluekokousten asialista noudattaa yleisesti samaa kaavaa: kokouksessa kuullaan raportti USP:n toiminnasta, keskustellaan edellisessä yleisistunnossa hyväksytyjen päätöslauselmien toteutuksista nimenomaan kutakin aluetta koskevilta osin, aloitetaan uusien aloitteiden suunnittelu ja laatiminen, annetaan varapuhemiehelle kehotuksia ja ohjeita keskustella kokouksessa määritellyistä aiheista seuraavassa puhemiehistön kokouksessa (vrt. USP:n käsikirja). Lisäksi USP:n toimintaan osallistuvilla yhteisöillä on mahdollisuus esittää erityistoivomuksia alueensa varapuhemiehelle aluekokouksessa käsiteltävistä asioista.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti toteaa, että USP:n säännöt ja työjärjestys määrittelevät aluekokousten tehtävät ja esittää, että USP:n varapuhemiehen valintamenettelyä selkeytetään siten, että aluekokouksille annetaan kehoitus suorittaa varapuhemiehen ja hänen henkilökohtaisen varamiehensä valinta hyvissä ajoin.

27. b) Pysyvän terveys-, sairaus- ja vammaisvaliokunnan perustaminen.

Ulkosuomalaisparlamentin pysyvät valiokunnat ovat muotoutuneet ulkosuomalaisyhteisöjen tarpeiden ja aloitteiden mukaisiksi. Vanhuksia koskevat

kysymykset on käsitelty seniorivaliokunnassa, vammaisia koskevat asiat yleensä sosiaalivaliokunnassa. Toistaiseksi ei siis ole ilmennyt tarvetta siihen, että perustettaisiin erityinen terveys-, sairaus- ja vammaisvaliokunta. Harkittavana vaihtoehtona voisi kuitenkin olla sosiaalivaliokunnan muuttaminen sosiaali- ja terveysvaliokunnaksi, joka vastaisi Suomen eduskunnan käytäntöä.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti esittää, että erityiselle terveys-, sairaus- ja vammaisvaliokunnan perustamiselle ei toistaiseksi vielä ole tarvetta. Sen sijaan valiokunta siirtää puhemiehistön harkittavaksi, pitäisikö sosiaalivaliokunnan nimi muuttaa sosiaali- ja terveysvaliokunnaksi.

28. Osallistumistodistus

Ulkosuomalaisparlamentin toimintaan osallistuvat ulkosuomalaisyhteisöt, jotka nimeävät edustajansa ja tarkkailijansa parlamentti-istuntoihin. Ulkosuomalaisparlamentti on pyydettäessä antanut osallistumistodistuksen siitä, että henkilö on ollut edustajana tai tarkkailijana ulkosuomalaisparlamentin istunnossa. Näin on mahdollista jatkaa tulevaisuudessakin ilman että mitään lisäyksiä USP:n sääntöihin tai työjärjestykseen tarvitaan.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti toteaa, että USP:n edustajien on jatkossakin mahdollista pyytää sihteeristöltä todistus USP:n istuntoon osallistumisesta.

SOSIAALIASIOITA KÄSITTELEVÄT PÄÄTÖSLAUSELMAT

29. Lasten huoltajuuskysymykset

Ulkomaalaisten kanssa solmittujen avio- ja avoliittojen lukumäärä on kasvanut vuosittain ja määrän ennakoidaan lisääntyvän. On myös ilmeistä, että vastaavasti avio- ja avoerojen määrä tulee lisääntymään. Ongelmallisinta erotilanne on silloin, jos perheessä on lapsi tai lapsia. Tällöin lasten huolto- ja tapaamisoikeudelliset asiat tulisi selvittää lapsen edun mukaisesti. Usein lasten vanhemmat saavat asiat keskenään sovittua, mutta äärimmäisessä tapauksessa toinen vanhemmista voi ristiriitatilanteessa viedä lapsen pois turvallisesta kasvuympäristöstään ulkomaille.

Kansainvälisillä säädöksillä ja EU-säädöksillä pyritään turvaamaan lapsen edun toteutumista kansainvälisissä huoltajuusriidoissa. Suomessa tai toisessa valtiossa lasten huollosta ja tapaamisoikeudesta annettuja ratkaisuja ei voida panna täytäntöön yksiselitteisesti vieraassa valtiossa vaan se edellyttää useimmissa tapauksissa asiaa koskevan kansainvälisen sopimuksen voimassaoloa. Sopimuksissa yleensä sovelletaan lapsen viimeisen asuinpaikan lakia, sillä sen asuinpaikan tuomioistuimien on toimivaltainen. Yksi tunnetuimmista kansainvälisistä säädöksistä on vuonna 1980 tehty Haagin lapsikaappaussopimus (www.om.fi/6737.htm), joka on ollut Suomessa voimassa vuodesta

1994 lähtien. Sen tarkoituksena on torjua kansainväliset lapsikaappaukset ja sopimuksen keskeisenä tavoitteena on luvattomasti asuinpaikkavaltiostaan poisviedyn lapsen palauttaminen takaisin kotimaahan. Lisäksi vuonna 1996 on tehty Euroopan neuvostossa lasten oikeuksien käyttöä koskeva yleissopimus (www.om.fi/3598.htm). Sopimus koskee lapsen kuulemistä ja lapsen oikeutta saada edustaja lasta koskeviin oikeudenkäytäntöihin sekä tuomioistuimen ja lapsen edustajan tehtäviä näissä oikeudenkäynneissä. 1.3.2005 on tullut EU-asetus (Bryssel Ila –asetus), jonka tarkoituksena on toisessa EU-valtion tuomioistuimessa päätetyn avioliiton ja huoltajuusasian tunnustaminen ja täytäntöönpano myös toisessa EU-valtiossa, Tanskaa lukuun ottamatta. Lisäksi Suomessa valmistellaan lasten suojelua koskevan vuonna 1996 Haagin yleissopimuksen voimaansaattamista, jonka keskeinen sisältö on kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvia määräyksiä lapsen huollosta, tapaamisoikeudesta ja holhouksesta sekä lastensuojelusta. Pohjoismaiden osalta suomalaisten lasten huoltoa tai tapaamisoikeutta koskevat päätökset pannaan Ruotsissa, Tanskassa ja Norjassa täytäntöön pääsääntöisesti pohjoismaiden keskinäisen sopimuksen nojalla. Suomessa ulkomaisiin huolto- ja tapaamisoikeusratkaisuihin suhtaudutaan hyväksyvästi ja pääsääntöisesti päätökset tunnustetaan ja pannaan täytäntöön Suomessa. Lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta ratkaistaessa on lasta kuultava tämän iän ja kehitystason mukaisesti ja ratkaisu on perustettava ensi sijassa lapsen edun mukaiseen päätökseen. Käsite lapsen etu ja vaatimus lapsen henkilökohtaisesta kuulemisesta hänen asioistaan päätettäessä korostavat myös lapsen oikeuksien ylläpitämistä.

Lisäksi Suomessa toimii Kaapatut lapset ry (www.kolumbus.fi/kaapatut.lapset/), jonka tarkoituksena on antaa kaapattujen lasten vanhemmille henkistä tukea ja tietoa kaapatun lapsen asian hoitamiseksi. Yhdistys pyrkii myös ehkäisemään kaappauksia.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti toteaa, että lasten asema on turvattava kaikkialla maailmassa, myös avioerotapauksissa. Tämän johdosta USP toivoo, että Suomen valtio käyttää hyväkseen kansainvälisiä suhteita sen puolesta, että yhä useammat valtiot ratifioisivat eri kansainväliset sopimukset lasten oikeuksista ja vanhempainvastuusta.

30. Etu-ovi ohjelma ulkosuomalaisten näkövammaisten käyttöön

Ruotsin Suomenkielisten Näkövammaisten Liitto on usean vuoden ajan neuvotellut Suomen Näkövammaisten Keskusliiton (NKL) kanssa mahdollisuudesta saada käyttöönsä NKL:n kehittämän helppokäyttöisen tietokoneohjelman elektronisten julkaisujen lukemiseen, mutta tuloksetta. Tämän kyseisen ohjelman avulla olisi mahdollisuus lukea osa Suomessa ilmestyvistä lehdistä, jotta ymmärrys ja yleistieto entisestä kotimaasta lisääntyisi. Tähän palveluun liittyy myös oppimateriaalin valmistus ja käyttäjätuki- sekä laitteiden lainaustoiminta.

Näkövammaisten Keskusliittoon on tullut kyselyjä ohjelman saamisesta ulkomaille, mutta toistaiseksi toiminta on keskittynyt vain Suomessa asuvien näkövammaisten auttamiseen, sillä ongelmana on hankalasti ratkaistavat asiakohdat: tekijänoikeuskysymykset, sopimukset mm. eri lehtitalojen kanssa, RAY:n avustuksiin liittyvät ehdot ja myös näkövammaisten tarvitsemien apuvälineiden saatavuus ja toimivuus eri ohjelmien kanssa, joiden liittämiset vaatisivat erityistoimenpiteitä.

NKL:n lukuohjelma on optimoitu suomenkieliselle Mikropuhe -puhesyntetisaattorille ja muiden puhesyntetisaattoreiden liittäminen ohjelmaan vaatii erityistoimenpiteitä. Aikaisemmin käytössä ollut ns. Etuovi-ohjelmaa ei ole enää saatavilla sen vanhentuneisuuden vuoksi. Nykyiset ohjelmat ovat Windows-pohjaisia ja edelleen kehitteillä sekä ne nykyajan mukaisesti elävät voimakkaasti. Ulkosuomalaisilla on kuitenkin mahdollisuus testata suomalaisten verkkolehtien lukemista internetistä käytettävillä apuvälineillä.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti tukee ulkosuomalaisten näkövammaisten mahdollisuutta saada käyttöönsä Näkövammaisten Keskusliiton (NKL) kehittämän tietokoneohjelman elektronisten julkaisujen lukemista varten, jotta he pystyisivät lukemaan suomalaisia lehtiä asuinmaassaan. Toiminnan saaminen ulkomaille vaatisi paljon erityistoimenpiteitä niin lainsäädännöllisesti kuin myös ohjelman toteuttamisen ja ylläpidon osalta, mikä tällä hetkellä estää ohjelman saatavuuden ulkomaille. Ulkosuomalaisparlamentti velvoittaa puhemiesistöä käymään neuvotteluja NKL:n kanssa elektronisen lukuohjelman saamiseksi ulkosuomalaisten käyttöön.

31. Lisää kirkollisia palveluja ja ekumeniaa

Yhä useampi suomalainen lähtee ulkomaille työhön, opiskelemaan tai muuten asumaan. Tällä hetkellä maailmalla asuu n. 310 00 ensimmäisen polven ja n. 316 00 toisen polven suomalaista. Lukumäärä menee yli miljoonan, kun mukaan lasketaan 3. ja 4. sukupolven siirtolaiset. Suomessa asuessaan uskonnolliset asiat ja kirkon merkitys voivat jäädä taka-alalle, mutta ulkomaille muuttaessaan niiden arvo ja merkitys saattavat yllättäen korostua. Suomalaista seurakuntatyötä tehdään noin 40:ssä eri maassa. Se toteutuu monitasoisessa verkostossa ja yhteistyössä eri maiden kirkkojen kanssa. Suomenkielinen seurakuntatyö on toteutunut hyvin vakiintuneissa siirtolaisuusmaissa ja suomalaisten suosimissa turistikohteissa, mutta tällä hetkellä kirkon ulkosuomalaistyölle tuo haasteita suomalaisten muuttaessa laajemmalti ympäri maailmaa. Lähitulevaisuudessa tavoitteena on uussiirtolaisprojektien aloittaminen Yhdysvalloissa, Venäjällä, Kaakkois-Aasiassa ja Kaukoidässä sekä Euroopan maista Ranskassa, Sveitsissä ja Italiassa.

On kuitenkin paljon ulkosuomalaisia, jotka jäävät kirkon ulkosuomalaistyön ulkopuolelle asuessaan etäällä kirkon tarjoamista palveluista. Monella kuitenkin olisi kiinnostusta kirkollista toimintaa kohtaan. Tällaisessa tilanteessa ulkosuomalaiset voivat turvautua paikalliseen luterilaiseen kirkkoon, mutta äärimmäisessä tapauksessa oman uskontokunnan toimintaa ei myöskään ole lähiseudulla saatavilla, jos luterilaisuus on vähemmistöuskontona asuinmaassa.

Ekumeeniset jumalanpalvelukset sekä muut kirkolliset palvelut ovat tärkeitä ulkomaille asuvalle evankelis-luterilaiseen seurakuntaan kuuluvalla, mutta myös heidän perheenjäsenilleen, jotka mahdollisesti kuuluvat eri kirkkokuntaan. Luterilaisen kirkon vaalimien traditioiden esille tuominen ja seurakunnan tapahtumiin osallistuminen yhdessä perheen kanssa tuovat näkemystä sekä ymmärrystä eri uskontokuntaan kuuluville.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti esittää, että Suomen evankelis-luterilainen kirkko turvaisi palvelunsa ulkosuomalaisille eri puolilla maailmaa. Suomalaisten

jumalanpalvelusten lisäksi kirkon toivotaan kansainvälisten yhteyksiensä kautta edistävän ekumenian toteutumista myös ruohonjuuritasolla maissa, joissa luterilaiset ovat uskonnollisena vähemmistönä.

32. Tukimuotoja monikulttuurisille pariskunnille ja perheille

Kirkon perheasiainkeskuksen johtajan Martti Eskon mukaan Suomessa neljä viidestä avioerosta on voitu torjua tarjoamalla pariskunnalle sovitteluapua. Kansainvälisten avioliittojen kariutumiskahva on huomattavasti suurempi kuin muiden avioliittojen, jonka syynä ovat usein kulttuurierot. Sovitteluapuun turvautuminen voisi kuitenkin joissakin tapauksissa pelastaa avioliiton, mikäli molemmat puoliset haluaisivat tehdä sen eteen kaikkensa. Sovittelijan tulisi tuntea myös monikulttuurisen avioliiton erityisongelmat ja olla neutraali suhteessa molempiin osapuoliin.

Ulkomailla parisuhdeongelmiin voi hakea apua paikallisilta auttajatahoilta tai jos apua halutaan suomen kielellä voi turvautua lähimpään ulkосуomalaisseurakuntaan tai merimieskirkkoon. Lisäksi voi tiedustella lähimmästä Suomen edustustosta mahdollisista muista auttajatahoista.

Suomessa on yli 40 perheasiain neuvottelukeskusta, joista myös ulkосуomalaiset voivat saada sovitteluapua parisuhdeongelmiin. Monikulttuuriset avioliitot omine ongelmineen ovat myös herättäneet ammattihenkilöstön hakemaan lisätietoa ja koulutusta aiheesta. Nykyään ammattihenkilöstöllä on mahdollisuus erikoistua monikulttuurisuuteen, joka tuo lisäarvoa työhön. Lisäksi tavoitteena on, että mahdollisimman monella asiakkaalla olisi mahdollisuus saada omalla äidinkielellään tukea ongelmiinsa. Suomessa on myös pidetty ensimmäinen monikulttuuristen parien vertaisryhmien ohjaajakoulutus. Perheneuvonnan asiakkaaksi voi hakeutua, vaikka ei kuuluisi evankelis-luterilaiseen kirkkoon. Perheasiain neuvottelukeskusten yhteystiedot löytyvät Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kotisivuilta www.evl.fi.

Perheasiain neuvottelukeskukseen lisäksi useat seurakunnat järjestävät parisuhdeleirejä, perheleirejä sekä eroryhmiä avioeron kokeneille. Lisäksi Suomessa toimivalla Kansainvälisellä seurakunnalla (www.church.fi/) sekä Kansan Raamattuseuralla (www.karas-sana.fi) on erilaista ryhmä- ja leiritoimintaa tarjolla.

Suomessa on myös olemassa useita Raha-automaattiyhdistyksen (RAY) tukemia järjestöjä, jotka järjestävät perhe-, parisuhde- ja vertaistukileirejä, joissa monikulttuurisuus voi olla yhtenä aihealueena. RAY:n periaatteen mukaan leireille on mahdollista päästä vain, jos asuu vakituisesti Suomessa. Ulkomailla asuvat suomalaiset voivat pyytää leiritoimintaa järjestäviltä järjestöiltä omaa kiinnostuksenkohdetta vastaavan leirin järjestämistä, johon ei tulisi RAY:n avustusta. Esim. Lomakotien liitolta (www.lomakotien-liitto.fi/) voi pyytää tarjousta leiristä. Kuntien järjestämät palvelut, esim. perheneuvola ja sosiaaliviraston alaisuudessa toimiva pari- ja perheterapia, on kohdennettu kunnissa asuville.

Suomen merimieskirkko on julkaissut keväällä 2005 Ulkосуomalaisen kriisioppaan, jossa käsitellään eri kriisejä, joita ulkосуomalainen voi kohdata elämässään sekä miten niitä voi ennaltaehkäistä ja tunnistaa. Oppaaseen on myös koottu eri auttajatahojen yhteystietoja. Lisäksi internetissä on eri palvelusivuja parisuhdeongelmista omaaville. Väestöliitolla (www.vaestoliitto.fi) on Toimiva parisuhde –sivu, johon on koottu tietoa parisuhteen vaiheista, kriiseistä, parisuhdepalveluista, lakitietoa avio- ja avoliitosta jne. Lisäksi järjestön Monikulttuurinen työ –sivuilta saa apua lastenkasvatukseen. Apua –palvelussa (www.apua.info) sekä Tukiasema.net –sivuilla (www.tukiasema.net) käsitellään niin parisuhdeongelmia kuin myös lastenkasvatus-, perheväkivalta-, mielenterveys- ja päihdeongelmia.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti toivoo, että Kirkon perheasiainkeskus ja muut mahdolliset tahot tutkisivat mahdollisuuksia järjestää Suomessa ja ulkomailla vaikeuksissa oleville monikulttuurisille pariskunnille ja perheille äidinkielellään ammattipalveluja, esim. perheneuvontaa, sekä ennaltaehkäiseviä tukimuotoja, esim. avioliittoleirejä ja perheseminaareja. Ulkosuomalaisparlamentti edellyttää myös ulkosuomalaisyhteisöiltä omaa aktiivisuutta asiassa. Lisäksi ulkosuomalaisparlamentti toivoo, että Suomessa edistettäisiin monikulttuuriin avioliittoihin liittyvää tutkimusta ja asiantuntijakoulutusta.

33. Monikulttuurisen avioliiton opas/tiedote, tutkimusta ja asiantuntijoiden koulutusta

Monikulttuuriset avioliitot ovat lisääntyneet ja niiden myötä myös niihin liittyvät ongelmat. Etukäteen saatu tieto uuden kotimaan todellisuudesta voisi palauttaa monikulttuuriseen avioliittoon aikovan maan pinnalle ja harkitsemaan tosiasioiden valossa maltillisemmin tulevan puolisonsa kotimaahan muuttoa.

Tekeillä onkin Opas monikulttuuriseen avioliittoon aikoville, johon on tarkoitus koota asiatietoja eri maista ja niiden todellisuudesta sekä eri maihin avioituneiden henkilökohtaisia kokemuksia. Opas selvittäisi monia asioita ja taustoja niillekin jo monikulttuurisessa avioliitossa eläville, joilla on tilapäisiä ongelmia parisuhteessaan, ja helpottaisi ymmärtämään vastaan tulevien vaikeuksien takana olevia syitä.

Oppaan valmistumisen kannalta olisi toivottavaa, että suomalaisyhteisöt eri maissa nimeäisivät keskuudestaan yhden tai useamman henkilön, joka välittäisi oppaan toimitukselle tietoa kyseiseen maahan liittyvistä faktoista ja monikulttuuriin avioliittoihin liittyvistä erityisongelmista sekä niiden mahdollisista ratkaisumalleista. Lisäksi oppaassa tulisi kehottaa ottamaan selvää kansainvälisistä ja mahdollisesti uuden kotimaan lainsäädännöstä koskien henkilön oikeuksia ja velvollisuuksia avioliittoa solmittaessa ja mahdollisen avioeron ja huoltajuuskäsittelyn yhteydessä. Kyseinen opas tulisi sen valmistuttua saattaa jokaisen monikulttuuriseen avioliittoon aikovan suomalaisen saataville.

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) Suomessa tukee oppaan tekoa, mutta tuo ilmi, ettei heillä ole resursseja toimia sen pääorganisaattorina. Sen sijaan STM on tarjonnut asiantuntija-apua kansainvälisiin avioliittoihin ja kansainvälisiin perheoikeudellisiin kysymyksiin koskevissa asioissa. Lisäksi asiantuntija-apua on saatavilla ulkoministeriöstä sekä mahdollisesti oikeusministeriöstä. STM näki ongelmalliseksi rahoituksen, sillä nykyiset ministeriön kehittämishankkeet koskevat kuntien palveluja ja Raha-automaattiyhdistyksen (RAY) avustusrahoitusta ei ole kohdistettu ulkomaille.

Lisäksi olisi toivottavaa, että Suomen valtio, yliopistot ja evankelis-luterilainen kirkko suuntaisivat varoja ja voimavaroja monikulttuuriin avioliittoihin liittyviin tutkimuksiin, joiden koordinointi olisi luontevaa keskittää Siirtolaisuusinstituuttiin. Varoja tulisi suunnata myös monikulttuuristen avioliittojen todellisuuteen ja ongelmiin erikoistuneiden asiantuntijoiden, perheneuvottelijoiden ja sovittelijoiden kouluttamiseen.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti esittää, että avioliiton esteettömyyttä tutkiva viranomaisen jakaisi toisen maan kansalaisen kanssa naimisiin menevälle lyhyen

tiedotteen, jossa kehoitetaan ottamaan selvää kansainvälisistä ja mahdollisen uuden kotimaan lainsäädännöstä koskien henkilön oikeuksia ja velvollisuuksia avioliittoa solmittaessa ja mahdollisen avioeron yhteydessä. Toivottavaa olisi, että tiedotteessa olisi maininta asiaa koskevista tietolähteistä.

34. Sairasvakuutus Euroopan ulkopuolella asuville suomalaisille

Suomen lakisääteinen sosiaaliturvajärjestelmä perustuu etuuksiin ja palveluihin, joihin kaikki vakituisesti Suomessa asuvat ovat automaattisesti oikeutettuja. Suomesta muutettuaan pysyvästi toiseen asuinmaahan tarkoittaa se Suomen sosiaaliturvan piiristä luopumista. Vakituinen asuinpaikka katsotaan sen mukaan, missä maassa henkilö oleskelee yli puolet vuodesta eli yli 183 päivää.

Suomi on solminut sosiaaliturvasopimukset EU- ja ETA-maiden sekä Sveitsin, Israelin, Kanadan ja Yhdysvaltojen kanssa. Sosiaaliturvasopimuksilla säädellään, minkälaiset oikeudet suomalaisilla on näissä maissa sosiaali- ja terveyspalveluihin ja sosiaaliturvaan, ja vastaavasti näiden maiden kansalaisten oikeudet Suomessa.

Eu- ja Eta-maat (Islanti, Liechtenstein, Norja) sekä Sveitsi noudattavat EY:n asetusta 1408/71, joka koskee jäsenvaltioiden välistä sosiaaliturvaa. Tämän asetuksen myötä EU:n alueella liikkuvilla henkilöillä (mm. turistit, työntekijät, työnhakijat, opiskelijat, eläkeläiset) on oikeus saada sairaanhoitoetuuksia oleskelu- tai asuinmaasta sen valtion kustannuksella, jossa henkilö on vakuutettuna tai josta hän saa eläkettä. EU:n, ETA:n ja Sveitsin kansalaisilla on siis oikeus saada toisessa maassa tilapäisesti oleskellessaan akuutissa tilanteessa välttämättömän sairaanhoidon sen maan lainsäädännön ja järjestelmän mukaisesti. Henkilö saa vastaavat sairaanhoitopalvelut samoin omavastuukustannuksin ja menettelyin kuin kyseisen maan omat kansalaiset. Oikeus sairaanhoitoon osoitetaan eurooppalaisella sairaanhoitokortilla.

Lisäksi Suomi on solminut sairaanhoitosopimukset Australian ja Unkarin kanssa, joissa säädellään minkälaiset oikeudet vakituisesti maassa asuvalla on terveyspalveluihin tilapäisesti oleskellessaan toisessa sopimusmaassa.

Maat, joiden kanssa Suomi ei ole tehnyt sosiaaliturva- tai sairaanhoitosopimusta ei sen maan henkilöillä ole mahdollista saada terveydenhoitopalvelua julkiselta puolelta samanlaisin kustannuksin kuin maassa asuvilla tai sopimusvaltioiden kansalaisilla. Suomessa sairastuessaan tulisi mennä yksityiseen lääkärikeskukseen ja käytettävä yksityisiä sairaalapalveluita. Niin yksityiset kuin myös kansainväliset sairausvakuutukset kattavat korvaukset, mutta ne ovat hinnaltaan kalliita.

Ranskassa on luotu järjestelmä (www.cfe.fr), jossa Euroopan ulkopuolella asuville Ranskan kansalaisille on annettu mahdollisuus säilyttää erityinen ranskalainen sairausvakuutuskortti maksua vastaan. Ranskassa ollessaan he saavat käyttää korkeatasoisia julkisen sektorin terveyspalveluja samoin perustein kuin siellä asuvat ranskalaiset, tai saavat asuinmaassaan maksetuista hoitokuluista korvausta koko elinikänsä.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti kehottaa sosiaali- ja terveysministeriötä selvittämään mahdollisuutta EU:n sekä sairaanhoitosopimusmaiden ulkopuolelta tulevien ulkosuomalaisten saada halutessaan julkiselta puolelta sairaanhoitoa vakuutusmaksua vastaan Ranskan mallin mukaisesti.

35. Asiainajajan esteellisyys

EU-maassa asuvat puoliset, jotka kumpikin ovat Suomen kansalaisia, voivat hakea avioeroa joko vakituisesta asuinmaassaan tai Suomessa (Bryssel IIa –asetuksen 3 artikla). Ainoastaan Tanska on maa, jossa tätä asetusta ei sovelleta. Jos toinen puolisoista on eri maan kansalainen tai he asuvat EU-maiden ulkopuolella, avioeroa haetaan vakituisen asuinseudun oikeusviranomaisilta.

Avioeroa voivat hakea puoliset yhdessä yhteisellä avioerohakemuksella tai vain toinen heistä, tai he voivat yhdessä valtuuttaa asiamiehen hoitamaan asian heidän puolestaan. Jos hakemuksen on tehnyt toinen puolisoista, tuomioistuin varaa toiselle puolisolle tilaisuuden tulla kuuluksi. Tämä kuulemisvaraus antaa mahdollisuuden toiselle osapuolelle esittää avioeron yhteydessä käsiteltäviksi liitännäisvaatimuksia esim. lasten elatuksesta. Jos asianomaiset ovat erimielisiä avioerohakemuksen yhteydessä esitetyistä vaatimuksista, tulee molemmilla olla omat asiamiehet edustamassa heidän näkemyksiään.

Avioerossa avioliitto ja aviovarallisuussuhde purkautuvat, ja sillä voi olla monia oikeudellisia vaikutuksia. Sen vuoksi oikeusviranomaisen tarvittaessa myös ratkaisee avioeron yhteydessä lapsen huolto- ja tapaamisoikeuden, puolisoiden omaisuuden jaon ja aviovarallisuussuhteen purkamisen sekä mahdollisista puolisolle tai lapsille maksettavista elatusmaksuista.

Avioeromenettelyn kulku ja myöntämisperusteet vaihtelevat valtioittain. Suomessa avioliiton purkaututtua puolisoiden kaikki omaisuus jaetaan pääsäännön mukaan heidän kesken tasan ellei ole olemassa avioehtosopimusta. Jakoa voidaan myös sovitella, jos se muuten johtaisi kohtuuttomaan lopputulokseen. Joissain maissa on mm. elatusvelvollisuus heikommassa asemassa olevaa puolisoa kohtaan. Tämä on yleisempää maissa, jossa naiset ovat olleet kotona hoitamassa lapsia. Suomessakin avioeroon tuomittaessa tuomioistuin voi velvoittaa toisen puolison maksamaan toiselle elatusapua, jos tämä harkitaan kohtuulliseksi. Elatusapu voidaan vahvistaa suoritettavaksi joko määräajoin tai kertakaikkisena summana. Määräajoin maksettavaksi vahvistetun elatusavun suorittamisvelvollisuus raukeaa, jos elatusapuun oikeutettu menee uuteen avioliittoon. Elatusavun määrä ja suorittamistapa voidaan vahvistaa myös sopimuksella. Sopimus on esitettävä kunnan sosiaalilautakunnan vahvistettavaksi.

Eri EU-maiden avioeromenettelystä ja asiaa koskevaa tietoa voi saada tietoa Euroopan oikeudellisen verkoston kotisivuilta http://europa.eu.int/comm/justice_home/ejn/ .

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti kehottaa EU-maissa asuvia puolisoita, jotka ovat Suomen kansalaisia, selvittämään omat lailliset oikeutensa avioerotilanteessa niin asuinmaansa kuin myös Suomen lainsäädäntöön perustuen, jos mahdollisuutena on hakea molemmista maista avioeroa. Katso päätöslauselma 33.

36. Erilainen verotus pelkästään sen johdosta, ettei verovelvollinen asu Suomessa

Ulkomailla asuvan suomalaisen verotus on pääsääntöisesti yhteneväinen Suomessa asuvien kanssa. Ainoastaan palkka- ja ansiotuloihin sovellettava 35 %:n lähdevero on kiinnittänyt EU:n komission huomion, sillä nykyisen järjestelmän katsotaan loukkaavan vapaan liikkuvuuden periaatetta. Suomen hallitus on komissiolle antamassaan lausunnossa todennut päättävänsä muuttaa verotusta koskevaa lainsäädäntöään. Siinä erotetaan toisistaan rajoitetusti verovelvolliset eläkeläiset ja muita ansiotuloja kuin eläketuloja Suomesta saavat rajoitetusti verovelvolliset. Rajoitetusti verovelvollisilla tarkoitetaan

ulkomailla asuvia suomalaisia. Rajoitetusti verovelvollisten eläkeläisten osalta lähdeveron tilalle tulisi progressiivinen tulovero. Muita ansiotuloja Suomesta saaville on tarkoituksena säätää mahdollisuus valita progressiivisen verotuksen tai lähdeverotuksen väliltä.

Mahdollisesti tämä asetus astuu voimaan vuonna 2006.

Varallisuusverotuksessa verotus poikkeaa yleisesti verovelvollisen ja rajoitetusti verovelvollisen osalta. Verotettavan varallisuuden alaraja on rajoitetusti verovelvollisilla 135 000 €, kun se muilla on 250 000 €. Sen ylittävästä varallisuudesta peritään 0,8 % veroa. Suomen hallitus on kuitenkin tehnyt päätöksen varallisuusverotuksen poistamisesta vuoden 2006 alusta lähtien.

Kiinteistöverotuksen osalta verotuksessa ei ole poikkeavuutta sen perusteella asuuko henkilö Suomessa vai ulkomailla. Kiinteistövero määrätään maksettavaksi henkilölle, joka omistaa kiinteistön kalenterivuoden alkaessa ja maksu suoritetaan kiinteistön sijaintikunnalle. Kiinteistöverotuksessa on omat veroprosentit eri kiinteistöille, joten vakituisen asumiseen käytettävän rakennuksen kiinteistöveroprosentti eroaa esim. kesämökin kiinteistöverosta. Jokainen kunta päättää kunnanvaltuustossa kiinteistöveroprosenteistaan, jotka määräytyvät tiettyjen rajojen sisälle, esim. 0,22-0,50. Vuokratuloista Suomi verottaa ulkomailla asuvan Suomessa sijaitsevasta kiinteistöstä ja/tai asuinhuoneistosta saamia tuloja ellei maiden välissä verosopimuksessa ole toisin sovittu. Verokanta on sama 28 % niin Suomessa kuin myös ulkomailla asuville. Rajoitetusti verovelvollisilla on oikeus tehdä samat vähennykset kuin Suomessa asuvilla. Asunnon myyntivoitosta verotus on myös yhteneväinen yleisesti verovelvollisen ja rajoitetusti verovelvollisten osalta. Verovapaata myyntivoitto on omistajan asuttuaan asunnossa yhtäjaksoisesti vähintään kaksi vuotta.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti kehottaa sihteeristöä tiedottamaan enemmän Suomen verotuksesta ja sitä koskevista muutoksista, jotta ulkomailla asuvat suomalaiset tietäisivät paremmin heitä koskevista veroasioista.

37. Ikään ja invaliditeettiin perustuvat alennukset Suomen joukkoliikennevälineissä

Suomen joukkoliikenteessä on eläkeläisille ja invalideille myönnettyjä alennuksia, joista osa koskee myös ulkomailla asuvia. Kaikilla 65 vuotta täyttäneillä on mahdollisuus ostaa Finnairilta Tourist Special Senior-lipun, joka koskee myös ulkomailla asuvia. Aikaisemmin Finnairilla oli tietty prosentuaalinen osuus, joka vähennettiin hinnasta, mutta nyt heidän hinnoittelun perusteet ovat muuttuneet hintaluokittaiseksi. Alle 65-vuotiaiden tulee todistaa eläkkeellä olonsa Suomesta saadulla Kela-kortilla, jonka takana on alennuksiin oikeuttavien yritysten logot, tai työeläkejärjestelmän päätöksellä. Suomen lennoilta myös ulkosuomalaiset saavat invaliditeettialennuksen, jos todistuksessa on maininta 80 %:sta invaliditeetista.

Valtion Rautatiet (VR) myöntää -50 % eläkeläisalennuksen kaikille yli 65-vuotiaille kansalaisuudesta riippumatta. Alle 65-vuotiaat Kelan tai työeläkejärjestelmän mukaiseen eläkkeeseen (Suomesta myönnettyihin eläkkeisiin) oikeutetut henkilöt saavat myös -50 % alennusta junalipuista. VR on myös huomioinut näkövammaiset ja pyörätuolilla matkustavat. Kun näkövammaisen tai pyörätuolilla liikkuva asiakas matkustaa avustajan kanssa, yli 18-vuotias avustaja on oikeutettu ilmaiseen matkaan. Vammaisella on tuolloin oltava aikuisen junalippu, seniori- tai eläkeläislippu, opiskelija- tai juniorilippu, ja vammaisen ja avustajan liput on ostettava samalla kertaa. Avustaja saa ilmaisen matkan

myös silloin, jos näkövammaisella matkustajalla on paikallisessa julkisessa liikenteessä ilmaismatkoihin oikeuttava Saattaja-leimalla varustettu kantakortti.

Myös Matkahuolto myöntää vähintään 80 km pituisesta matkasta –30 % alennusta kaikille 65 vuotta täyttäneille, jotka saavat eläkeläisalennuksen esittäessään lipunoston yhteydessä passin, ajokortin tai muun virallisen, kuvallisen henkilöllisyystodistuksen. Alle 65-vuotiaat eläkeläisalennukseen oikeutettuja ovat ne, jotka omaavat kuvallisen Kela-kortin, jonka taakse on painettu alennusta myöntävien yritysten logot. Lisäksi Työeläkelaitoksen liiton eläkeläiskortilla saa alennuksen. Invaliditeeteille ei ole alennuksia. Muut liikenteenharjoittajat päättävät itsenäisesti alennusten antamisesta. Paikallisliikenteessä olevat mahdolliset alennukset koskevat kunnassa vakituisesti asuvia, opiskelijoita, eläkeläisiä ja invalideja.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti kehottaa ulkoministeriötä selvittämään ulkomailla olevien edustustojen mahdollisuuksia vahvistaa kyseessä olevan maan eläke- ja invaliditeettipäätöksiä myöntävät vastaavat instituutiot.

SENIORIASIOITA KOSKEVAT PÄÄTÖSLAUSELMAT

38. Teoreettinen eläke

Pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen määräyksiä sovelletaan pääasiassa tilanteisiin, joissa Euroopan yhteisön asetus sosiaaliturvan koordinoinnista (1408/71) ei tule sovellettavaksi, toisin sanoen silloin, kun kysymyksessä oleva henkilö ei ole eikä ole ollut työntekijä tai yrittäjä. Niissäkin tapauksissa, joissa sovelletaan pohjoismaista sopimusta eikä asetusta 1408/71, eläkkeet on sopimuksen 4 artiklan mukaan laskettava asetuksen määräysten mukaisesti.

Asetuksen 1408/71 mukaan eläkkeet lasketaan seuraavasti:

Jos eläkkeen hakijalla on oikeus eläkkeeseen ilman, että asetuksen määräyksiä vakuutusaikojen yhteen laskemisesta sovelletaan, lasketaan eläke kahdella tavalla: kansallisten sääntöjen mukaan ja asetuksen 46 artiklan 2 kohdassa säänneltynä ns. pro rata-eläkkeenä. Näistä eläkkeistä maksetaan suurempi. Jos oikeus eläkkeeseen syntyy vakuutusaikojen yhteen laskemisen perusteella, lasketaan vain pro rata –eläke.

Pro rata –eläke lasketaan asetuksen mukaan seuraavasti:

Ensin lasketaan eläkkeen teoreettinen määrä, joka on se määrä, jonka hakija saisi, jos hän olisi ollut vakuutettuna ko. maassa kaikki ne ajat, jotka hän on ollut vakuutettuna koko EU:n, Eta-maiden ja Sveitsin alueella. Suomen osalta teoreettinen työeläke on se määrä, jonka eläkkeen hakija saisi, jos kaikki EU-maiden työeläkekaudet olisi täytetty Suomessa. Kansaneläkkeen teoreettinen määrä on se, jonka hakija saisi, jos kaikki EU:n alueella täytetyt eläkevakuutuskaudet olisi täytetty Suomessa. Kansaneläkettä suhteutettaessa otetaan siis huomioon myös toisten EU/Eta-maiden ja Sveitsin eläkevakuutuskaudet ja tuloksi luettavaa (eli kansaneläkettä vähentävää) Suomen työeläkettä määrättäessä myös toisten maiden työeläkekaudet eli työeläkkeen teoreettinen määrä. Toisten jäsenmaiden eläkkeet eivät siis pienennä kansaneläkettä, kuten kansaneläkelain mukaisesti tapahtuisi. Teoreettisesta määrästä saadaan maksettava todellinen määrä eli pro rata –eläke

kertomalla teoreettinen määrä Suomen eläkevakuutusajan ja koko EU/Eta/Sveitsi vakuutusajan suhteella.

Esimerkki:

Ruotsissa asuva henkilö hakee vanhuuseläkettä. Hän on syntynyt Suomessa ja asunut Suomessa 36-vuotiaaksi. Suomen kansaneläkevakuutusaikaa on siten 20 vuotta (16v – 36v). Työssä hän on ollut Suomessa 13 vuotta. Ennen eläkkeelle jäämistään hän on asunut Ruotsissa 29 vuotta ja ollut tästä ajasta työssä 20 vuotta.

Suomen kansaneläke lasketaan vain pro rata –eläkkeenä, koska kansaneläkelain mukaan eläkettä ei myönnetä ulkomailla asuvalle henkilölle. Oikeus eläkkeeseen perustuu asetuksen 1408/71 vakuutusajojen yhteen laskemista koskevaan artiklaan 45.

Suomen työeläkkeen teoreettinen määrä on se määrä, jonka hakija saisi, jos hän olisi ollut työeläkevakuutettu Suomessa 33 vuotta (13+20). Suomen kansaneläkkeen teoreettinen määrä olisi se määrä, jonka hakija saisi, jos hän olisi asunut Suomessa koko ikänsä ja ollut Suomessa työssä 33 vuotta.

Eläke laskettaisiin seuraavan kaavan mukaan:

$40 / 40 \times$ täysi kansaneläke – $0,5 \times$ (teoreettinen Suomen työeläke – rajatulo)

Suomen todellinen kansaneläke eli pro rata –eläke saadaan kertomalla teoreettinen määrä Suomen vakuutusajan ja koko EU-vakuutusajan suhteella.

$20 / 40 \times 40 / 40 \times$ täysi eläke – $20 / 40 \times 0,5$ (Suomen teoreettinen työeläke – rajatulo).

Kuten esimerkistä ilmenee, Suomen teoreettisesta työeläkkeestä luetaan tuloksi vain vakuutusajojen suhteella kerrottu osa. Tässä nimenomaisessa esimerkissä se on sama kuin todella maksettava työeläke, mutta tarkka tilanne riippuu siitä, mikä on asumisaikojen ja työskentelyaikojen suhde. Kaavasta voi nähdä, että jos tuloarviossa olisi Suomen todellinen työeläkkeen määrä, työeläkkeestä luettaisiin tuloksi vain osa, esimerkin tilanteessa puolet.

Kelan päätökseen tulee näissä tapauksissa fraasi, jossa selostetaan teoreettisen työeläkkeen tuloksi lukemista.

”Vuosituloissa mainitulla teoreettisella työeläkkeellä tarkoitetaan sitä Suomen työeläkettä, joka Teille olisi karttunut, jos olisitte työskennellyt Suomessa koko sen ajan, jonka olette työskennellyt Suomessa ja muissa jäsenvaltioissa yhteensä. Teoreettisen työeläkkeen määrän on laskenut työeläkelaitos.

Kansaneläkkeen määrää EY-asetuksen 1408/71 mukaisesti laskettaessa teoreettisesta työeläkkeestä sekä muista eläkkeistä ja korvauksista on otettu huomioon kuitenkin vain se määrä, joka on karttunut Suomen vakuutusaikaa vastaavalta ajalta.”

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti esittää, että Kansaneläkelaitos ja Eläketurvakeskus lisäisivät ulkosuomalaisille suunnattua tiedotustaan ja liittäisivät ulkosuomalaisille lähetettävien eläkepäästösten mukaan selkokielisen selvityksen eläkepäästöissä käytetyistä laskentaperusteista.

39. Sairausvakuutusmaksun periminen ulkomaisesta eläkkeestä

Euroopan yhteisöjen komissio on nostanut yhteisöjen tuomioistuimessa Suomea ja vastaavassa asiassa Alankomaita vastaan kanteen, joka koskee sosiaaliturva-asetuksen 1408/71 soveltamista näissä maissa asuvien eläkkeensaajien sairausvakuutusmaksua määrättäessä. Komissio on pyytänyt yhteisöjen tuomioistuinta toteamaan, että toisesta EU-maasta saadun eläketulon perusteella määrätyt sairausvakuutusmaksut ovat vastoin 33 artiklan 1 kohtaa. Komissio on antanut Suomelle virallisen huomautuksen asiasta

11.7.2003 ja perustellun lausunnon 12.4.2004. Suomi on komissiolle toimittamissaan vastauksissa katsonut, että asiassa ei ole rikottu yhteisön oikeutta. Myös korkein hallinto-oikeus on tehnyt yhteisöjen tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyynnön sosiaaliturva-asetuksen 33 artiklan 1 kohdan tulkinnasta.

EU-ministeriövaliokunnan 8.4.05 kokouksen yhteenvedomuistiossa todetaan, että komissio katsoo 33 artiklan 1 kohdan sanamuodon tarkoittavan sitä, ettei jäsenvaltio voi ottaa huomioon toisesta jäsenvaltiosta maksettua eläkettä. Suomen kanta on kuitenkin se, että kyseisessä artiklassa jäsenvaltiolle annetaan mahdollisuus päättää, mitä tuloja maksua määrättäessä voidaan ottaa huomioon. Komissio on vuonna 2003 tehnyt ehdotuksen asetuksen muuttamisesta niin, että siinä täsmennettäisiin jäsenvaltion oikeus huomioida eläkkeensaajan kaikki tulot sairausvakuutusmaksua määrättäessä.

Valtioneuvosto on tehnyt periaatepäätöksen, jonka mukaan ensi vuoden alusta sairausvakuutuksen rahoitus tulisi koostumaan sairaanhoitovakuutuksesta ja työtulovakuutuksesta. Suomessa asuvat eläkkeensaajat, jotka eivät saa palkkatuloa, osallistuisivat vain sairaanhoitovakuutuksen rahoittamiseen ja vakuutusmaksu määräytyisi edelleen kokonaistulojen perusteella mukaan lukien ulkomailta saatu tulo.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti kehottaa puhemiestistöä ja sihteeristöä jatkamaan paluumuuttajaeläkeläisten edunvalvontaa ja edistämään paluumuuttajia koskevien ratkaisujen ja lainsäädännön mahdollisimman nopeaa käsittelyä päätäntäelimissä.

40. Ulkomaille maksettavien eläkkeiden verotus

Valtiovarainministeriö on laatinut esityksen ulkomaille maksettavien eläkkeiden verouudistuksesta, joka asiantuntijalausuntokierroksen (toukokuu 2005) jälkeen lähetetään hallitukselle. Jos hallituksen esitys eduskunnalle vastaa valtiovarainministeriön esitystä, tarkoittaa ulkomaille maksettavien eläkkeiden verotukseen odotettavissa oleva muutos siirtymistä lähdeverosta progressioverotukseen.

Käytännössä ulkomaille maksettavien eläkkeiden progressioverotukseen siirrytään mahdollisesti aikaisintaan vuoden 2006 alusta. Progressioverotukseen siirtymisen jälkeen Suomesta ulkomaille maksettavista eläkkeistä, mukaan lukien kansaneläkkeet, perittäisiin valtionvero ja kunnallisvero. Verotettava tulo määrätään valtion- ja kunnallisverotuksessa erikseen bruttotulon ja siitä tehtävien vähennysten perusteella.

Valtion progressiivinen tulovero määräytyy valtion tuloveroasteikon mukaan.

Tuloveroasteikko 2005.

Verotettava ansiotulo, euroa	Vero alarajan kohdalla, euroa	Vero alarajan ylittävästä tulon osasta, %
12 000 – 15 400	8	10,5
15 400 – 20 500	365	15,0
20 500 – 32 100	1 130	20,5
32 100 – 56 900	3 508	26,5
56 900 -	10 080	33,5

Kunnallisveroa maksetaan kunnallisveroprosentin mukaan, jonka määrästä kukin Suomen kunta päättää vuosittain itsenäisesti. Ulkomaille maksettavien eläkkeiden verotuksessa tulitisiin käyttämään Suomen kuntien keskimääräistä kunnallisveroprosenttia, joka tällä hetkellä, vuonna 2005, on 18,30.

Ulkomaille maksettavien eläkkeiden lähdeveron alentamisesta on vuoden 2000 ja 2002 ulkosuomalaisparlamentin istuntojen päätöslauselmat, joiden pohjalta puhemiehistö ja sihteeristö ovat aktiivisesti tehneet töitä.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti toteaa, että ulkomaille maksettavien eläkkeiden verouudistus on toteutumassa ja kehottaa puhemiehiä ja sihteeristöä tarkkailemaan ulkomaille maksettavien eläkkeiden verouudistuksen toteuttamista ulkosuomalaisten eläkkeensaajien edunvalvojana.

41. Suomen ja Australian välinen sosiaaliturvasopimus eläkkeiden maksamisesta

Suomen ja Australian välille ei ole solmittu sosiaaliturvasopimusta eläkkeiden maksamisesta maasta toiseen. Vaikka työeläkkeet maksetaan Suomesta Australiaan ilman sopimustakin ja jo eläkeikäisten australiansuomalaisten on mahdollista saada Australiassa ansaitsemansa eläke maksetuksi Suomeen, jää eläkkeidenvaihdon ulkopuolelle se ryhmä suomalaisia, jotka ovat palanneet Suomeen vielä työikäisinä. Suomen ja Australian välisestä sosiaaliturvasopimuksesta on neuvoteltu jo vuosia ja myös varsinainen sopimusteksti on ollut valmiina jo vuosia. Siitä huolimatta eläkkeiden maksamisesta maasta toiseen ei ole päästy lopulliseen yhteisymmärrykseen eikä neuvoteltua sopimusta ole hyväksytty. Suomen ja Australian välisen sosiaaliturvasopimuksen voimaan saattaminen on erityisen tärkeä etenkin Suomessa asuvalle väliinpuotoajaryhmälle, Suomeen paluumuuttaneille australiansuomalaisille, jotka ovat menettäneet oikeutensa eläkkeeseen Suomeen muuton vuoksi.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti kehottaa sosiaali- ja terveysministeriötä kiirehtimään Suomen ja Australian välisen eläkkeiden vaihtoa koskevan sosiaaliturvasopimuksen solmimista ja voimaan saattamista niin, että kummassakin maassa ansaitut sosiaaliturvalainsäädäntöön perustuvat eläkkeet maksetaan maasta toiseen.

42. Ulkosuomalaisvanhusten parissa tehtävä tutkimustyö

Vuoden 2002 USP:n istunnon päätöslauselma senioriulkosuomalaisten tutkimuksesta oli seuraava: Ulkosuomalaisparlamentti esittää, että sihteeristö yhteistyössä Suomalaiset Seniorit Maailmalla –työryhmän kanssa selvittää kanavia ja rahoitusmahdollisuuksia, joiden avulla Siirtolaisuusinstituutti voisi toteuttaa ulkosuomalaisensioreihin kohdistuvaa tutkimustyötä.

Vuonna 2000 Suomen Merimieskirkko ry., Suomi-Seura ry., Kirkon Ulkoasiain osasto sekä Helsingin Diakonissalaitos perustivat Suomalaiset Seniorit Maailmalla –työryhmän, jonka päämääränä on löytää sopivia ratkaisuja eri maissa asuvien ulkosuomalaisensiorien vanhustenhuoltotilanteeseen. Vuoden 2000 Ulkosuomalaisparlamentin istunnon jälkeen työryhmä jakautui harjoittelijanvaihto- ja paluumuuttajatyöryhmiin edistämään USP:n päätöslauselmia, jotka koskevat vanhustenhuoltoa. Vuonna 2001 näiden työryhmien

työskentelyn tueksi perustettiin erillinen tutkimustyöryhmä, jossa asiantuntijajäsenenä on Siirtolaisuusinstituutin edustaja. Siirtolaisuusinstituutin edustaja osallistuu myös koko Suomalaiset Seniorit Maailmalla –työryhmän kokouksiin.

Siirtolaisuusinstituutti tutkii maasta- ja maahanmuuttoa sekä maan sisäistä muuttoliikettä ja etnisiä kysymyksiä. Siirtolaisuusinstituutin tutkimussektorin palveluksessa on tutkimuspäällikkö, mutta instituutissa ei ole yhtään vakinaista tutkijan tointa.

Siirtolaisuusinstituutin tekemät tutkimukset ovat projektitoita, jotka vaativat ulkopuolista rahoitusta. Tutkimusrahoitusta instituutti hakee mm. Suomen Akatemialta ja erilaisilta säätiöiltä.

Työministeriön ehdotuksessa hallituksen ulkosuomalaispoliittiseksi ohjelmaksi todetaan, että Siirtolaisuusinstituutilla on ollut keskeinen merkitys sekä suomalaisen siirtolaisuuden historian tutkimuksen että uudempaa maasta- ja paluumuuttoa sekä ulkosuomalaisten elämää ja olosuhteita koskevan tutkimuksen käynnistämisessä ja toteuttamisessa.

Ohjelmassa ehdotetaan myös, että siirtolaisuusinstituutin taloudelliset toimintaedellytykset turvattaisiin sekä tuettaisiin hankkeita, joilla kerätään ja tallennetaan tietoa suomalaisesta siirtolaisuudesta ja ulkosuomalaisten olosuhteista sekä heidän kulttuuri-, järjestö- ym. toiminnastaan.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti esittää, että sihteeristö tutkisi mahdollisuuksia, joilla ulkosuomalaissenioreihin kohdistuvaa tutkimustyötä voidaan edistää ja sen tarjoamista mahdollisuuksista tiedottaa Suomessa tutkimustyön motivoimiseksi.

43. Suomenkielistä hoitoa ulkosuomalaisvanhuksille

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti päätti olla ottamatta kantaa aloitteeseen, koska aloitteet 44. ja 48. ovat sisällöltään vastaavia ja vastaavat päätöslauselmissaan aloitteen 43. sisältöön.

44. Ulkosuomalaisyhdistysten ja terveydenhoito-oppilaitosten yhteistyön kehittäminen

Porvoon terveydenhuolto-oppilaitoksen Costa Blanca –hanketta tukee Opetushallitus. Hankkeen päätavoite on monialaisen verkostoyhteistyön kehittäminen toimivaksi espanjaa, suomea ja ruotsia puhuvien ikäihmisten parissa toteutettaviksi työssäoppimisjaksoiksi.

Aikaisempien ulkosuomalaisparlamentin päätöslauselmien pohjalta vuoden 2004 alusta Suomi-Seura ry käynnisti sosiaali- ja terveydenhoitoalan (AMK) harjoitteluohjelman yhteistyössä kansainvälisen henkilövaihdon keskus CIMO:n kanssa. Tähän mennessä harjoittelijat ovat sijoittuneet maailmalla toimiviin Suomi-koteihin.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti toteaa, että erilaisten olemassa olevien ulkosuomalaissenioreihin kohdistuvien projektien ja harjoitteluohjelmien rahoituksen jatkuvuus on varmistettava niin, että niitä voidaan laajentaa kattamaan

ulkosuomalaisyhteisöt mahdollisimman laaja-alaisesti ja kehottaa puhemiehistöä ja sihteeristöä jatkamaan eri yhteistyöhankkeiden ja rahoituskanavien selvitystyötä.

45. Afasia- ja aivoverenvuotopotilaiden datakuntoutusopetusohjelmat

Suomen Aivohalvaus- ja dysfasialiitto ry on perustettu vuonna 1977 Afasialiittona. Vuonna 1987 mukaan otettiin myös muut kuin afasiaa sairastavat aivohalvauspotilaat ja samalla nimi muutettiin Afasia- ja aivohalvausyhdistysten liitto ry:ksi. Liiton nykyinen nimi Aivohalvaus- ja dysfasialiitto ry otettiin käyttöön vuonna 1999. Liiton toimintamuotoja ovat sopeutumisvalmennuskurssit, tiedottaminen, paikallisyhdistysten toiminnan tukeminen, tutkimus ja edunvalvonta. Liitto kustantaa lehteä, äänilehteä, erilaisia julkaisuja ja esitteitä sekä kouluttaa jäsenistöään, paikallisyhdistysten vapaaehtoisia toimihenkilöitä ja alan ammattihenkilöstöä. Suomen Aivohalvaus- ja dysfasialiitto välittää suomen- ja ruotsinkielisiä kuntoutusohjelmia eri Windows –versioina levykkeillä tai cd-rom-levyillä. Lähivuosina liitto panostaa erityisesti kommunikaation apuvälinetietouden kehittämiseen sekä kuntoutus- ja koulutuspalvelujen kehittämiseen.

Pohjoismainen vammaisasioiden yhteistyöelin pyrkii edistämään tiedottamista ja vammaiskysymyksiä koskevien kokemusten vaihtoa Pohjoismaissa, tekemään aloitteita vastuualueeseensa kuuluviksi pohjoismaiseksi yhteistyöprojekteiksi, edistämään yhteistyöhankkeita, joissa kehitetään uuden apuvälinetekniikan käyttöä, yhtenäistämään pohjoismaisia panostuksia eurooppalaisessa ja kansainvälisessä vammaisasioiden yhteistyössä sekä tekemään yhteistyötä pohjoismaisten vammaisjärjestöjen kanssa ja järjestämään niille taloudellista tukea Pohjoismaiden välistä yhteistyötä varten.

Pohjoismainen vammaisasioiden yhteistyöelin pyrkii myös tekemään aloitteita pohjoismaisiin sektorien välisiin yhteistyöprojekteihin.

Pohjoismainen vammaisasioiden yhteistyöelin osallistuu Pohjoismaisen vammaisneuvoston yhteistyöhön. Yhteistyöelimen toimisto toimii neuvoston sihteeristönä. Pohjoismainen apuvälineiden kehittämiskeskus (NUH) on Pohjoismaisen vammaisasioiden yhteistyöelimen alainen. Vuonna 1995 sosiaali- ja terveysministerit ovat antaneet keskukselle omat toimivaltuudet ja oman työjärjestyksen. Keskuksen tavoitteena on edistää tasokkaan apuvälinetekniikan kehittämistä mm. toimimalla pohjoismaisten projektien tukiryhmänä, koordinoijana ja työnjakajana.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti kehottaa sihteeristöä selvittämään yhteistyössä Pohjoismaisen vammaisasioiden ja muissa maissa olevien yhteistyöelinten kanssa suomenkielisten aivohalvaus- ja afasia potilaille tarkoitettujen kuntoutusohjelmien saatavuuden ja käyttöönoton mahdollisuudet.

46. Ikäihmisille äänitallenteita

Yleisradion Tallennemyynnistä löytyy noin 1000 nimekettä YLE:n suosikkiohjelmia ja elokuvaklassikoita. Yleisradion kotisivujen (www.yle.fi) mukaan YLE tallennemyynti myy tuotteita kirjastoille, sosiaalialan laitoksille, oppilaitoksille sekä ulkosuomalaisille. Tallenteet on luokiteltu seuraavasti: asia- ja musiikkiohjelmat, elokuvat, lapset ja nuoret, muu valikoima, opetus ja harrasteet, teatteri ja viihde sekä uutuuudet. Esimerkiksi teatteri ja viihde –tallennemyynnistä on saatavana YLE:n laatudraamaa 1960-luvulta tähän päivään asti sekä radioteatterin klassikoita. YLE:n tallenteet ovat tilattavissa myös Suomi-Seuran kotivuolta (www.suomi-seura.fi). Suomi-Seuran kotisivuilla on tarjolla on myös muita video-,

DVD- ja CD-tuotteita, esimerkiksi Muistoja Suomesta CD-paketti, joka sisältää yli neljä tuntia suomalaista musiikkia täynnä muistoja (5 CD-levyä: Sibelius, Jukka Kuoppamäki, Kenttäpostia, Dallape ja Lavatanssit). Erilaisia kooste CD ja DVD –levyjä on saatavilla monien eri julkaisijoiden kautta, esim. Valituilta Paloilta. Myös Vanhustyön keskusliitto on julkaissut erityisesti ikäihmisten käyttöön tarkoitettua kasettia.

Suomi-Seura ry lahjoittaa jäsenjärjestöilleen 20 kirjaa vuodessa. Valikoimassa on jo tällä hetkellä äänikirjoja ja valikoimaan voidaan lisätä musiikki- ja muita tallenteita, jotka sopisivat senioreiden käyttöön. Uusien tallenteiden tuottaminen on kallista (julkaisuoikeudet, copyright ym. maksut).

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti toteaa, että ikäihmisille suunnattujen ja sopivien suomalaisten tallenteiden tarjonta on jo niin laajaa, ettei uuden tallenteen tuottaminen ole tarkoituksenmukaista.

47. Ruotsin työmarkkinasopimukseen perustuvien eläkkeiden vaikutus Suomen kansaneläkkeisiin

Vuoden 2002 USP:n istunnossa käsiteltiin aloite 48. Kansaneläkettä vähentävät Ruotsissa ansaitut eläkkeet ja aloitteen pohjalta istunto antoi seuraavan päätöslauselman:

Ulkosuomalaisparlamentti esittää, että Kansaneläkelaitos lisäisi tiedotustaan ulkosuomalaisille ja liittäisi ulkomaille lähetettävien eläkepäätösten mukaan selvityksen eläkepäätöksessä käytetyistä perusteista.

Suomen eläkevakuutus koostuu ansiotuloihin perustuvasta työeläkevakuutuksesta ja sitä täydentävästä vähimmäisturvan varmistavasta kansaneläkevakuutuksesta. Työeläkkeen määrän kasvaessa kansaneläkkeen määrä pienenee eikä sitä makseta lainkaan tietyn tasoisen ansioeläketurvan saavuttaneille. Tästä syystä useat työeläkkeen saajat eivät saa lainkaan kansaneläkettä. Kansaneläke ja ansioeläke yhdessä muodostavat eläkkeensaajan kokonaisu-eläkkeen. Täysi kansaneläke muodostaa vähimmäiseläkkeen. Kansaneläkelain mukaan kansaneläke myönnetään vain Suomessa asuville ja sen tarkoitus on turvata vähimmäistoimeentulo, jos eläkeläisen työeläketulot ovat vähäiset tai niitä ei ole lainkaan. EY-asetuksen 1408/71 mukaan eläke on myönnettävä myös toisessa EU/Eta-maassa asuville, jos he täyttävät kansaneläkkeen saamisen edellytykset. Kansaneläke maksetaan myös maihin, joiden kanssa Suomen valtio on solminut sosiaaliturvasopimuksen eläkkeiden vaihdosta.

Kun kansaneläke myönnetään ulkomailta asuville eläkkeenhakijoille, käytetään päätöksenteossa samoja perusteita kuin Suomessa asuvien eläkepäätöksiä tehdessä. Kansaneläkkeen määrään vaikuttavat eläkeläisen muut eläketulot. Kela ei tee päätöstä kansaneläkkeestä ennen kuin hakijan ansioeläke- ja muut kansaneläkettä vähentävät korvaukset ovat selvillä. Mm. Suomesta saadut erilaiset eläkkeet, elinkorot, liikennevakuutuksen ja sotilasvammalain mukaiset eläkkeet ja korvaukset pienentävät kansaneläkettä. Kansaneläkettä pienentävät myös ulkomailta saadut eläkkeet ja korvaukset, lukuun ottamatta EU/Eta-maista myönnettyjä lakisääteisiä eläkkeitä, jotka perustuvat henkilön omaan asumis- tai vakuutusajankautaan. Toisin sanoen Ruotsista maksettu ATP- tai kansaneläke ei pienennä Suomen kansaneläkettä, mutta mm. Ruotsin työmarkkinasopimukseen perustuvat eläkkeet puolestaan pienentävät Suomen kansaneläkettä.

Suomen kansaneläkkeen maksaminen perustuu kansaneläkelakiin 8.6.1956/347, kansaneläkeasetukseen 7.12.1956/594, lakiin kansaneläkeindeksistä 1.6.2001/456 ja

näihin säädöksiin mahdollisesti myöhemmin tehtyihin muutoksiin sekä valtioneuvoston päätökseen kuntien ryhmyksestä kansaneläkkeen maksamista varten 16.12.1999/1182. Lainsäädäntö koskettaa kaikkia tasapuolisesti, eikä sillä voida suosia yhtä ryhmää.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti kehottaa puhemiehistöä ja sihteeristöä jatkamaan ulkosuomalaisten eläke-etuuksien edunvalvontaa puuttumalla mahdollisiin epäkohtiin ja pyrkimällä ennaltaehkäisemään niiden syntymistä.

48. Ulkosuomalaisseniorityön yhdyshenkilöt

Suomi-Seura ry:n tukihenkilöverkosto toimii 23 maassa ja käsittää 41 keskustukihenkilöä ja satoja paikallisia tukihenkilöitä. Tukihenkilöitten puoleen voivat kääntyä myös seniori-ikäiset. Tukihenkilötoiminta perustuu vapaaehtoistyön periaatteelle ja sen osana toimivat myös ystäväverkot Saksassa ja Iso-Britanniassa. Vanhustyön kartoittamista on tehty esim. Hampurin Merimieskirkon sosiaalikirjaston toimista. Ruotsissa suomenkielisestä vanhustenhoidosta on Ruotsin sosiaalivaltio (socialstyrelsen) tehnyt kattavan selvityksen vuonna 2001 (Äldreomsorg för finsktalande i Sverige).

Eri puolilla maailmaa suomalaisyhteisöt ovat järjestäneet suomalaissenioreiden auttamisen eri tavoin. Kanadassa, Yhdysvalloissa, Australiassa ja Ruotsissa toimivat Suomi-kodit sekä niiden yhteydessä tarjottavat vapaaehtoispalvelut. Näissä maissa toimii myös muita suomalaisille senioreille sosiaalipalveluja tarjoavia yhteisöjä. Suomi-Seura ry:n seniorineuvonta on vuodesta 1997 ylläpitänyt ja päivittänyt rekisteriä ulkosuomalaisille tarjottavista senioripalveluista ja Suomi-kodeista eri puolilla maailmaa.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti kehottaa ulkosuomalaisyhteisöjä tutkimaan mahdollisuuksia omien alueittensa seniorityön yhteyshenkilön nimeämiseksi. Lisäksi ulkosuomalaisparlamentti kehottaa puhemiehistöä ja sihteeristöä jatkamaan ulkosuomalaisseniorityöhön suunnattujen harjoitteluohjelmien ja projektien seurantaa ja pyrkimään tarkoituksenmukaisten ja tarpeellisten ulkosuomalaisvanhustenhoidtomallien kehittämiseen ja toteuttamiseen.

KANSALAIUUSSASIOITA KOSKEVAT PÄÄTÖSLAUSELMAT

49. Ulkosuomalaisen kaksoiskansalaisuusilmoitus Suomessa käynnin yhteydessä

Uuden kansalaisuuslain voimaantulosta lähtien ulkomailla asuvat entiset Suomen kansalaiset ovat saaneet tehdä ilmoituksen Suomen kansalaisuuden palauttamiseksi vain ulkomailla Suomen edustustojen välityksellä. Ulkomaalaisvirasto ja muut viranomaiset Suomessa eivät ota vastaan henkilökohtaisia ilmoituksia. Tämä kohtelu koetaan syrjintänä verrattuna Suomessa asuvien ulkomaalaisten tai Suomen nykyisten kansalaisten saamaan viranomaispalveluun.

Kansalaisuuslain 44 §:ssä sanotaan, että ”laissa tarkoitettu hakemus ja ilmoitus jätetään henkilökohtaisesti sen kihlakunnan poliisilaitokselle, jonka toimialueella hakijalla on kotikunta. Hakemus Suomen kansalaisuudesta vapautumiseksi, 26 ja 27 §:ssä tarkoitettu ilmoitus lapsesta ja ottolapsesta sekä 29 §:n 2 momentissa tarkoitettu ilmoitus voidaan jättää myös asianomaiseen Suomen diplomaattiseen edustustoon, konsulaattiin tai kunniakonsulaattiin”. Lisäksi 61 §:ssä todetaan, että ”Sen lisäksi, mitä 44 §:ssä säädetään, 58—60 §:ssä tarkoitettu ilmoitus voidaan jättää myös asianomaiseen Suomen diplomaattiseen edustustoon, konsulaattiin tai kunniakonsulaattiin. Edustustoon ilmoitus voidaan myös lähettää postitse”.

Joka maassa ilmoitusta ei voi lähettää postitse. Esimerkiksi Rooman edustuston internet-sivuilla on ohjeena, että ”Ilmoitus jätetään henkilökohtaisesti Rooman suurlähetystyön tai Milanon kunniapääkonsulaattiin..... Poikkeustapauksissa ilmoitus on mahdollista myös lähettää postitse sopimalla siitä erikseen suurlähetystyön tai kunniapääkonsulaatin kanssa. Tällainen menettely on tarkoitettu ensisijaisesti sellaisille Italiassa asuville ulkosuomalaisille, jotka eivät pitkien matkojen vuoksi voi henkilökohtaisesti asioida edustustossa tai konsulaatissa.

Postitse toimitettujen ilmoitusten liitteiden valokopiot tulee todistuttaa oikeaksi esim. italialaisissa kunnanvirastoissa tai notaarilla.”

Useille ulkosuomalaisille edustustot ovat hankalan matkan päässä ja postitse tehtävät ilmoitukset vaativat eri järjestelyjä ja lisäkustannuksia. Toisaalta juuri sellaiset ulkosuomalaiset, jotka ovat kaksoiskansalaisuudesta kiinnostuneita, käyvät usein Suomessa, jolloin ilmoituksen hoitaminen poliisilaitokselle henkilökohtaisesti olisi sujuvinta. Kansalaisuuslain 44 §:ään voitaisiin tehdä seuraava lisäys jonka mukaan ilmoituksen voisi jättää tarvittavine liitteineen myös Suomessa poliisiviranomaiselle.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti esittää, että sisäasiainministeriön esityksestä valtioneuvosto päättää asetuksella lisätä lakiin kohdan, jossa sallitaan kansalaisuusilmoituksen jättöpaikaksi edustustojen, konsulaattien ja kunniakonsulaattien lisäksi myös Suomessa toimiva poliisiviranomainen. Lain siirtymäaika on enää kolmisen vuotta, joten toimiin on ryhdyttävä pikaisesti.

50. Kansalaisuus myös isovanhempien suomalaisuuden perusteella

Uusi kansalaisuuslaki tuli voimaan 1.6. 2003. Se sallii monikansalaisuuden ja kansalaisuuden palauttamisen entisille Suomen kansalaisille ja heidän lapsilleen sekä näiden ala-ikäisille lapsille. Viiden vuoden siirtymäaikana Suomen kansalaisuuden voi saada takaisin ilmoituksella. Näiden hakijoiden määrä on huomattavasti odotettua pienempi. Kansalaisuusilmoituksia on tullut helmikuuhun 2005 mennessä noin 3500. Nykyisen kansalaisuuslain 60 § alkaa seuraavasti:

”Ulkomaalainen, joka on täyttänyt 18 vuotta, saa Suomen kansalaisuuden ilmoituksesta, jos hänen:

- 1) vanhempansa on saanut Suomen kansalaisuuden muulla tavoin kuin kansalaistamalla; ja
- 2) vanhempansa oli Suomen kansalainen tämän lain tullessa voimaan taikka jos vanhempi on ennen tämän lain voimaantuloa kuollut, mutta oli kuollessaan Suomen kansalainen; tai
- 3) vanhemmallaan olisi oikeus saada Suomen kansalaisuus 1 momentin nojalla taikka jos kuolleen vanhemman osalta 1 momentin edellytykset Suomen kansalaisuuden takaisin saamiseksi täyttyisivät.”

Lakiin tulisi tehdä muutos niin, että se mahdollistaisi Suomen kansalaisuuden saamisen myös niille, joiden isovanhemmat ovat olleet Suomen kansalaisia. Samoin sen tulisi antaa niille ulkomaalaisille kansallisuudeltaan suomalaisille, joiden vanhemmat tai isovanhemmat ovat saaneet Suomen kansalaisuuden hakemuksesta, mahdollisuus saada Suomen kansalaisuus. Seuraavassa on esitelty, miten lakia voitaisi muuttaa. Muutoskohdat on alleviivattu:

Ulkomaalainen, joka on täyttänyt 18 vuotta, saa Suomen kansalaisuuden ilmoituksesta, jos hänen:

- 1) vanhempansa tai isovanhempansa on saanut Suomen kansalaisuuden muulla tavalla kuin kansalaistamalla; tai vanhempansa tai isovanhempansa on kansallisuudeltaan suomalainen ja saanut Suomen kansalaisuuden kansalaistamalla; ja
- 2) vanhempansa tai isovanhempansa oli Suomen kansalainen tämän lain tullessa voimaan taikka jos vanhempi tai isovanhempi on ennen tämän lain voimantuloa kuollut, mutta oli kuollessaan Suomen kansalainen; tai
- 3) vanhemmallaan tai isovanhemmallaan olisi oikeus saada Suomen kansalaisuus 1 momentin nojalla taikka jos kuolleen vanhemman tai isovanhemman osalta 1 momentin edellytykset Suomen kansalaisuuden takaisin saamiseksi täytyisivät.

Mikäli mom.1:ssä ehdotetun mukainen alun perin kansallisuudeltaan suomalaisen ja kansalaistamalla Suomen kansalaisuuden saaneen henkilön jälkeläinen saa kansalaisuuden, merkitsee se, että monet entisen Neuvostoliiton alueella yhä asuvat Suomeen tulleiden inkeriläisten jälkeläiset voivat saada Suomen kansalaisuuden.

Uusi laki sallii aina kansalaisuuden lapselle, jonka a) äiti on Suomen kansalainen, b) isä on Suomen kansalainen ja aviossa lapsen äidin kanssa tai c) isä on Suomen kansalainen ja lapsi on syntynyt Suomessa ja miehen isyys vahvistettu. Tätä ei siten kansalaisuuslain 60 §:n määräaikaisuus sido.

Muutos alentaisi Suomen kansalaisuuden hakemisen kynnystä ja antaisi mahdollisuuden Suomen kansalaisuuden saamiseen myös niille kansallisuudeltaan suomalaisille, joiden vanhemmat tai isovanhemmat saivat kansalaisuuden aikoinaan hakemuksesta. Lain muuttaminen lisäisi siis kansalaisuuden hakijoiden määrää, mikä olisi pitemmän ajan kuluessa hyödyllistä myös Suomen valtiolle mm. väestön ikääntymiseen liittyviä väestöpoliittisia ongelmia ratkottaessa.

Kansalaisten ja juurien yhtenäisyyden vaaliminen voi olla merkityksellistä valtioille, mm. Irlanti on onnistuneesti käyttänyt muualla asuvia kansalaisiaan maansa hyväksi.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti esittää, että sisäasiainministeriö ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin lain muuttamiseksi siten, että nykyiseen lakitekstiin tehdään muutos tai lisäys kansalaisuusilmoituksella saatavan kansalaisuuden kriteerien laajentamisesta vanhempien ohella myös tapauskohtaisesti isovanhempiin.

51. Inkerinsuomalaisten suomalaisen syntyperän käsittely

Inkerinsuomalaisten suomalaisen syntyperän käsittely tapahtuu Ulkomaalaisvirastossa, joka ulkomaalaislain ”vakiintuneen soveltamiskäytännön mukaan” ei hyväksy vuonna 1990 tai sen jälkeen myönnettyjä todistuksia riittäväksi osoitukseksi henkilön suomalaisesta syntyperästä. Ulkomaalaislaissa ei mainita vuotta 1990 eikä sen jälkeistä kautta millään tavalla.

Ko. vakiintunut soveltamiskäytäntö rikkoo myös kansainvälistä sopimusta. Haagin konvention (allekirjoitettu 1961, kansainvälinen voimaantulovuosi 1965, voimaantulo

Suomessa 1985), jonka noudattamiseen Venäjä ja Suomi ovat sitoutuneet, mukaan viranomaisten laillisesti myöntämät asiapaperit, kuten esim. syntymä-, avioliitto- yms. todistukset (artikla 1.), hyväksytään kaikissa konvention allekirjoittaneissa maissa eivätkä ne tarvitse erikoista rinnastamista (laillistamista) sitoutuneissa maissa (artikla 2.). Laillistaminen tarkoittaa (tässä tapauksessa Suomen) lähetystön tai edustuston todistusta asiakirjan allekirjoituksen oikeellisuudesta ja missä ominaisuudessa allekirjoittanut on toiminut sekä tarvittaessa asiakirjan sinetin tai leiman. Asiakirjojen sisällön oikeellisuuteen ei puututa.

Ulkomaalaislain (301/2004) 48 § 4 mom. mukaan (aikaisemmin 18 a § 5 mom., ulkomaalaislaki 511/1996) suomalainen syntyperä tulee osoittaa alkuperäisin asiakirjoin tai, jos tämä ei ole mahdollista, muutoin luotettavalla tavalla.

Ulkomaalaisviraston (UVI) mukaan inkerinsuomalaisten todistukset ovat sinänsä virallisia ja laillisesti myönnettyjä, mutta ne eivät hyväksyttävästi ole osoittaneet hakijan ulkomaalaislain tarkoittamaa suomalaista alkuperää. UVIn mukaan Venäjän viranomainen ei todistusta antaessaan ole voinut tutkia hakijan ulkomaalaislain tarkoittamaa suomalaista syntyperää ja joissakin tapauksissa todistus on saatettu antaa hakijan antaman ilmoituksen tai pyynnön mukaisesti.

Ongelmana on se, että useilta inkerinsuomalaisilta on sodan aikana hävinnyt alkuperäinen syntymätodistus, he ovat joutuneet jostakin syystä vaihtamaan passinsa jne. Ihmisillä on myöhemmin saatuja todistuksia, joita ei Ulkomaalaisvirastossa hyväksytä oikeiksi.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti pitää inkeriläisiin sovellettua käytäntöä olla hyväksymättä vuoden 1990 jälkeen annettuja todistuksia vääränä ja inkerinsuomalaisia syrjivänä. Viranomaisia kehoitetaan korjaamaan tilanne ja noudattamaan sekä kansainvälisiä velvollisuuksia että Suomen lainsäädäntöä inkerinsuomalaisten suomalaisen syntyperän todistusten käsittelyssä.

52. Kansalaisuusilmoitusmaksun hinta

Hyväksyessään uuden kansalaisuuslain eduskunta tunnusti, että ulkosuomalaiset kuuluvat suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomen kansalaisuus on siten heille subjektiivinen oikeus, kuten se on myös Suomessa asuville suomalaisille. Monet ulkosuomalaiset haluaisivat ottaa takaisin Suomen kansalaisuuden ja saada siten kaksoiskansalaisuuden. Esteenä varsinkin eläkeläisille on kuitenkin korkea hinta.

Uuden kansalaisuuslain astuessa voimaan kansalaisuusilmoituksen hinta nousi sadasta eurosta kolmeen sataan euroon. Ulkosuomalaisparlamentin esityksestä maksua on hieman laskettu; ulkomaalaisvirasto perii kansalaisuusilmoituksesta 240 euroa ja sotalapsilta 100 euroa.

Ulkomailla toimivat edustustot tekevät alustavan tarkistuksen todistusten ja liitteiden oikeellisuudesta ja riittävydestä sekä ilmoitusmaksun maksamisesta. Edustustot usein myös opastavat lomakkeiden täyttämässä. Ulkosuomalaisvirastolta säästyy edustustojen esitöiden ansioista suuri työmäärä ja siten myös rahaa. Näistä esitöistä eivät edustustot peri maksua.

Ulkosuomalaisten mielestä on epäoikeudenmukaista ja kohtuutonta, että ulkomailla asuvat suomalaiset joutuvat maksamaan tästä oikeudesta. Myös useat suomalaiset kansanedustajat ovat ihmetelleet maksun suuruutta. Esimerkiksi Ruotsissa vastaavasta menettelystä veloitetaan vain nimellinen maksu, 50 euroa.

Valtion maksuperustelain mukaan maksu voidaan periä omakustannusarvoa alempana tai jättää perimättä, jos siihen on mm. oikeudenhoitoon perusteltua syytä. Laissa luetellaan muutkin perimättä jättämisen ehdot ja se antaa mahdollisuuden myös tulkintoihin mainitsemalla perimättä jättämisehdoissa myös ”edellä mainittuihin verrattavista syistä”.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti korostaa ulkosuomalaisten subjektiivistä oikeutta Suomen kansalaisuuteen ja esittää kansalaisuusilmoitusmaksun poistamista tai laskemista Ruotsin vastaavan maksun nykyiselle tasolle.

53. Kansalaisuusilmoitusmaksun erotus

Ulkomaalaisviraston tulisi palauttaa kaksoiskansalaisuusmaksun erotus niille, jotka jo maksavat 300 euroa vs. 240 euroa.

Ulkosuomalaiset ovat alusta lähtien pitäneet 300 euron maksua kansalaisuusilmoituksesta liian kalliina. Asiaa käsiteltiin Suomen viranomaisten taholla. Alennus annettiin vain erikoisryhmille. Neuvottelujen kielteisen tuloksen jälkeen monet päättivät vihdoinkin tehdä ilmoituksen.

Nyt kun maksu on alennettu 240, toivotaan erotuksen palauttamista kansalaisille.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti toteaa, ettei aloite anna aihetta toimenpiteisiin.

TIEDOTUSASIOITA KOSKEVAT PÄÄTÖSLAUSELMAT

54. Venäjänkielinen palsta Suomen Siltaan

Suomi-Seura ry:n jäsenlehti Suomen Silta ilmestyy kuusi kertaa vuodessa. Lehdessä julkaistaan sen tärkeimmät artikkelit 16-sivuisessa, lehden sisällä olevassa liitteessä ruotsiksi ja englanniksi. Vuosina 1999-2004 lehdessä oli myös saksankielinen liite.

Suomen Silta lähetetään pääsääntöisesti ruotsinkielisellä liitteellä varustettuna Pohjoismaihin ja lisäksi liitteen haluaville jäsenille kautta maailman. Suomen ja Pohjoismaiden ulkopuolella asuvat saavat lehden englanninkielisen liitteen kera. Saksankielinen liite lähetettiin puolestaan saksankielisissä maissa asuville.

Suomen Sillan rahoitus pohjautuu seuran jäsenmaksuihin, lehden saamiin ilmoitustuloihin sekä työministeriön vuodesta 1989 lähtien maksamaan tukeen. Tuki perustuu siihen, että vuonna 1989 Suomen Siltaan yhdistettiin työministeriön Suomen Sanoma -lehti.

Työministeriön tuki käytetään lehden painatus- ja postitusmaksuihin Suomen ulkopuolelle menevien lehtien osalta. Lisäksi tukea voidaan käyttää viranomaistiedotukseksi katsottavien artikkelien käännöksiin.

Työministeriön myöntämää tukea on viime vuosina supistettu rajusti työministeriön omien säästötarpeiden takia. Siten vuonna 2005 lehden saama tuki on enää hieman alle puolet vuoden 2002 tasosta, mistä lähtien tukea on vähennetty.

Työministeriön tuen voimakkaan laskun takia Suomi-Seura ry:n oli pakko vuoden 2005 alusta lähtien lopettaa saksankielisen liitteen julkaiseminen, koska lehden kustannuksia oli supistettava. Lisäksi saksankielinen liite toi ilmestymisvuosinaan seuraan vain varsin niukasti uusia jäseniä, joiden jäsenmaksuista saatu tulo ei kattanut liitteen kustannuksia.

Mahdollisen venäjänkielisen palstan tai venäjänkielisten sivujen lukijamäärä olisi huomattavasti pienempi kuin lopetetun saksankielisen liitteen, eikä jäsenmäärän kertymä venäjänkielisiltä alueilta ole myöskään todennäköisesti riittävä kustannusten kattamiseen. Lehden pienentyneistä tuloista johtuen Suomen Sillan sivumäärää ei ole myöskään mahdollista kasvattaa. Siksi Suomi-Seura ry:llä ole ainakaan toistaiseksi mahdollisuuksia ryhtyä julkaisemaan erillistä venäjänkielistä liitettä tai edes antaa lehden vähäisestä sivumäärästä omia sivuja muunkielisille artikkeleille eikä ylipäätään kasvattaa lehden kielivalikoimaa.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti toteaa, ettei aloite aiheuta ainakaan toistaiseksi toimenpiteitä, koska Suomi-Seura ry:n ei ole taloudellisesti mahdollista ryhtyä julkaisemaan venäjänkielistä palstaa Suomen Silta -lehdessä.

Ulkosuomalaisparlamentti pyrkii sen sijaan vaikuttamaan opetusministeriöön, jotta se nostaisi ulkosuomalaismedialle kohdistettujen apurahojen määrärahaa sekä vetoamaan Suomen Sillalle myönnetyn valtion tuen lisäämiseen nykytasosta.

55. Ulkosuomalaislehtien ja nettisivujen hyväksikäyttö ja tukeminen

Suomen valtiovallan ja viranomaisten ulkosuomalaisille kohdistama tiedotus hoidetaan pääasiassa Suomen ulkomaanedustustojen, ulkosuomalaislehtien ja Suomi-Seura ry:n Suomen Silta -lehden välityksellä.

Ulkosuomalaislehtien ja Suomen Sillan välityksellä tiedotetaan muun muassa Suomen vaaleista ja äänestyspaikoista ulkomailla. Suomen Sillassa ja Suomi-Seuran kotisivulla julkaistavassa ja sähköpostitse maksutta saatavilla olevassa Suomen Sillan Uutisviikossa tiedotetaan esimerkiksi lakimuutoksista, eläkeasioista, asevelvollisuudesta ja kaksoiskansalaisuuteen liittyvistä asioista. Monet ulkosuomalaislehdet käyttävät jatkuvasti Suomen Sillan Uutisviikon välittämiä uutisia. Lisäksi Suomi-Seura toimittaa tilanteen vaatiessa esimerkiksi kiireellisiä tiedotteita tai uutisia suoraan ulkosuomalaisille tiedotusvälineille ja Uutisviikon tilaajille.

Valtioneuvostolla ja viranomaisilla, esimerkiksi Verohallituksella, Kansaneläkelaitoksella, Ulkomaalaisvirastolla ja Puolustusvoimilla on nykyisin erinomaiset internet-sivustot, joilla on suuri määrä tietoa ja uutisia.

Valtiovallan maksullista tiedottamista ulkosuomalaistiedotusvälineissä käsiteltiin ulkosuomalaisparlamentin vuoden 2002 istunnossa. Tuolloin valtioneuvoston asiantuntijat totesivat, ettei ajatus, jonka mukaan valtioneuvosto, ministeriöt tai virastot ostaisivat ilmoitustilaa ulkosuomalaisista tiedotusvälineistä ole nykyisen käytännön mukainen. Kyseessä on kuitenkin ulkosuomalaisia palveleva viranomaistiedotus. Viime vuosina kuitenkin Suomen ulkomaanedustustot ovat ainakin joissain maissa toisinaan ostaneet maksullista ilmoitustilaa ulkosuomalaislehdistä.

Ulkosuomalaisten tiedotusvälineiden Suomen opetusministeriöltä saaman tuen korottamista on käsitelty ulkosuomalaisparlamentin istunnoissa vuosina 2000 ja 2002. Vuonna 2000 ulkosuomalaisparlamentti kehotti päätöslauselmassaan numero 41 ulkosuomalaisparlamentin sihteeristöä ja puhemiehistöä vetoamaan opetusministeriöön

kyseisten määrärahojen korottamiseksi. Ulkосуomalaisia kehoitettiin myös tukemaan itse alueensa suomalaislehdistöä tilaamalla niiden vuosikertoja ja ostamalla niistä ilmoitustilaa.

Ulkосуomalaisparlamentin puhemiehistö on ottanut määrärahan korotuksen esille tapaamisissaan opetusministeriön kansliapäällikön kanssa. Vuonna 2004 Suomi-Seura ry:n kautta jaettava opetusministeriön määrärahoista myönnettävä tuki ulkосуomalaisille tiedotusvälineille kasvoi edellisvuodesta muutamalla tuhannella eurolla hieman yli 100 000 euroon. Ulkосуomalaisten tiedotusvälineiden apurahoja myönnettiin vuonna 2004 98 hakemuksen kesken. Hakijoissa oli sanomalehtiä, yhdistysten tiedotuslehtiä, radioasemia ja internet-sivustoja. Vuonna 2005 jaettavien ulkосуomalaisten tiedotusvälineiden apurahojen kokonaissumma on 103 000 euroa.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkосуomalaisparlamentti esittää, että sihteeristö ja puhemiehistö jälleen painokkaasti vetoavat opetusministeriöön ulkосуomalaisten tiedotusvälineiden apurahoihin varatun määrärahan korottamiseksi. Sihteeristöä kehoitetaan toimittamaan ajan tasalla olevat tiedot ulkосуomalaistiedotusvälineistä ja ulkосуomalaisyhdistysten internet-kotisivuista ministeriöihin ja viranomaistahoille sekä kehottamaan niitä käyttämään ulkосуomalaismediaa tiedotuskanavanaan sekä ostamaan niistä ilmoitustilaa. Ulkосуomalaisia kehoitetaan tukemaan alueensa ulkосуomalaislehdistöä tilaamalla niiden vuosikertoja itselleen ja lahjaksi sekä ostamalla niistä ilmoitustilaa.

56. Radio Finlandin lähetykset lyhytaalloilla

Yleisradiossa tehtiin vuonna 2004 pitkälle meneviä suunnitelmia Radio Finlandin perinteisten lyhyt- ja keskiaaltolähetysten lakkauttamiseksi. Jatkossa lähetyksiä voisi kuunnella vain satelliitin välityksellä tai maksullisesti internetissä. Siten YLE:n palvelut ulkomailla asuville ja oleskeleville suomalaisille supistuisivat todella tuntuvasti, koska näitä lähetyksiä kuunnellaan pääsääntöisesti juuri lyhyt- ja keskiaaltolähetyksiä vastaanottavista maailmanradioista.

Yleisradiolla on voimassa oleva sopimus nykyisten lyhyt- ja keskiaaltolähetysten lähettämisestä maailmalle vuoden 2006 loppuun saakka.

YLE Radio Finlandin maailmanlaajuisen palvelun kohderyhmä ovat noin 250 000 ulkomailla asuvaa Suomen kansalaista sekä huomattava määrä muita ulkосуomalaisia ja matkailijoita. YLE Radio Finlandin lähetykset ovat ulkосуomalaisille merkittävä side Suomeen niin tiedotuskanavana kuin tunnesiteiden takia. Radio Finland pitää yllä ulkосуomalaisten yhteyttä Suomeen, tukee suomalaisen kulttuurin harrastusta ulkomailla sekä suomen ja ruotsin kielen säilymistä ulkосуomalaisten ja heidän jälkeläistensä keskuudessa.

Useissa maissa ulkoasiainhallinto vastaa ulkomaille suunnatun radiotoiminnan kustannuksista. Joissain maissa rahoitus perustuu osittain lupamaksuihin ja osittain muihin rahoituslähteisiin, jopa mainontaan. Joissakin maissa on määritelty prosenttiosuus, joka käytetään nimenomaan ulkomaille suunnattuihin palveluihin.

Maksulliset mobiilipalvelut tai internet eivät ole lähetysten jatkamiseen oikea ratkaisu.

Mobiilipalvelujen käyttö on kallista. Monissa maissa internet-yhteydet eivät ole vielä tarpeeksi kehittyneitä lähetysten vastaanottamiseen, ja monet ikääntyneet ulkосуomalaiset eivät aio hankkia internetiä. Myöskään ulkomailla matkailavat ja tilapäisesti oleskelevat, esimerkiksi lyhyillä työkomennuksilla olevat henkilöt, eivät pääsääntöisesti pystyisi

lähetyksiä kuuntelemaan, kun nyt maailmanradio kulkee vaivatta heidän mukanaan maailmalla.

Suomi-Seura ry on saanut ulkosuomalaisilta suuren määrän yhteydenottoja, joissa ollaan huolestuneita YLE:n ulkomaanlähetysten tulevaisuudesta.

Ulkosuomalaisparlamentti ja Suomi-Seura ry ovat jo vuosia vedonneet Yleisradioon Radio Finlandin perinteisten lähetysten turvaamiseksi. Radio Finlandin lähetysten turvaaminen on ollut aloitteena jokaisessa ulkosuomalaisparlamentin istunnossa. USP:n puhemiehistö on myös useita kertoja keskustellut Yleisradion radiotoimialan johdon kanssa lyhyt- ja keskiaaltolähetysten jatkamisen tarpeellisuudesta. Vuonna 2004 sihteeristön laatima yleisönosastokirjoitus Radio Finlandin perinteisten lähetysten puolesta julkaistiin lukuisissa Suomen suurimpiin kuuluvissa sanomalehdissä.

Vuoden 2004 lopussa ulkosuomalaisparlamentti ja Suomi-Seura ry järjestivät maailmanlaajuisen vetoomuskampanjan lyhyt- ja keskiaaltolähetysten jatkamisen puolesta. Kuukauden aikana vetoomuskampanjaan osallistui noin 15 000 ulkosuomalaista, joiden mielestä Yleisradion tulee edelleenkin tarjota ulkosuomalaisille julkisen palvelun vaihtoehto kalliiden matkaviestimen rinnalla. Ulkosuomalaisten vetoamukset luovutettiin Yleisradion hallintoneuvoston puheenjohtajalle Mika Lintilälle eduskunnassa 8. helmikuuta 2005. Tapaamisessa puheenjohtaja Lintilä totesi, että ulkomaanlähetykset tulevat jatkumaan vuoden 2006 jälkeen jossakin muodossa, ja tällä hetkellä Yleisradiossa selvitetään erilaisia vaihtoehtoja.

Lyhytaaltolähetykset leviävät kaikkialle ja ovat riippumattomia paikallisista viestimistä kuuntelualueella. Lisäksi niiden vastaanotto on käyttömaksutonta, mikä on suuri ero maksulliseen matkaviestintään. Yleisradion tulisikin tarjota julkisen palvelun vaihtoehto kaupalliselle matkapuhelinviestinnälle, niin jakelussa kuin tuotannossa.

Ulkomaanlähetykset on sektori, jolla Yleisradiolla on edelleen lähes monopoli. Yleisradion toiminnan supistukset onkin suunnattava sektoreille, joilla on myös kaupallista mediaa, joka voi osittain kompensoida Yleisradion supistukset. Ulkosuomalaisilla ei sen sijaan ole vaihtoehtoa Yleisradion palvelulle.

Yleisradion on pysyttävä kehityksessä mukana ja hankittava käyttöönsä myös digitaalisia kaukolähetyspalveluja. Digitaaliset kaukolähetykset (DRM-standardi) tarjoavat paremman äänenlaadun kuin perinteiset lyhytaaltolähetykset. DRM-lähetykset palauttavat vapaasti etenevän radion kilpailukyvyyn myös vaativien kuuntelijoiden parissa.

Seppo Niemelän vetämä julkisen palvelun tehtävää pohtinut toimikunta (Televisiotoiminta ja Yleisradio Suomessa 2010 -työryhmä) ei syventynyt ulkosuomalaisten palveluihin, eikä sen kannanotto asiassa ole kattava.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti kehottaa puhemiehistöä ja sihteeristöä vetoamaan edelleen Yleisradioon, jotta se jatkaisi ja kehittäisi vapaasti etenevän radion maailmanlaajuista suomen- ja ruotsinkielistä jakelua mobiili- ja internet-lähetysten rinnalla. Ulkomaanlähetyksissä Yle Radio Finland ei saa keskittyä vain tiedonvälitysohjelmiin, vaan niiden tulee edelleen tarjota myös muun muassa lastenohjelmia, viihdettä, urheilua ja hartausohjelmia sekä ulkosuomalaisten erityisohjelmia. Baltiaan suunnattu ohjelmisto on palautettava yhtä monipuoliseksi kuin tarjonta muualle maailmaan.

Puhemiehistöä ja sihteeristöä kehoitetaan vetoamaan Yleisradioon, jotta se pysyisi kehityksessä mukana ja hankkisi käyttöönsä myös digitaalisia kaukolähetyspalveluja (DRM-standardi), jotka tarjoavat paremman äänenlaadun kuin

perinteiset lyhytaaltolähetykset ja palauttavat vapaasti etenevän radion kilpailukyvyyn myös vaativien kuuntelijoiden parissa.

57. Suomi-koulujen tunnetuksi tekeminen Suomessa

Suomen kielen täydentävää opetusta varten perustettuja niin sanottuja Suomi-kouluja toimii nykyisin noin 150 kautta maailman, ja oppilaita niissä on noin 3 500. Suomen valtion myöntämää tukea saa kouluista yli 130.

Suomi-kouluissa opetetaan suomea sitä toisena kielenä tai äidinkielenään puhuville lapsille, joiden toinen tai molemmat vanhemmat ovat syntyperältään suomalaisia. Koulut tukevat lasten suomen kielen ja kulttuurin oppimista tai kielitaidon säilyttämistä. Opetusta on yleensä kerran viikossa parin tunnin ajan. Toimintatavat vaihtelevat suomenkielisestä askartelusta opetussuunnitelmapohjaiseen kielenopetukseen. Opetukseen sisältyvät myös esimerkiksi suomalaiset juhlapyhät ja suomalainen kulttuuriperinne.

Useimmiten kouluja ylläpitää vanhempien perustama yhdistys, kirkollinen yhdistys, paikallinen Suomi-seura tai vastaava.

Ruotsin kielen opetukseen osallistutaan yleensä Ruotsin valtion ylläpitämissä vastaavissa kielikouluissa. Opetushallitus voi maksaa avustusta suomalaisoppilaan osuuteen myös Ruotsin valtion tukemalle kielikoululle.

Opetushallitus myöntää harkinnanvaraista valtionavustusta koulujen toimintaan: opettajien palkkauskuluihin (noin 2/3 kuluista) sekä harkinnan mukaan tilavuokriin ja oppimateriaalin hankintakuluihin. Myös lukukausimaksuja peritään kulujen kattamiseksi. Taloudellisen tuen lisäksi Opetushallitus tukee Suomi-kouluja esimerkiksi järjestämällä vuosittain kaksi-kolme päiväisiä koulutustilaisuuksia Suomi-koulujen opettajille.

Erityistä Suomen kouluihin suunnattua tiedotuskampanjaa Opetushallitus ei ole Suomi-kouluista toistaiseksi järjestänyt, mutta Opetushallituksen kotisivuilla www.oph.fi esitellään Suomi-koulujen toimintaa omassa osiossaan. Opetushallitus on tukenut Suomi-kouluja tuntuvasti jo tähän asti, ja määrärahaan on vaikea saada lisäystä tiukan budjettikurin aikana.

Suomi-koulujen opettajien koulutuspäivillä 2002 Suomen tietotoimiston (STT) toimittaja teki Suomi-kouluista laajan artikkelin, joka julkaistiin useissa maakuntalehdissä kautta Suomen. Myös Opetushallituksen Spektri-lehdessä on kerrottu Suomi-kouluista.

Suomi-Seuran neuvontapalvelu esittelee myös Suomi-koulujen toimintaa neuvoessaan ulkomaille muuttavia henkilöitä. Tietoa Suomi-kouluista jakavat myös muun muassa Suomi-Seuran maailmalla olevat tukihenkilöt ja Suomen ulkomaanedustustot.

Saksassa asuva opettaja Maila Eichhorn on parhaillaan selvityshenkilönä kartoittamassa Suomi-koulujen toimintaedellytyksiä. Selvityshenkilö toimii yhteistyössä Opetushallituksen kanssa, ja opetusministeriö on asettanut hänen työtään varten tukiryhmän. Osana kartoitusta selvitetään suomen ja ruotsin kielen kerhojen näkyvyyttä Suomessa, tavoitettavuutta maailmalla sekä tähän liittyvää tiedotustoimintaa. Tarkoituksena on lisätä kerhojen näkyvyyttä ja nostaa niiden profiilia. Selvitystyön määräaika on 30.9.2005. Seuraava Suomi-koulujen opettajien koulutustapahtuma järjestetään Helsingissä 3.-5.8.2005, jonka yhteydessä lienee mahdollista myös keskustella opetushallituksen edustajien kanssa erilaisista keinoista tiedottaa Suomi-kouluista.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti kehottaa Opetushallitusta miettimään keinoja tiedottaa Suomi-kouluista Suomen peruskoulujen ja lukioiden opettajille. Myös sihteeristöä

kehotetaan tehostamaan tiedotusta Suomi-kouluista erityisesti Suomen tiedotusvälineissä ja oman neuvontapalvelunsa sekä maailmalla olevien tukihenkilöidensä avulla.

58. Ohjevihkonen ulkosuomalaisille verotus- ja oikeusasioista

Suomalaisia asuu joka puolella maailmaa: yksistään Suomi-Seura ry:llä on jäseniä yli 70 maassa. Kattava perintö- ja muun verotuksen tilannekartoitus Suomen ja muiden maiden välillä olisi suunnaton ja myös jatkuva työrupeama jo pelkästään lakimuutosten takia.

Suomen verotus- ja eläkeasioista on runsaasti tietoa saatavana muun muassa internetistä, Verohallituksesta, Veronmaksajain keskusliitosta, Kansaneläkelaitoksesta (Kela), Eläketurvakeskuksesta ja keskitetysti Suomi-Seura ry:n neuvontapalvelusta. Esimerkiksi Verohallituksen internet-sivuilla on paljon ulkosuomalaisia koskevaa tietoa verotuksesta. Kansaneläkelaitoksella on erillinen Ulkomaan yksikkö, joka neuvoo ulkomailla asuvia suomalaisia.

Suomella on yli 60 kahdenkeskistä verosopimusta eri maiden kanssa. Verosopimukset on esitelty Valtion säädöstietopankissa Finlexissä, joka on internetissä osoitteessa <http://www.finlex.fi/sopimukset>

Veronmaksajain keskusliitto on julkaissut useita verotusta selvittäviä kirjoja, joita se myös päivittää.

Valtiovarainministeriö ei tiedota Suomen verotuksesta, vaan tehtävä kuuluu verohallinnolle.

Internetissä on toukokuussa 2005 avattu Nordisk eTax –portaali luonnollisille henkilöille, joilla on tuloa tai varallisuutta toisessa Pohjoismaassa. Portaalista saa kuudella kielellä verotietoa jokaisesta Pohjoismaasta. Palvelu on osoitteessa www.nordisketax.net

Suomi-Seura ry neuvoo jäseniään muun muassa verotus-, eläke-, perintö- ja kaksoiskansalaisuusasioissa. Seuran neuvontapalvelua täydentää kolmen juristin tarjoama juridinen neuvonta, jonka osa-alueet ovat perhe- ja jäämistöoikeudelliset asiat, sosiaaliturvaan liittyvät asiat sekä kansainvälistä yritys- ja henkilöverotusta sekä kansainvälisiä sopimuksia koskevat asiat. Seuran jäsenet saavat puolen tunnin ilmaisen konsultaation kyseisten sopimusjuristien kanssa. Neuvontapalvelusta on saatavana muun muassa Kelan ja Eläketurvakeskuksen esitteitä.

Suomi-Seura ry:n jäsenlehdessä Suomen Sillassa julkaistu artikkeleita muun muassa ulkosuomalaisen osakesäästäjän verotuksesta, lahja- ja perintöverotuksesta eri maiden välillä sekä ulkomaille muuton vaikutuksesta pääomatulojen verotukseen. Lehden neuvontapalstalla vastataan lukijoiden lähettämiin kysymyksiin. Lisäksi Suomen Sillan Uutisviikossa tiedotetaan ulkosuomalaisia koskevista lakimuutoksista ja vastaavista asioista. Uutisviikon voi tilata ilmaiseksi omaan sähköpostiosoitteeseen tai lukea seuran kotisivulta www.suomi-seura.fi.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti kehottaa ulkosuomalaisia hakemaan tietoa muun muassa perintö-, eläke- ja verotusasioista esimerkiksi internetin ja Suomi-Seura ry:n neuvontapalvelun avulla tai pyytämään materiaalia kyseisiltä viranomaisilta. Sihteeristöä kehoitetaan jatkamaan tiedottamista ulkosuomalaisia koskevista perintö-, eläke- ja verotusasioista seuran jäsenlehden Suomen Sillan, Suomen Sillan

Uutisviikon ja ulkosuomalaistiedotusvälineiden kautta sekä pitämään saatavilla olevan tiedotusmateriaalinsa mahdollisimman täydellisenä. Seuraavaan ulkosuomalaisparlamentin täysistuntoon mennessä selvitetään mahdollisuudet laatia selkokieliset linjaukset menettelytavoista perintö- ja muuhun verotukseen, eläkkeisiin ja avioeroihin liittyvissä tilanteissa. Ensisijaisesti kiinnitetään huomiota siihen, minkä maan lainsäädäntöä kulloinkin noudatetaan.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN TALOUSASIOITA KOSKEVAT PÄÄTÖSLAUSELMAT

59. Tilit ja budjetti talousvaliokunnalle

Ulkosuomalaisparlamentin rahoitus tulee kokonaisuudessaan Suomi-Seuran varoista. Suomi-Seura erittelee tileissään eri toiminnoista aiheutuneet kustannukset, joista ulkosuomalaisparlamentti on kustannuspaikalla 501. Seuran toimisto laatii vuosittain talousarvioesityksen Suomi-Seuran johtokunnalle, joka on vastuussa seuran tileistä. Seuran johtokunta on valtuuttanut toiminnanjohtajan selvittämään ulkosuomalaisparlamentin talousvaliokunnalle Suomi-Seuran tilejä ulkosuomalaisparlamentin osalta.

Ulkosuomalaisparlamentin päätöslauselman 58/2000 mukaan Suomi-Seura ry. jatkaa tulevinakin vuosina ulkosuomalaisparlamentin tukemista ja esittää vastaisuudessakin selvityksen parlamentin menoista talousvaliokunnalle. Lisäksi päätöslauselmassa 50/2002 todetaan, että ulkosuomalaisparlamentin menot ovat vuositasolla noin 100 000 euroa, joka Suomi-Seuran taloudessa edustaa hyvin huomattavaa osaa. Ulkosuomalaisparlamentti kehotti opetusministeriötä ottamaan tämän huomioon Suomi-Seuralle annettavia määrärahoja harkittaessa.

Opetusministeriön tuki Suomi-Seuralle nousi hieman vuonna 2004, ja ministeriön päätöksessä mainitaan avustuksen olevan myös ulkosuomalaisparlamentin toimintaan.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Suomi-Seura ry jatkaa ulkosuomalaisparlamentin tukemista ja esittää vastaisuudessakin selvityksen parlamentin menoista talousvaliokunnalle ja puhemiehistölle.

Matkakulujen alentamiseksi tulisi puhemiehistön hyväksyä käsikirjan ohjeistusta täydentää siten, että varapuhemiesten lentomatkakulut korvataan edullisimman matkustusluokan mukaisina.

60. Ulkosuomalaisparlamentin rahaston perustaminen

Osallistuminen Ulkosuomalaisparlamentin, USP:n, toimintaan on jäsenyhteisöille maksutonta. Käytännössä osallistumiseen kuitenkin liittyy kustannuksia, pääasiassa matkakuluja. Parlamentti ei voi tänään tukea jäsenyhteisöjen osallistumista istuntoihin rahallisesti. Laaja ulkosuomalaisedustus istunnoissa on tärkeää ulkosuomalaisparlamentin legitimitetin kannalta. Jotta kaukaa tulevien ulkosuomalaisten edustus istunnoissa olisi tulevaisuudessakin mahdollista, voisi USP:n alaisuuteen perustaa itsenäinen rahasto.

Jäsenyhteisöt voisivat anoa rahastosta matka-avustusta ennen istuntoja. Rahaston pääasiallinen tarkoitus olisi siis tukea istuntoihin osallistumista mutta rahastoa voitaisiin tulevaisuudessa käyttää myös muuhun ulkosuomalaisten tukemiseen.

Rahasto voitaisiin perustaa varoilla joita saataisiin lahjoituksista, muistolahjoituksista ja pienestä maksusta, suuruusluokassa 2-5 €, jonka kaikki istuntoon osallistujat maksaisivat. Ulkosuomalaisparlamentin 10-vuotisjuhlavuosi 2007 olisi sopiva ajankohta rahaston perustamiseen.

Ulkosuomalaisparlamentin säännöt ratifioineita yhteisöjä on yli 400. Istuntoon on viime kertoina osallistunut hieman yli 200 edustajaa. Istuntoja järjestetään 2-3 vuoden välein. Mikäli omakatteinen rahasto perustetaan, on sille luotava säännöt, joissa on mainittava rahaston nimi, miten peruspääoma on kerätty ja miten varoja kerätään, rahaston käyttökohteet, kuka rahastoa hallinnoi ja kuka käsittelee apurahapyynnöt, kuka päättää rahojen jaosta, miten rahaston kirjanpito hoidetaan, miten rahasto voidaan purkaa ja kuka siitä voi tehdä päätöksen sekä kuka päättää jäljellä olevien varojen käytöstä purkaustilanteessa. Rahastoa ei tarvitse rekisteröidä.

Mikäli perustetaan nimikkorahasto, ei sille tarvita erillisiä sääntöjä, mutta rahaston tarkoitus on syytä mainita. Rahaston varat voisivat olla erikseen Suomi-Seuran taseessa ja niillä olisi oma kirjanpito. Selvityksen rahaston varojenkäytöstä voitaisiin antaa esimerkiksi ulkosuomalaisparlamentin talousvaliokunnalle istuntojen yhteydessä.

Istuntoon osallistujia ei voida velvoittaa maksamaan edes pientä osallistumismaksua. Vapaaehtoisen 2-5 euron maksun maksaisi arviolta puolet istuntoon osallistuvista 200 edustajasta, eli tuloja olisi 200-500 euroa / istunto.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti ei esitä rahaston perustamista. Puhemiehistön, sihteeristön ja taustajärjestöjen odotetaan hankkivan lisäselvityksiä mahdollisen rahaston perustamiseksi myöhemmin ja tarvittaessa tekemään siitä uuden aloitteen.
61. Tukea kokoontumistiloihin

USP:tä pyydetään tukemaan ulkosuomalaisjärjestöjä niiden pyrkimyksissä hankkia suurimmilla suomalaisalueilla eri maissa omia kokoontumistiloja ulkosuomalaisille.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti (USP) ei voi tukea kokoontumistilojen hankinnassa, koska sillä ei ole omia varoja lainkaan. Suomi-Seura rahoittaa ulkosuomalaisparlamentin toiminnan.

Sen sijaan Suomi-Seura jakaa ulkosuomalaisjärjestöille kahdesti vuodessa apurahoja, joiden käyttökohteet ja perusteet on nähtävillä seuran sivuilla internetissä. Seura avustaa vuosittain lähes kahtasataa ulkosuomalaisjärjestöjen hanketta. Apurahat ovat pienehköjä, sadasta eurosta muutamaan sataan euroon. Toimintamenoihin avustuksia ei myönnetä.

POLIITTISIA JA VIRALLISIA ASIOITA KOSKEVAT PÄÄTÖSLAUSELMAT

62. Euroopan parlamenttivaalien äänioikeusilmoitus ajoissa ulkosuomalaisille ja 63. EU:n yhteinen äänioikeusrekisteri

Äänioikeutettu saa samoissa europarlamenttivaaleissa äänestää vain yhdessä EU:n jäsenvaltiossa: joko kotivaltiossaan tai siinä valtiossa, jossa asuu (asuinvaltiossaan). Europarlamenttivaaleissa Suomen kansalaisella on automaattisesti äänioikeus Suomessa. Jos toisessa EU-maassa asuva Suomen kansalainen haluaa äänestää asuinmaassaan, hänen täytyy ilmoittautua äänestäjäksi kyseisessä maassa.

Kymmenentuhannet ulkomailla asuvat suomalaiset saivat vuoden 2004

Europarlamenttivaaleissa ilmoituksen äänioikeudesta kahdesta maasta: yhden Suomesta, toinen jostain muusta EU-maasta. Europarlamenttivaalit toimitetaan kussakin jäsenvaltiossa valtion kansallisen vaalilainsäädännön mukaisesti. Kaksoisäänioikeus johtui siitä, että maiden vaaliluettelot valmistuivat eri aikoihin eivätkä äänestäjät aina tiedä, minkä maan rekisteriin heidät on merkitty. Esimerkiksi jos suomalainen on äänestänyt Ruotsissa viime vaaleissa, hänellä on äänioikeus siellä, jollei hän toisin ilmoita. Samoin kävi Espanjassa asuvien suomalaisten äänestäjien. Italiassa asuvien suomalaisten oli rekisteröidyttävä 15. maaliskuuta mennessä paikalliseen äänestysrekisteriin. Vaalit toimitettiin 10. - 13.6.2004, ennakoäänestys ulkomailla oli 2. - 5.6.

Suomen Väestörekisterikeskus laatii äänioikeutetuista atk-perusteisen rekisterin (äänioikeusrekisteri) 46. päivänä ennen vaalipäivää. Tiedot perustuvat 51. päivänä ennen vaalipäivää oleviin väestötietojärjestelmän tietoihin. Jokaiselle rekisteriin otetulle postitetaan viimeistään 24. päivänä ennen vaalipäivää ilmoitus äänioikeudesta (ilmoituskortti).

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti esittää, että oikeusministeriö toimittaisi ilmoituksen mahdollisesta äänioikeudesta Euroopan parlamenttivaaleissa ulkomailla asuville äänestäjille vähintään kolme kuukautta ennen ulkomaan ennakoäänestystä. Ilmoituksen yhteydessä toimitettaisiin yleistä tietoa ulkomailla asuvien suomalaisten äänestysoikeudesta ja mahdollisista äänestyspaikoista. USP esittää lisäksi, että EU-maiden vaaliluettelot Euroopan parlamentin vaaleissa valmistuisivat EU-maissa samaan aikaan.

64. Ulkosuomalaisten äänestysmahdollisuuksien kehittäminen äänestysvilkkauden parantamiseksi

Oikeus äänestää valtiollisissa ja kunnallisissa vaaleissa ja kansanäänestyksissä on Suomen kansalaisen perusoikeus. Hallitusmuodon 11 §:n 3:n momentin mukaan julkisen vallan tehtävänä on nimenomaan edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon.

Monelle ulkomailla asuvalle Suomen kansalaiselle perustuslakimme takaamaa äänioikeutta on vaikea käyttää. Ulkosuomalaisille äänestämässä käynti saattaa vaatia huomattavia järjestelyjä, sillä äänestyspaikat ovat usein kaukana asuinpaikasta, jopa satojen kilometrien päässä, ja äänestysaika on rajoitettu.

Tällä hetkellä ulkomailla asuu Väestörekisterikeskuksen tietojen mukaan noin 255 000 Suomen kansalaista. Se on noin 5 % Suomen väkiluvusta. Viimeisen kymmenen vuoden

aikana korkein ulkomailla asuvien suomalaisten äänestysaktiivisuusprosentti oli vuoden 1994 presidentin vaalin toisella kierroksella, jolloin ulkosuomalaisista 12,6 % äänesti. Vuoden 2003 eduskuntavaaleissa ulkosuomalaisten äänestysaktiivisuus oli 8,5 %. Maailmalla on lukuisia esimerkkejä siitä, että kirje- ja internet-äänestäminen on ulkokansalaisten kannalta toimiva vaihtoehto. Suomessakin on kokemusta kirjeäänestyksestä, sillä mm. puolueet käyttävät sitä jäsenäänestyksissään. Tutkimuksen mukaan kirjeäänestys on ulkokansalaisille mahdollista ainakin seuraavissa Euroopan maissa: Belgia, Tanska, Espanja, Italia, Luxemburg, Hollanti, Ruotsi ja Iso-Britannia. (Democratic Rights of European Expatriates, Comparative Study. The Europeans Throughout the World 2004.)

Oikeusministeriö on todennut kirje- ja internet-äänestämisen toteuttamisen ongelmana olevan se, että äänestäminen on tapahduttava vaaliviranomaisen valvonnassa vaalisalaisuuden ja vaalivapauden turvaamiseksi. Ongelmallisena pidetään myös sitä, että vain noin puolet ulkomailla asuvista suomalaisista on ilmoittanut Väestötietojärjestelmään osoitteensa eikä näin ollen edes ilmoitus äänioikeudesta tavoita tällä hetkellä läheskään kaikkia. Lisäksi postin kulusta aiheutuu omat ongelmansa.

Ulkomailla asuvien osoitetietojen puutteesta aiheutuva ongelma on mahdollista kiertää Ruotsin mallin mukaisesti niin, että esim. kirjeäänestyspaketteja olisi saatavana suurlähetystöistä, konsulaateista ja kunniakonsulaateista. Mikäli kirjeäänestäminen tulisi mahdolliseksi ja siitä tiedotettaisiin laajalti ulkosuomalaisille, osoitetietoja päivitetäisiin varmasti nykyistä paremmin.

Postin kulusta aiheutuvat ongelmat helpottuisivat, jos kirjeääni voitaisiin lähettää lähimpään suurlähetystöön, konsulaattiin tai kunniakonsulaattiin. Sieltä kirjeäänestys toimitettaisiin edelleen diplomaattipostina Suomeen. Joka tapauksessa kirjeäänestykselle tulisi varata mahdollisimman paljon aikaa. Ruotsissa hyväksyttävä kirjeääni tulee olla perillä aikaisintaan 30 päivää ennen varsinaista vaalipäivää, mutta viimeistään yksi päivä varsinaisen vaalipäivän jälkeen. Internet-äänestyksessä voitaisiin käyttää hyväksi sähköistä henkilökorttia. Lisäksi esim. henkilökohtaiset pin-koodit voisivat toimia varmentimena.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti esittää, että oikeusministeriö aktiivisesti selvittää etä-äänestämisen (kirje/internet-äänestys) toteuttamisen mahdollisuudet ulkosuomalaisyhteisöissä. Mikäli vaalisalaisuus on etä-äänestämisessä ongelma, voitaisiin harkita etukäteen valtuutettujen henkilöiden nimeämistä todistajiksi

65. Ulkosuomalaisten ääni- ja äänestys oikeus kunnallisvaaleissa ja

66. Ulkomaille muuttavan Suomen kansalaisen muuttotietojen rekisteröiminen ja vaikutus kotikuntaan

Lakisääteinen muuttoilmoitus tehdään maistraatille Väestörekisterikeskuksen lomakkeella, jolloin muuttajan on ilmoitettava, onko kysymys vakinaisen osoitteen muuttumisesta (maastamuutosta) vai tilapäisestä muutosta ulkomaille.

Rekisteriviranomainen katsoo Suomen kansalaisen ulkomaille muuton olevan pysyvä, mikäli henkilö asettuu asumaan ulkomaille yhtä vuotta pidemmäksi ajaksi. Tällöin maasta muuttaneella ei ole enää Suomessa kotikuntalainen (Kotikuntalaki 11.3.1994/201) tarkoittamaa kotikuntaa. Monet ulkomaille muuttavat suomalaiset ovat solmineet määräaikaisen, yleensä muutaman vuoden pituisen työsopimuksen. Tavallista on myös, että tällaiset suomalaiset toimiessaan esim. kansainvälistyneiden suomalaisyhtiöiden tai

kansainvälisten yhtiöiden palveluksessa muuttavat maasta toiseen asumatta välillä Suomessa. Toistuvat muutot saavat aikaan sen, etteivät muuttajat kotiudu asuinmaihinsa vaan suunnittelevat palaavansa Suomeen ennemmin tai myöhemmin. Perhesiteiden tai vapaa-ajan asuntojen vuoksi heillä yleensä on myös kiinteät siteet Suomeen, joita he haluavat pitää yllä. Ilmeistä on, että rekisteriviranomaisen jako vakinaisiin ja tilapäisiin muuttoihin ei vastaa tällaisen muuttajan tilannetta. "Tilapäisesti" ulkomaille muuttanut suomalainen voi halutessaan pitää voimassa myös osoitteensa siinä kunnassa, josta on muuttanut. Maastamuuttaneella tätä mahdollisuutta ei väestörekisterikeskuksen muuttoilmoituslomakkeessa ole. Useilla muuttajilla voisi lisäksi olla ns. rinnakkaisosoite (vapaa-ajan asunto tms.) Suomessa.

Säädetyistä yhden vuoden aikarajasta on kuitenkin sisäasiainministeriön mukaan jo nykyisin mahdollisuus poiketa, jos yhteys Suomeen on kiinteämpi kuin ulkomaiseen asuinmaahan. Tällöin kotikunta voi säilyä Suomessa, vaikka henkilö asuisi ulkomailla pitempään kuin vuoden. Lain perusteluissa on arvioitu, että käytännössä rajaksi saattaisi muodostua esimerkiksi kolme vuotta. Aloitteen perusteluosassa mainituilla, määräaikaisen työn vuoksi ulkomaille muuttaneilla on siten jo voimassa olevan lain perusteella mahdollisuus ilmoittaa asumisensa ulkomailla olevan tilapäistä ja siten säilyttää kotikuntansa Suomessa. Kotikunnan säilyttämistä Suomessa miten pitkän aikaa tahansa ei sisäasiainministeriön mukaan kuitenkaan voida pitää tarkoituksenmukaisena, kun otetaan huomioon, että kotikunnan tulisi lähtökohtaisesti olla se kunta, jossa henkilö asuu. Kotikuntalain perustelujen mukaan lain keskeisin tavoite yhteiskunnan kokonaisedun kannalta on kyetä määrittelemään henkilön kotikunta siten, että se vastaa mahdollisimman tarkoin aineellista totuutta eli henkilön tosiasiallista asumista tietyssä Suomen kunnassa. Vain tällöin kotikuntaan liittyvät lukuisat oikeusvaikutukset voidaan toteuttaa mahdollisimman oikeudenmukaisesti, virheettömästi ja joustavasti.

Aloitteessa ehdotetaan, että sekä maasta muuttaneiden että tilapäisesti muuttaneiden tulisi voida halutessaan ilmoittaa rekisteriviranomaiselle käytettävissä oleva suomalainen osoite. Aloitteen perusteluosan mukaan tällainen osoite voisi olla esimerkiksi ns. rinnakkaisosoite (vapaa-ajan asunto Suomessa tms.). Aloitteesta ei käy ilmi, mihin tarkoitukseen maasta vakinaisesti muuttaneiden osalta "käytettävissä olevaa suomalaista osoitetta" tulisi käyttää. Sisäasiainministeriö ei pidä ehdotusta perusteltuna, ottaen huomioon, että väestötietojärjestelmään voidaan jo nykyisin merkitä henkilölle useita osoitteita (vakinaisen ja tilapäisen asuinpaikan osoite, erillinen postiosoite, joka voi olla joko suomalainen tai ulkomainen osoite) ja että uudenlaisen osoitetiedon rekisteröintitarpeelle ei ole esitetty perusteluja.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti toteaa, että ulkomaille muuttava suomalainen voi jo nyt halutessaan ilmoittaa yhtä vuotta pidemmäksikin arvioidun muuttonsa olevan "tilapäinen" ja säilyttää alkuperäisen kotikuntansa Suomessa. Tilapäisen muuton käsitettä tulee selventää ja kuntien käytäntöä yhtenäistää. Yhtenäinen käytäntö takaa myös kunnallisen äänioikeuden toteutumisen tasapuolisesti. USP:n sihteeristöä kehoitetaan selvittämään ne perusteet, joilla Väestötietojärjestelmään tulisi voida vielä lisäksi merkitä ulkomailla asuvan suomalaisen käytettävissä oleva suomalainen osoite.

67. Autojen katsastuksen hyväksyminen Euroopan unionin jäsenmaiden välillä

Suomalaisten matkustaminen, oleskelu ja asuminen EU:n muissa jäsenmaissa on lisääntynyt ja helpottunut monin tavoin unionin jäseneksitulemisen myötä. Liikkuminen omalla autolla maasta toiseen EU:n sisällä on vaivatonta ja rajanylityspaikoissa ei juuri tarvitse edes pysähtyä. Eri maissa saa esteettä ajaa ajoneuvolla, joka on rekisteröintimaassa hyväksytty ja määräpäivään mennessä uusintakatsastettu. Juuri määräysten mukainen uusintakatsastuksen ajankohta saattaa rajoittaa useiden kuukausien automatkoja. Ajaminen autolla, jota ei määräpäivään mennessä ole katsastettu, voi puolestaan olla turvallisuusriski matkustajille, aiheuttaa rangaistusseuraamuksia ja ongelmia vakuutusyhtiöiden kanssa. Auton omistajalle, samoin kuin muille liikenteessä ajaville, kulkuneuvojen moitteeton tekninen kunto on tärkeä turvallisuustekijä. EU-maitten katsastusdirektiivi (96/96/EY) säättää pakollisen minimitason koskien määräaikaistarkastukseen esitettäviä ajoneuvoryhmiä, katsastustiheyttä ja tarkastettavia kohteita yleisine arvosteluperusteineen. Suomessa noudatetaan tämän direktiivin vaatimuksia, mutta direktiivin toteuttaminen vaihtelee melkoisesti eri maissa. Suomessa määräaikaistarkastuksessa tarkastetaan mm. rekisteriotteeseen merkityt tekniset tiedot, ajoneuvo ja sen varusteet, joiden pitää olla säännösten mukaisesti kunnossa, se, että ajoneuvo on liikenteessä turvallinen, ettei ajoneuvosta aiheudu tarpeettomia ympäristöhaittoja, sekä myös se, ettei ajoneuvon mahdollisia ajoneuvokohtaista veroa tai maksua ole laiminlyöty eikä liikennevakuutusmaksu ole suorittamatta. Jotta ajoneuvon katsastus voisi olla mahdollista missä tahansa EU-maassa tulisi maitten tietojärjestelmien sekä katsastuksen muitten tehtävien (Suomessa verotuksen valvominen) olla yhtenevät. Suomen viranomaiset joustavat tapauksissa, joissa suomalainen on Suomen rekisterissä olevan autonsa kanssa ulkomailla ja katsastusaika menee tuona aikana umpeen. Auton voi katsastaa sitten kun palaa Suomeen takaisin.

Suomalaisten viranomaisten tiedossa ei ole että Euroopan unioni olisi tutkinut keinoja joustavampaan menettelyyn, jossa voitaisiin hyväksyä ajoneuvon katsastus toisessa jäsenmaassa silloin kun sen omistajan oleskelu ulkomailla ylittää määrätyn katsastuspäivän. Ajoneuvohallintokeskuksen mukaan ajoneuvon rekisteröinti- ja katsastustoimintaa koskevia säädöksiä ei vähäisiä kahden jäsenmaan kesken erikseen mahdollisesti sovittuja poikkeuksia lukuun ottamatta ole harmonisoitu Euroopan unionin jäsenmaiden välillä.

Ruotsalaiset toteuttivat vuoden 2004 loka-marraskuun vaihteessa kokeilun, jossa Ruotsista lähetettiin katsastaja Espanjan Costa Blancalle katsastamaan Ruotsiin rekisteröityjä autoja. Runsas sata autoa katsastettiin ja kokemukset olivat erittäin hyviä.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti esittää, että Suomen asianomaisia viranomaiset selvittäisivät mahdollisuudet ottaa käyttöön nykyistä joustavampia katsastuskäytäntöjä EU:n alueella, joiden perusteella voidaan esimerkiksi toisessa jäsenvaltiossa suorittaa tilapäinen ja määräaikainen hyväksytty katsastus.

68. Muuttoautojen säädökset ja 69. Muuttoautojen verotuskohtelu

(68. Muuttoautojen säädökset)

Suomen tulisi muuttaa muuttoautojen säädökset EU:n direktiivin 83/183/ETY mukaisiksi. Tärkeimmäksi kysymykseksi on noussut henkilön (nyt 12 kk) ja auton (nyt 6 kk) olo ulkomailla ja auton omistusaika (nyt 3 v). EU:n neuvoston direktiivissä 83/183/ETY annetaan muun muassa seuraavat ohjeet:

1. artikla Soveltamisala

1. Jäsenvaltioiden on jäljempänä tarkoitetuilla edellytyksillä ja jäljempänä tarkoitetuissa tapauksissa myönnettävä vapautus luonnollisen henkilön henkilökohtaisen omaisuuden lopullisessa maahantuonnissa toisesta jäsenvaltiosta tavanomaisesti kannettavista liikevaihtoveroista, valmisteveroista ja muista kulutukseen kohdistuvista veroista.

2. Tämä direktiivi ei koske tämän omaisuuden käytöstä maan alueella kannettavia erityisiä ja/tai kausiluonteisia maksuja ja veroja, kuten esimerkiksi autojen rekisteröinnissä kannettavia maksuja, tieliikennemaksuja ja televisiolupia.

2. artikla Omaisuutta koskevat edellytykset

1. Tätä direktiiviä sovellettaessa ”henkilökohtaisella omaisuudella” tarkoitetaan asianomaisten henkilökohtaiseen käyttöön tai näiden kotitalouksien tarpeisiin tarkoitettua omaisuutta. Tämän omaisuuden luonne tai määrä ei saa ilmentää mitään kaupallista tarkoitusta, eikä se saa olla direktiivin 77/388/ETY 4 artiklassa tarkoitettuun taloudelliseen toimintaan tarkoitettua. Henkilökohtaista omaisuutta ovat kuitenkin myös asianomaisten teknisen tai vapaan ammatin harjoittamisessa tarvittavat työvälineet.

2. Edellä 1 artiklassa tarkoitettu vapaus on myönnettävä henkilökohtaiselle omaisuudelle, joka on []

b: tosiasiallisesti ollut asianomaisten käytössä siinä jäsenvaltiossa, josta se viedään, vähintään

- 6 kuukautta ennen asuinpaikan muutosta moottoriajoneuvon osalta [] Jäsenvaltiot voivat kuitenkin pidentää edellä mainitut määräajat 12 kuukaudeksi a alakohdan toisessa virkkeessä tarkoitettua omaisuuden osalta.

4. artikla: Tuonnin jälkeiset velvoitteet

Maahan tuotua omaisuutta saa luovuttaa, antaa vuokralle tai lainata 12 kuukauden aikana sen verottomasta maahantuonnista []

6. artikla

Asuinpaikan määrittämistä koskevat yleiset määräykset

1. Tätä direktiiviä sovellettaessa pysyvällä asuinpaikalla tarkoitetaan paikkaa, jossa henkilö asuu pysyvästi eli vähintään 185 päivää kalenterivuodessa henkilökohtaisten ja ammatillisten siteidensä vuoksi, tai jos on kyse henkilöstä, jolla ei ole ammatillisia siteitä, henkilön ja tämän asuinpaikan välisten tiiviiden henkilökohtaisten siteiden vuoksi. []

(69. Muuttoautojen verotuskohtelu)

Muuttajan on ennen muuttoa oleskeltava yhtäjaksoisesti ulkomailla vähintään yhden vuoden ajan. Vakiintuneessa verotus- ja oikeuskäytännössä muuttoa edeltävän yhden vuoden aikana on sallittu keskimäärin 72 päivää tavanomaisesta lomamatkasta johtuvaa oleskelua Suomessa.

Keskimääräisen 72 päivän aikarajan voidaan pääsääntöisesti ylittää vain, mikäli henkilö esittää pakotettavaksi katsottavia tai niihin rinnastettavia syitä oleskelulle Suomessa. Mikäli Suomessa oleskelun syy on tältä osin tulkinnanvarainen, muuttajalla on mahdollisuus hakea asiasta ennakkoratkaisua.

Muuttoautoja koskevia verotusmääräykset ovat joissakin kohdin ristiriidassa muun lainsäädännön kanssa. Esimerkiksi lausuma, jonka mukaan paluumuuttaja viimeisen ulkomailla asutun vuoden aikana saa olla Suomessa korkeintaan 72 päivää, on ristiriidassa EU:n 90 päivän vapaan oleskeluoikeuden säännöksen kanssa. Muuttoauton tuonnissa pitäisi ottaa huomioon myös asianomaisen asumisajan pituus ulkomailla. Esimerkiksi viisi vuotta voisi olla jo osoitus siitä, että ulkomailla oleskelu on ollut todellista, eikä siis vain autoveron kiertämiseen tähtäävää sapatti- tai vuorotteluvapaan viettoa tai YK-palvelua.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti esittää, että Suomessa aletaan muuttoautojen osalta soveltaa kaikin osin EU:n direktiiviä 83/183/ETY. Auton käyttöä koskevat rajoitukset on sovittava 2., ja 4. artiklan mukaisiksi. Erityisesti korostetaan, että henkilön viimeisen vuoden oleskeluaika (12 kuukautta) ulkomailla olisi muutettava 6 kuukaudeksi (miinus lomapäivät Suomessa) 83/183/ETY 6. artiklan mukaiseksi.

70. Ulkosuomalaisen Suomessa omistaman auton rekisteröinti ja ajoneuvoveron maksaminen

Useat ulkosuomalaiset omistavat Suomessa auton. Se on joissakin tapauksissa jätetty Suomeen omistajan muuttaessa tilapäisesti tai pysyvästi ulkomaille, joissakin tapauksissa se on varta vasten hankittu esim. loma-aikaista käyttöä varten. Geneven ja Wienin tieliikennesopimukset pitävät lähtökohtana sitä, että ajoneuvo pitää rekisteröidä siinä maassa, jossa sitä käytetään. Tämä ns. käyttömaaperiaate on yleisesti tunnustettu rekisteröintiperiaate EU-alueella. Käyttövaltioperiaatteen soveltaminen edellyttää sitä, että ajoneuvolla on rekisteröintivaltiossa asuva omistaja tai ajoneuvoa käyttää rekisteröintivaltiossa asuva muu henkilö (haltija). Rekisteröintiasetus (Asetus ajoneuvojen rekisteröinnistä 18.12.195/1598) 20 § määrääkin, että ulkomailla asuvan omistajan ajoneuvolle on ilmoitettava ajoneuvoa käyttävä Suomessa asuva haltija. Käyttövaltioperiaatteen oikea soveltaminen ja suomalaisen osoitteen vaatiminen helpottavat muun muassa liikennevalvontaa, liikenneturvallisuuksuystyötä, pysäköinnin valvontaa, omistusoikeuden suojaa ja vakuutusta/vahingon korvaamista. Jos omistajaa/halijaa ei vaadittaisi, mahdollistuisi EU-alueella myös niin sanottu mukavuuslippuilmio, eli ajoneuvo voitaisiin rekisteröidä keveimmän verotuksen omaavaan jäsenvaltioon. Vaikka Suomi ei välttämättä ole otollinen valtio rekisteröidä ajoneuvo kustannussyistä, vaativat käyttövaltioperiaatteen kansainvälinen toteutuminen ja muun muassa tieliikennesopimusten turistikäyttöä koskevat kohdat sitä, että periaatetta sovelletaan kaikissa jäsenvaltioissa. Rekisteröintiin liittyviä säädöksiä ei ole EU-alueella harmonisoitu eikä Ajoneuvohallintokeskuksen mukaan yhteistä EU-ajoneuvorekisteriä ole edes suunnitteilla.

Velvollisuus haltijan ilmoittamiseen Suomessa on tilanteissa, joissa ajoneuvon omistajalla tai haltijalla ei ole suomalaista osoitetta. Suomalaisen osoitteen vaatimukseen liittyvä rekisteröintiasetuksessa myös asetus 60 §, jonka mukaan ajoneuvon kotipaikkana pidetään ajoneuvon omistajan tai haltijan kotikuntaa. Säädöksellä on yhteys muun muassa vakuutusmaksuihin, sillä vakuutustariffit määräytyvät ajoneuvon käyttöpaikan mukaan ja oletamus on, että ajoneuvoa käytetään sen omistajan tai haltijan kotipaikkakunnalla. Jos ajoneuvorekisteriin on ilmoitettu sekä omistaja että haltija, haltija on verovelvollinen ja maksaa ajoneuvoveroa. Ajoneuvohallintokeskuksen tekemä postituspalvelusopimus Suomen Postin kanssa ei kata postitusta ulkomaille. Näin ollen verolippua ei voida

automaattisesti lähettää ulkomaille massapostituksessa. Verovelvolliselle voidaan kuitenkin tämän erillisestä pyynnöstä toimittaa veron maksutiedot myös ulkomaille sähköpostitse, faksitse tai kirjeitse. Ajoneuvohallintokeskus suositteleeekin ulkosuomalaisille suoraveloitusta. Ajoneuvohallintokeskus kehittää järjestelmiään lähivuosina. Tässä yhteydessä on suunniteltu otettavaksi käyttöön sähköinen laskutus vaihtoehtona perinteiselle paperiselle verolipulle. Tämä uudistus palvelisi myös ulkosuomalaisia.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti esittää, että auton rekisteröintikäytäntöjä muutetaan niin, ettei ulkomailta asuvan omistajan autolle tarvitse ilmoittaa Suomessa asuvaa haltijaa. Lisäksi USP toteaa, että pyydettyä ajoneuvoverolippu toimitetaan sähköpostitse, faksitse tai kirjeitse ulkomaille.

71. Biometriset passit helpommin ja halvemmalla ulkosuomalaisille

Alkuperäisen aikataulun mukaan Suomen oli määrä ottaa biometriset passit käyttöön vuoden 2005 keväänä. Sisäasiainministeriö on kuitenkin päättänyt kilpailuttaa uudelleen passien valmistajat, minkä seurauksena biopassit todennäköisesti otetaan käyttöön vasta vuoden 2006 syyskuuhun mennessä.

Biotunnistepassien käyttöönotto perustuu EU-maiden yhdessä hyväksymään asetukseen. Asetus puolestaan juontaa Yhdysvaltain käymästä terrorisminvastaisesta sodasta ja maan tiukentuneesta rajaturvallisuuslainsäädännöstä. Aluksi uusiin passeihin tulee muistisiru, johon on tallennettu omistajansa kuva digitaalisessa muodossa. Myöhemmin siruun lisätään tiedot sormenjäljistä. Tämä tekee passista nykyistä vaikeammin väärennettävän. Biopassien myötä Suomen passilakiin on tulossa useita muutoksia. Esimerkiksi alle 15-vuotiasta lasta ei enää voitaisi merkitä huoltajan passiin eikä seuruepasseja enää myönnettäisi. Väliaikaisten vuoden voimassa olevien passien saantimahdollisuuksia rajoitettaisiin.

Yli vuoden voimassa olevan biopassin hinnaksi on arvioitu 60 euroa ja väliaikaisen passin hinnaksi 70 euroa. Nyt yli vuoden passit maksavat 40 euroa ja alle vuoden passit 45 euroa. Biopassin enimmäiskestoajaksi on kaavailtu 5 vuotta nykyisen kymmenen vuoden sijasta. Jos passin voimassaoloaika säilyisi 10 vuodessa, biometrinen tunnistus ei mahdollisesti enää toimisi. Yhtäältä kasvonpiirteet ehtivät muuttua, toisaalta riski sirun hajoamisesta kasvaisi suureksi.

Passihakemuksen jättäminen vaatii väistämättä henkilökohtaisen käynnin ulkosuomalaisten osalta suurlähetystössä tai konsulaatissa. Tämä merkitsee monelle ulkosuomalaiselle pitkiä ja kalliita matkoja.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti esittää, että biometrinen passien käyttöönotto ei saa heikentää ulkosuomalaisten kannalta passien saatavuutta eikä nostaa passikustannuksia.

72. Oleskelulupamaksujen korkea hinta

Ulkomaalainen, joka aikoo tehdä ansiotyötä Suomessa, tarvitsee yleensä työntekijän oleskeluluvan. Itsenäistä elinkeinoa tai ammattia Suomessa harjoittavan on puolestaan

haettava elinkeinonharjoittajan oleskelulupa. Säännöstä on kuitenkin monia poikkeuksia. Työntekijän tai elinkeinonharjoittajan oleskelulupaa eivät tarvitse muun muassa EU:n jäsenmaiden kansalaiset ja heihin rinnastettavat. Tietyissä tilanteissa ulkomaalainen voi tehdä Suomessa ansiotyötä ilman oleskelulupaa. Voimassa oleva viisumi hänellä on kuitenkin oltava, jos hän on viisumivelvollinen.

Työntekijän oleskelulupaa eivät tarvitse:

- Tulkit, opettajat, asiantuntijat tai urheilutuomarit, jotka tekevät työtä kutsun tai sopimuksen nojalla enintään kolme kuukautta.
- Ammattitaitelijat tai urheilijat tai näiden avustajat, jotka toimivat kutsun tai sopimuksen nojalla enintään kolme kuukautta.
- Merimiehet, jotka toimivat kauppa-alusluetteloon ulkomaanliikenteessä toimivaksi merkityllä tai pääasiassa ulkomaisten satamien välillä liikennöivällä aluksella.
- Marjojen tai hedelmien poimijat, jotka ovat töissä enintään kolme kuukautta.
- Toisessa EU/ETA -maassa toimivan yrityksen vakituiset työntekijät, jotka suorittavat Suomessa tilapäistä hankinta- tai alihankintatyötä. Edellytyksenä on, että ulkomaalaisella on toisessa maassa voimassaolevat asianmukaiset oleskelu- ja työluvut.

Työntekijän oleskelulupamaksu sekä oleskelulupamaksut nousivat 1.1.2005 134 eurosta 175 euroon, eli 31 prosentilla. Suomen työhallinto pyrkii yhteisiin työmarkkinoihin Venäjän kanssa lähialueilla tavoitteena työvoiman liikkuvuuden helpottaminen. Työvoiman liikkuvuuden helpottamiseksi on muun muassa käynnistetty kaksi isoa hanketta: Suomen ja Venäjän välinen työvoiman liikkuvuushanke ja TyLi-hanke. Monille inkeriläisille määräaikainen työ Suomessa on tärkeä rahantulo, joka myös pitää heidät kiinni nykyisessä kotiseudussaan. Oleskelulupamaksujen korottaminen on ristiriidassa työhallinnon tavoitteiden kanssa.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti toteaa, että 1.1.2005 toteutettu työntekijän oleskelulupamaksun korottaminen 31 prosentilla on kohtuuton erityisesti ottaen huomioon Suomen työhallinnon tavoitteet helpottaa työvoiman liikkumista.

Ulkosuomalaisparlamentti esittää, että EU:n ulkopuolelta tulevien ulkosuomalaisten oleskelulupamaksua alennetaan.

73. Kriisitilanne ja siihen varautuminen ulkomailla

Kriisi on tilanne, jossa voimakas muutos tai mullistus - joko luonnon tai ihmisen aiheuttama - luo epävarmuutta ja vaaraa. Kriisitilanteeksi luetaan suuronnettomuus, luonnonmullistus, ympäristöonnettomuus, poliittiset levottomuudet, sisäiset väestöryhmien väliset yhteenotot tai sotatila. Ulkoasiainministeriön kotisivuilla osoitteessa <http://formin.finland.fi/suomi/> on yleisiä ohjeita kriisitilanteen varalle. Ministeriön ohjeissa todetaan, että mikäli kriisi voidaan ennakoida, alueella asuvien suomalaisten kannattaa varmuuden vuoksi poistua liikenneyhteyksien vielä toimiessa. Tämä koskee erityisesti perheenjäseniä tai muita henkilöitä, joiden oleskelu alueella ei ole välttämätöntä. Akuutilta kriisialueelta tulee jokaisen pyrkiä välittömästi turvaan.

Tiedotusvälineistä kannattaa seurata tilanteen kehittymistä. Ulkonaliikkumista on syytä akuutissa vaiheessa välttää. Jos koti on tuhoutunut tai eristetyllä alueella, paikalliset viranomaiset ja Punainen Risti järjestävät väliaikaista majoitusta. Kriisin aikana on noudatettava paikallisten viranomaisten ohjeita ja määräyksiä. On myös suositeltavaa ottaa yhteyttä lähimpään Suomen edustustoon ja ilmoittaa olevansa kunnossa.

Yhteydenottoa edustustoon kannattaa yrittää ensisijaisesti alueellisen turvallisuusyhdyshenkilön välityksellä. Jos tällainen ei ole tiedossa, niin sitten edustustoon sähköpostilla tai päivystyspuhelimeen. Tätä varten on syytä merkitä helposti löytyvään paikkaan edustustojen verkkosivuilta löytyvät

- alueellisen turvallisuusyhdyshenkilön yhteystiedot
- lähimmän edustuston yhteystiedot: sähköposti ja puhelinnumero
- sekä www-sivujen osoite.

Jos edustusto kriisitilanteessa joudutaan evakuoimaan, toiminta siirtyy muihin tiloihin.

Tällöin puhelinvastaajaan pyritään jättämään viesti, jossa annetaan päivystyspuhelinnumerot ja/tai muita mahdollisia ohjeita. Edustustojen verkkosivuille pyritään myös saamaan tiedote mahdollisimman nopeasti. On kuitenkin hyvä varautua siihen, etteivät tietoliikenneyhteydet toimi välittömän kriisin aikana.

Evakuointitoimenpiteisiin ryhdytään vain erittäin vakavassa tilanteessa. Akuutin kriisin aikana evakuointi ei ehkä ole edes mahdollista, koska ilmatila ja rajat saatetaan sulkea. Tiettyjä alueita voidaan myös joutua eristämään. Suomen ulkomaan edustustot hoitavat evakuoinnin järjestelyt yhdessä ulkoasiainministeriön ja paikallisten viranomaisten kanssa. Yhteistyötä saatetaan tehdä myös EU-maiden ja muiden pohjoismaiden kesken.

Evakuointi tapahtuu lähimmälle turvalliselle alueelle maan sisällä tai naapurivaltioon, ei välttämättä Suomeen. Evakuointitoimenpiteet liittyvät pääasiassa ihmishengen ja terveyden - ei omaisuuden tai kotieläinten - suojaamiseen. Evakuointikustannukset on maksettava itse. Hätätilassa Suomen kansalainen voidaan evakuoida myös takaisinmaksusitoumusta vastaan. Minne tai miten evakuointi tapahtuu, riippuu täysin tilanteesta. Evakuointiin osallistuminen on vapaaehtoista. Mikäli Suomen kansalainen päättää hoitaa itse matkustus- ja turvajärjestelynsä, hänen tulisi ilmoittaa siitä lähimpään Suomen edustustoon.

Mahdollisia avustustoimia nopeuttaa, jos edustustoilla on toimialueellaan olevien suomalaisten yhteystiedot. Erityisesti kriisialttiissa maissa edustustot pitävät henkilöluetteloita kriisitilanteita varten. Alueilla, joilla vallitsee tai on kehittymässä epävakaa tilanne, ulkoministeriö suosittelee yhteystietojen ilmoittamista paikalliseen edustustoon. Saatuja henkilötietoja käsitellään aina luottamuksellisesti tietosuojasäännösten ja konsulipalvelulain mukaisesti.

Kriisitilanteisiin voi myös varautua ennakolta huolehtimalla, että ainakin seuraavat varusteet olisivat saatavilla:

- passi ja henkilöllisyyspaperit
- käteistä rahaa myös pieninä seteleinä
- säilykkeitä ja/tai hyvin säilyvää ruokaa
- juomavettä
- retkikeitin ja siihen sopivaa polttoainetta
- henkilökohtaiset lääkkeet ja ensiaputarvikkeita
- kynttilöitä ja taskulamppu paristoineen
- ajoneuvon asiakirjat, polttoainetta, kartta ja vararengas
- paristokäyttöinen matkaradio jossa on myös lyhytaallot/varaparistoja
- matkapuhelin
- ilmastointiteippiä ikkunoiden tiivistämiseen
- huolehdi ajoissa asuntosi turvajärjestelyistä

ULKOSUOMALAISPARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA:

Ulkosuomalaisparlamentti kannustaa suomalaisia ilmoittamaan henkilötietonsa edustustojen rekisteriin mahdollisen kriisitilanteen varalle.

Ulkosuomalaisparlamentti esittää, että Suomen ulkomaanedustustot tiivistävät yhteistyötään paikallisten suomalaisyhteisöjen kanssa ja tehostavat tiedonkulkua kriisialueilla.